Ås kommune
www.as.kommune.no

Handlingsprogram 2017-2020

Budsjett 2017
Økonomiplan 2018-2020

Rådmannens forslag 26.oktober 2016

INNHOLD

1. Innledning ***4***

2. Forutsetninger for handlingsprogramperioden ***6***

2.1 Lokalpolitiske føringer 6

2.2 Statsbudsjettet 2017 6

2.3 Befolkningsutvikling 2017 – 2020 9

3. Økonomiske rammer ***12***

3.1 KOSTRA-nøkkeltall 12

3.2 Økonomisk hovedoversikt 14

3.3 Etatenes økonomiske rammer 21

3.4 Beskrivelse av særskilte utfordringer 25

3.5 Investeringsplan 27

3.5.1 Grunnskole – investeringer 28
3.5.2 Barnehage – investeringer 29
3.5.3 Pleie og omsorg – investeringer 29
3.5.4 Idrett og kultur – investeringer 30
3.5.5 Samferdsel – investeringer 31
3.5.6 Andre prosjekter – investeringer 32
3.5.7 VAR – investeringer 33
3.5.8 Finansiering av investeringene 35

4. Hovedsatsninger i 2017-2020 ***36***

Hovedmål 1 Ås er en miljøvennlig kommune med fokus på bærekraftig ressursbruk ..37
Hovedmål 2 Ås er en inkluderende og mangfoldig kommune 43
Hovedmål 3 Ås er et kunnskaps- og kultursenter i regionen 47
Hovedmål 4 Ås kommune som en aktiv samfunnsutvikler og en attraktiv arbeidsgiver 50

Vedlegg 1: Oppvekst og kulturetaten, budsjettrammer og konsekvenser 54
Vedlegg 2: Helse og sosialetaten, budsjettrammer og konsekvenser 58
Vedlegg 3: Teknisk etat, budsjettrammer og konsekvenser 63
Vedlegg 4: Sentraladministrasjonen, budsjettrammer og konsekvenser 68
Vedlegg 5: Hovedoversikt, drift 72
Vedlegg 6: Budsjettskjema 1A og 1B – drift.....74
Vedlegg 7: Budsjett fellesinntekter – utgifter.....76
Vedlegg 8: Totaloversikt funksjoner.....77
Vedlegg 9: Budsjettskjema 2A og 2B – investeringer 79
Vedlegg 10: Utviklingen i totale årsverk for 2017 82
Vedlegg 11: Kommunale avgifter, gebyrer og gebyrregulativ 83
Vedlegg 12: Interkommunalt samarbeid i Follo, oversikt over diverse organer ...98
Vedlegg 13: Budsjett for kontroll og tilsyn 99
Vedlegg 14: Årsbudsjett 2017 og handlingsprogram for kirken 2017-2020.....106

***Foto**: Ivar Ola Opheim, Stian Lundanes og Ås kommunes arkiv*

Nøkkeltall

Ås kommune
2017-20

1,36 mrd.
driftsbudsjett
2017

19 111
innbyggere juli 2016
+2,5 % årlig vekst

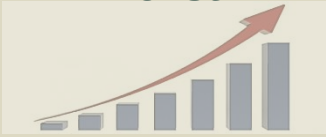

11

Kommune barometeret 2015

Nye investeringer
1,4 mrd.
(2017-20)

1158
årsverk i 2017

Netto driftsresultat 2017
0,1 %

Netto økning i lånegjeld 17-20:
+825 mill.

Innsparingskrav, (mill. kr)

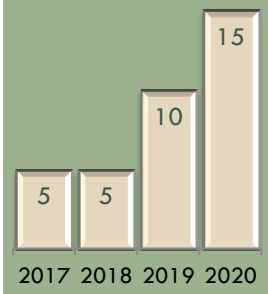

1. Innledning

ET HANDLINGSPROGRAM MED UTGANGSPUNKT I KOMMUNEPLANENS HOVEDMÅL

Hovedmålene i Kommunestyrets vedtatte kommuneplan setter retningen for arbeidet med handlingsprogram og budsjett for 2017. Handlingsprogrammet skal legge til rette for gode tjenester for innbyggerne og legge til rette for et grønt skifte i Ås kommune.

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel (2015-2027):

1. Innen 2027 er Ås en miljøvennlig kommune med fokus på bærekraftig ressursbruk
2. Innen 2027 er Ås en inkluderende og mangfoldig kommune
3. Innen 2027 er Ås et kunnskaps- og kultursenter i regionen
4. Innen 2027 er Ås kommune et godt sted å bo for alle kommunens innbyggere
5. Innen 2027 er Ås kommune en aktiv samfunnsutvikler og en attraktiv arbeidsgiver
6. Innen 2027 skal Ås kommune levere gode og effektive tjenester til kommunens innbyggere

Utgangspunktet for hovedmålene er satsningsområdene fra kommuneplanen innenfor *miljø, mangfold og muligheter.*

ET BUDSJETT SOM FØLGER OPP SENTRALE SATSINGER

Rådmannens budsjettforslag innebærer en betydelig styrking av rammene innen helse og omsorg. Med åpning av nytt demenssenter og dagtilbud for demente styrkes tilbudet betydelig. Forebyggende helsearbeid styrkes med oppfølging av stortingets opptrapping innen helsestasjon og psykologtjenester. Follo lokalmedisinske senter får økte overføringer til etablering av tilbudet om øyeblikkelig hjelp. Rådmannen foreslår også opprettelse av et kommunalt fastlegekontor.

Innen skolesektoren følger rådmannen opp regjeringens satsing på styrking av tidlig innsats.

For å bedre drift og tilsyn av kommunale bygg styrkes driftsenheten med to stillinger. Rådmannen foreslår også to stillinger på planavdelingen for å styrke arbeidet med sentrumsutvikling og langsiktig planarbeid.

ENDREDE FORUTSETNINGER KREVER OMSTILLING

Kommunebarometeret viser at kommunen gjennomgående leverer gode tjenester. Det totale kostnadsnivået er imidlertid for høyt i forhold til kommunens økonomi.

Kommunen får en lav vekst i frie inntekter i 2017. Dette skyldes at kommunen får et trekk i rammetilskuddet som følge av at beregnet utgiftsbehov går ned. Videre forutsetter Regjeringen at kommunene reduserer kostnader med 0,5 % gjennom effektivisering. Ved trekk i inntekter må utgiftsnivået også tilpasses.

Summen av reduserte inntekter og omstillingskrav i statsbudsjettet, samt økte finanskostnader knyttet til kommunens investeringer, medfører behov for en betydelig omstilling for Ås kommune.

BUDSJETTERT UNDERSKUDD I PLANPERIODEN

Rådmannens budsjetterte driftsresultat viser et underskudd i planperioden. Kommunen må derfor bruke av oppsparte fondsmidler for å saldere budsjettene. Dette er ikke økonomisk bærekraftig over tid.

Ås kommune står foran sitt største investeringsløft noensinne, med investeringer i planperioden på 1,4 mrd. kr.

INNSPARINGSBEHOV PÅ 50 MILL. KR

Kommunen har et innsparingsbehov på 50 mill. kr. for å nå et driftsresultat på anbefalt nivå i 2020.

Nærmere beskrivelse av nødvendige tiltak for å sikre bærekraftig økonomi- og tjeneste-forvaltning er omtalt i et eget kapittel.

2. Forutsetninger for handlingsprogramperioden

2.1 Lokalpolitiske føringer

Formannskapet fattet følgende vedtak 15 juni 2015:

Saken settes opp som drøftingssak på Formannskapets møte 24.8.2016, og for øvrig slutter Formannskapet seg til Rådmannens innstilling:

1. *Prosessen med handlingsprogram 2017-20 gjennomføres som beskrevet i vedlegg 1.*
2. *De foreløpige økonomiske rammene for etatene 2017 – 2020 er en videreføring av rammene for 2016-19, justert for lønnsvekst.*
3. *Tiltak fra budsjettreguleringer 1. og 2. tertial 2016 videreføres ikke automatisk til 2017, men skal vurderes på nytt som nye tiltak med helårseffekt i 2017.*
4. *Prisvekst må etatene som hovedregel ta innenfor egne rammer som en del av etatenes innsparingskrav. Det vurderes særskilt om enkelte enheter må ha kompensasjon for prisvekst.*
5. *Nye tiltak i 2017 må begrenses til nødvendige konsekvensjusteringer, da økning i frie inntekter må disponeres til helårseffekt av tidligere vedtatte tiltak og økte finansutgifter på grunn av høyt investeringsnivå.*
6. *Etatene kan fremme nye tiltak ved omprioriteringer eller reduksjon i eksisterende tjenestetilbud*

I møtet 24.8.2016 konkluderte Formannskapet med følgende: *Det må legges frem et budsjettforslag uten eiendomsskatt.*

2.2 Statsbudsjettet 2017

DET ØKONOMISKE OPPLEGGET FOR KOMMUNESEKTOREN I 2017

Regjeringen legger opp til reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2017 på 3,4 mrd. kr, tilsvarende 0,7 %. Videre legger Regjeringen opp til en realvekst i frie inntekter på 4,075 mrd. kr. Det tilsvarer en realvekst på 1,2 %. Årsaken til at veksten i samlede inntekter er lavere enn veksten i frie inntekter skyldes en reduksjon i øremerkede tilskudd på netto 1,3 mrd. kr.

Samlet pris- og lønnsvekst for kommunesektoren (deflator) er i 2017 anslått til 2,5 %.

For Ås kommune utgjør realveksten i inntekter, det vil si vekst utover lønns- og prisvekst, 4,6 mill. kr fra 2016 til 2017. Dette i hovedsak handlingsrommet som skal dekke nye tiltak i driftsbudsjettet for 2017.

ENDRINGER I BEVILGNINGER TIL KOMMUNENE

Helse og omsorg

Opptrappingsplan for rus:
I tillegg til 300 mill. kr i frie inntekter grunngitt med opptrappingsplanen, blir det foreslått 45 mill. kr gjennom en tverrdepartemental oppfølging av opptrappingsplanen i rusfeltet.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste:
Utover 50 mill. kr i frie inntekter foreslår Regjeringen å bevilge 101 mill. kr øremerkede midler. Disse midlene skal gå til kommuner som kan dokumentere at de har brukt midlene som ligger i rammetilskuddet til tjenesten.

Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering:
I tillegg til 100 mill. kr av veksten i frie inntekter foreslår Regjeringen å bevilge 100 mill. kr til opptrappingsplanen, der 91 mill. kr er øremerkede stimuleringstilskudd for kommunene. Videre legges det opp til at midlene i opptrappingsplanen øker til 300 mill. kr innen 2019.

Dagtilbud til demente:
Regjeringen foreslår å bevilge om lag 45 mill. kr i øremerkede tilskudd for å legge til rette for om lag 750 flere dagaktivitetsplasser.

Styrket tilskudd til rekruttering av psykologer:
Det blir lagt opp til et økt tilskudd på 20 mill. kr for å styrke rekrutteringen av psykologer i kommunene, tilsvarende 65 nye årsverk.

Investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser:
Det blir foreslått investeringstilskudd til om lag 1 800 heldøgns omsorgsplasser. Regjeringen ønsker å legge om investeringstilskuddet slik at det bare blir gitt tilskudd til prosjekter som øker antallet omsorgsplasser. Det blir dermed ikke gitt tilskudd til rehabilitering av eksisterende plasser etter en overgangsperiode.

For at kommunene skal få renovert eksisterende bygningsmasse ved behov, blir det lagt opp til en gradvis innfasing i perioden 2017-2020, hvor det foreslås at henholdsvis 20, 40, 60 og 80 % forbeholdes tilskudd til plasser som gir netto vekst.

Øyeblikkelig hjelp:
Fra 2017 får kommunene plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp døgnopphold for brukere med psykisk helse- og rusproblematikk. Kommunens plikt omfatter bare pasienter og brukere kommunen har mulighet til å utrede, behandle eller yte omsorg til. Det er 86,5 mill. kr i rammetilskuddet til dette formålet.

Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere:
Regjeringen foreslår å bevilge 60 mill. kr for å dekke kommunenes merkostnader som følge av innføring av aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Målet er å styrke den enkeltes muligheter for å komme ut i arbeid og bli selvforsørget. I første omgang blir aktivitetsplikten bare innført for mottakere under 30 år.
Ressurskrevende tjenester
Regjeringen foreslår å stramme inn toppfinansieringsordningen for ressurskrevende brukere ved å øke innslagspunktet med 50 000 kr ut over prisjusteringen på 2,4 %, slik at nytt innslagspunkt blir 1,157 mill. kr. Kompensasjonsgraden på 80 % foreslås uendret.

Skole
Regjeringen foreslår å endre opplæringsloven slik at innvandrere som i dag ikke har rett til videregående opplæring i Norge, kan få lov til å fullføre videregående opplæring i Norge likevel, og dermed øke muligheten til å studere videre eller få seg en jobb de er kvalifisert til. Det er foreslått 46,1 mill. kr i økt rammetilskudd til fylkeskommunene til dette i 2017.

Flyktninger og integrering
Ekstratilskudd ved bosetting:
Regjeringen ønsker å videreføre ekstratilskuddet til kommuner som huser flyktninger, og vil gi ekstratilskudd til kommuner som huser flyktninger innen september 2017. Videre gis det 500 000 kr i ekstratilskudd per person som blir bosatt fra institusjon eller tilrettelagt avdeling.

Regjeringen ønsker også å videreføre et ekstra engangstilskudd på 100 000 kr per person for bosetting av enslige mindreårige som blir bosatt i 2017.

Omlegging av refusjonsordningen:
Refusjonsordningen for kommunale barnevernstiltak blir lagt om til en ordning med fast tilskudd for hver enslige mindreårig som blir bosatt. Tilskuddet blir slått sammen med nåværende tilskudd som kommunene får ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Satsen for tilskuddene vil være høyest for de yngste barna og vil dermed virke som et insentiv for å bosette dem.

Momskompensasjon
Regjeringen foreslår at momskompensasjonsordninga også skal inkludere borettslag og sameier som samarbeider med kommunen om helse- og omsorgstjenester. Formålet er at det vil øke fleksibiliteten i valg av samarbeidsformer mellom kommunene og private aktører.

KONSEKVENSER FOR ÅS KOMMUNE

Figur 1. *Viser svingningene i det økonomiske handlingsrommet for Akershus-kommuner i 2016 og 2017. Ås kommune har i 2017 et svært begrenset handlingsrom til å møte demografisk vekst. Det som ikke framkommer i diagrammet er at det i 2016 har vært en merskattevekst, noe som i utgangspunktet gir reelt sett større handlingsrom for 2017 enn det diagrammet viser. Ås kommune har allerede anvendt disse inntektene i 2016 gjennom vedtatte nye tiltak i 1. og 2. tertial. Konsekvensjustert for 2017 gir dette manglende handlingsrom for nye tiltak i 2017.*

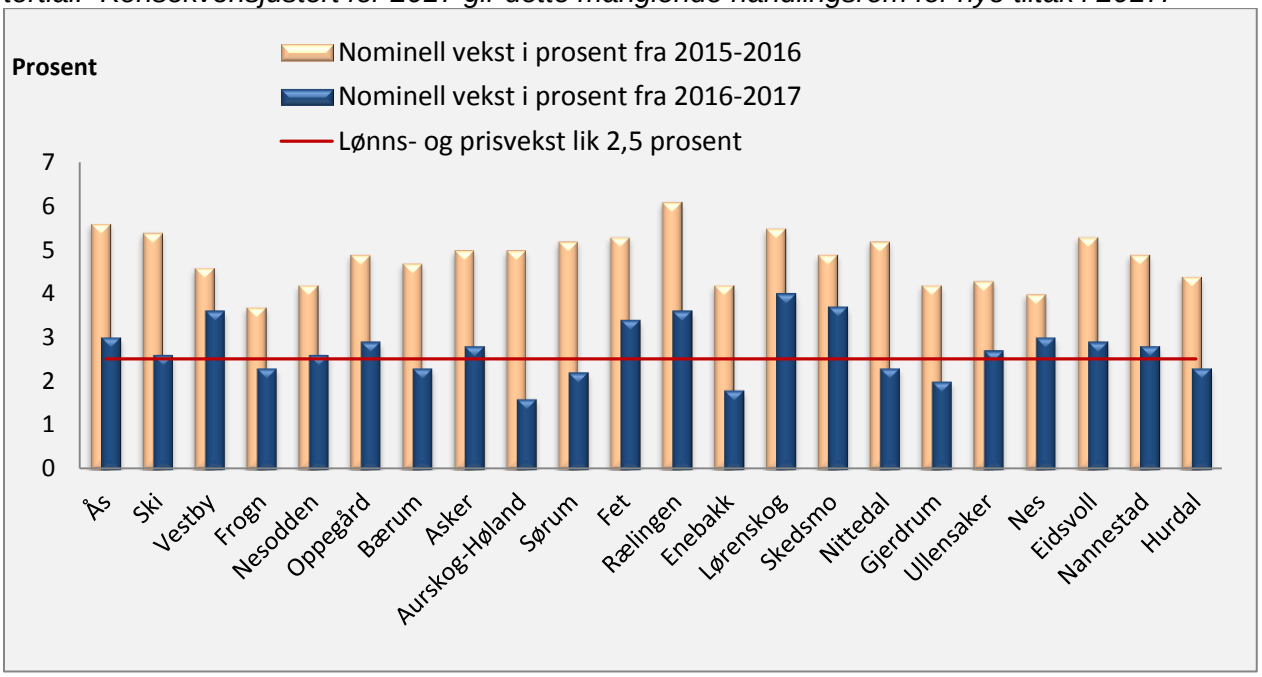

2.3 Befolkningsutvikling 2017 – 2020

Ved utgangen av 2015 var det 18 992 innbyggere i Ås kommune, en økning på 2,64 % i forhold til 2014. Tabell 1 viser den reelle befolkningsveksten i perioden 2011- 2015 og prognose for perioden 2016-2020. Prognosene er basert på kommunenes plan og analysesystem (Kompas), gjeldende bolig-program og andre parametere som påvirker befolkningsveksten.

Prognosen fra Kompas anslår 21 467 innbyggere ved utgangen av 2020, mens SSBs middelvekst-prognose viser 21 018 innbyggere. Selv om det er usikkerhetsfaktorer knyttet til prognosene, vil det fortsatt være en betydelig befolkningsvekst i Ås kommune.

Det forventes at den prosentvise veksten vil være størst for aldersgruppene barn under 13 år og for eldre over 70 år. Det er nødvendig å prioritere tjenester for disse gruppene i årene som kommer ved å utvide kapasiteten, både innenfor barnehage-, skole- og eldreomsorgssektoren.

	Befolkningsvekst 2011-2015 (Kilde: SSB)					Befolkningsprognose 2016-2020 (Kilde: Kompas)				
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0 år	200	198	227	232	208	248	250	262	278	287
1-5 år	1216	1238	1274	1273	1270	1301	1332	1411	1481	1524
6-12 år	1522	1577	1573	1670	1768	1794	1819	1875	1917	1962
13-15 år	699	671	702	670	686	647	677	680	730	747
16-18 år	724	711	698	703	676	709	684	703	685	708
19-29 år	2662	2679	2747	2946	3095	2970	2933	3117	3304	3278
30-39 år	2395	2482	2521	2538	2623	2699	2756	2914	3060	3122
40-49 år	2661	2674	2750	2769	2758	2794	2791	2830	2918	2990
50-59 år	2015	2113	2185	2290	2390	2462	2531	2613	2683	2722
60-69 år	1617	1609	1635	1659	1693	1667	1695	1767	1816	1899
70-79 år	960	978	1011	1071	1141	1222	1258	1318	1373	1404
80-89 år	527	534	536	562	571	591	621	637	650	671
90+ år	86	104	110	120	113	127	131	137	149	153
Alle aldre	17284	17568	17969	18503	18992	19231	19479	20262	21044	21467
Vekst, personer	551	284	401	534	489	239	247	784	782	423
Vekst, prosent	3,29	1,64	2,28	2,97	2,64	1,26	1,29	4,02	3,86	2,01

Tabell 1 og Figur 2. *Folkemengde i Ås kommune pr 31. desember 2011-2015 (SSB) og befolkningsprognose 2016-2020 (Kompas)*

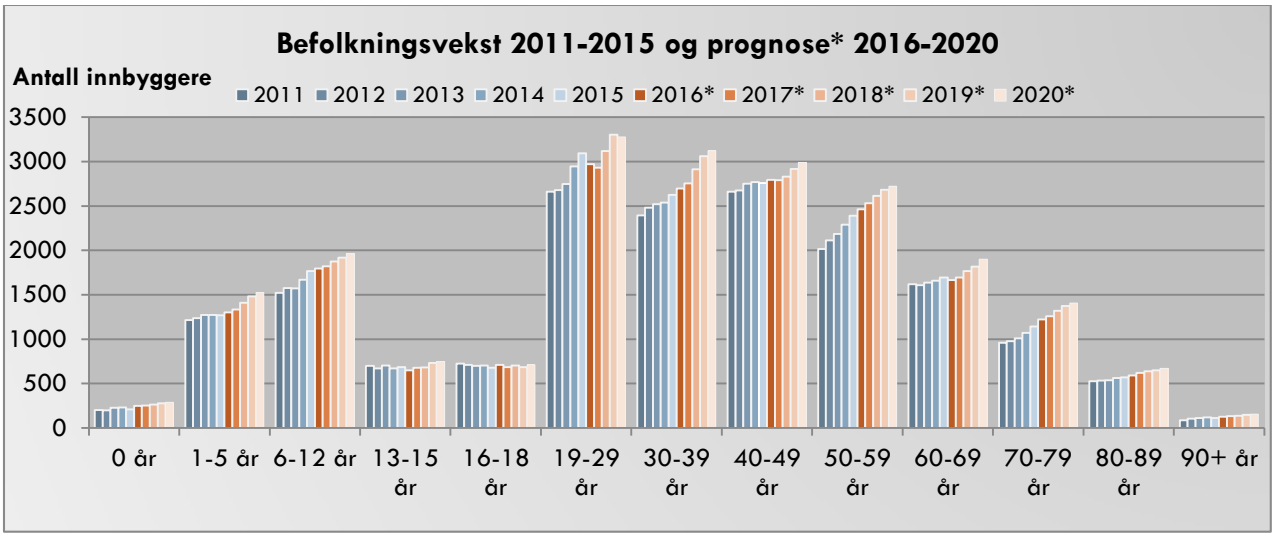

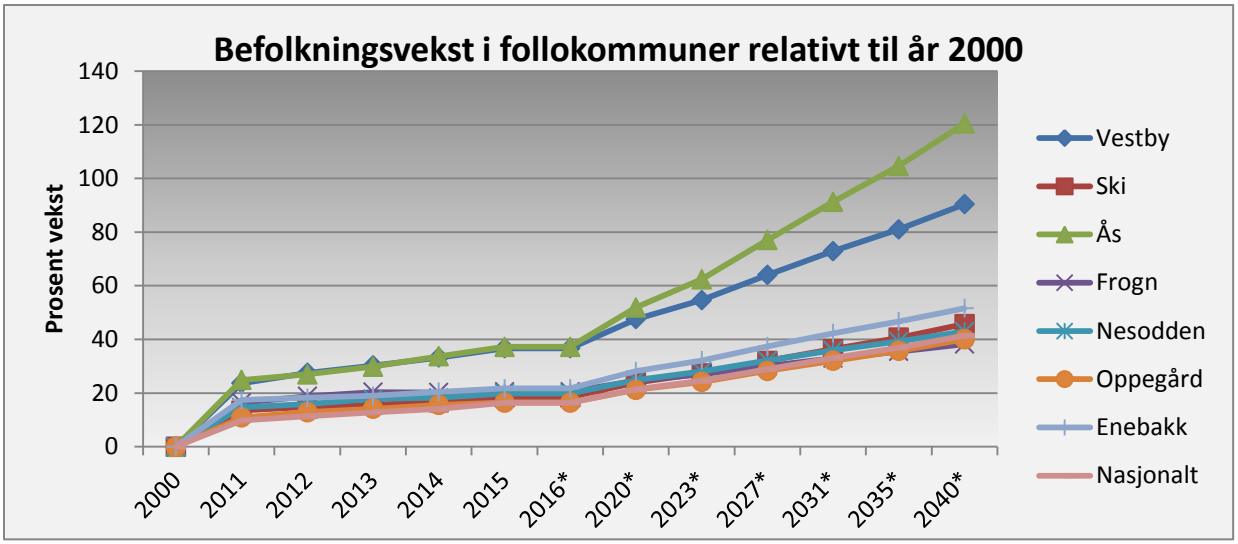

Figur 3. *Befolkningsutvikling i Follokommunene og prognoser* framover, 2010-2040 (Kilde: SSB)*

I følge SSBs befolkningsprognoser basert på middelsvekst (alternativ MMMM) er relativt forventet vekst i Ås kommune den høyeste i Follo og langt over det som forventes nasjonalt. Figur 3 viser at befolkningen i Ås kommune vil vokse med ca. 120 % fra år 2000 til 2040.

BEFOLKNINGSUTVIKLINGENS KONSEKVENSER FOR TJENESTETILBUDET

Behov for å utvide skolekapasitet

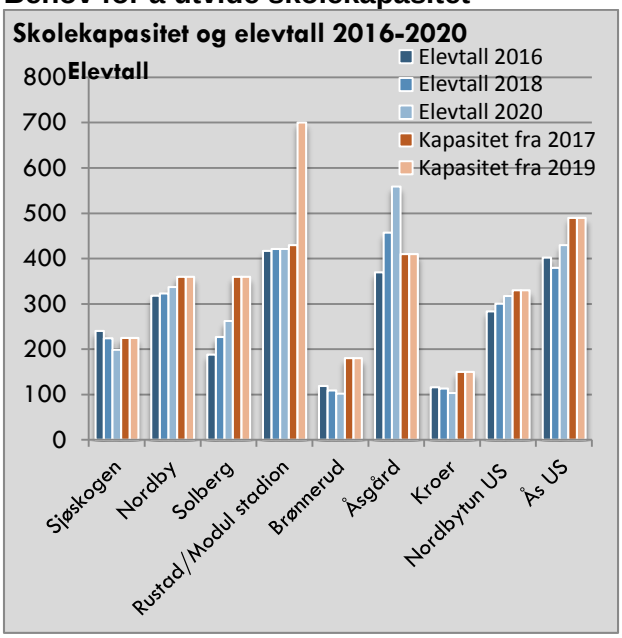

Figur 4. *Kapasitet på barne- og ungdomskolene, elev tall pr 01.01.16 og prognoser 2018 og 2020. Rustad skole disponerer modulskolen fram til ferdigstillelse av nye skole i 2019.*

Figur 4 sammenligner elevtall i planperioden med realistisk skolekapasitet for alle skolekretsene. Realistisk kapasitet er 10 % reduksjon av maksimal kapasitet og skyldes bl.a. at barne-/elevkullene varierer. I figuren vises kapasitetene fra august 2018 ettersom nåværende skolekapasitetene på Rustad og Solberg vil bli økt frem mot dette tidspunktet. I planperioden forventes skolekapasiteten å dekke behovet i alle skolekretsene unntatt Åsgård. På Åsgård vil kapasiteten være sprengt fra slutten av 2017.

Behov for barnehageplasser

Ås kommune har til sammen ca. 1279 barnehageplasser. Plassene er fordelt i to grupper - barn over og under 3 år. Fordelingen mellom gruppene kan ha relativt store variasjoner fra år til år, noe som også påvirker bemanningsstørrelsen.

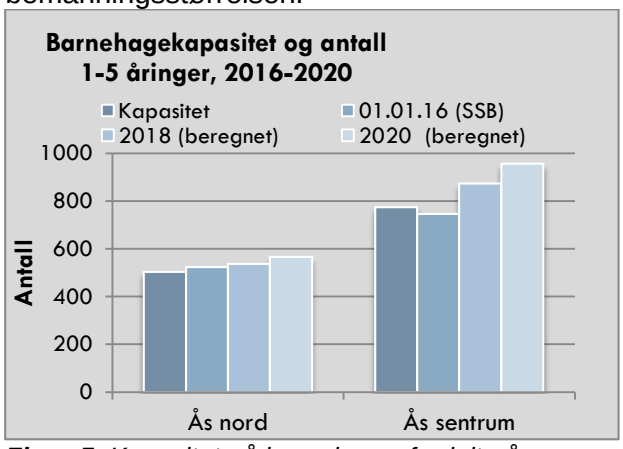

Figur 5. *Kapasitet på barnehager fordelt på hovedområder og antall 1-5 åringer pr 01.01.16 og prognoser 2018 og 2020. Gjelder kommunale og private barnehager.*

Kapasiteten i barnehagene er nådd og forventes å bli overskredet betydelig i årene framover. Kapasitetsutfordringene er størst sør i kommunen, men det er også utfordringer i nord.

Behov for heldøgns pleie- og omsorgsplasser

Tabell 2 viser behovet for heldøgns pleie- og omsorgsplasser for aldersgruppen over 80 år, sett i forhold til dekningsgrader på henholdsvis 20 og 25 %. Nasjonale føringer anbefaler 25 % dekning, men Ås kommune har vedtatt at 20 % dekningsgrad er tilstrekkelig. Kommunens økonomiske situasjon tilsier at det vil være meget vanskelig å legge til grunn de nasjonale føringene. Som tabell 2 viser, vil kapasiteten på heldøgns pleie- og omsorgsplasser bli utfordret, selv med en 20 % dekningsgrad. Kommunen vil løpende vurdere hvilke boformer og tjenestetilbud som er mest hensiktsmessig for å ivareta behovene.

Ås kommune har mange omsorgsboliger/ leiligheter, men ingen med stasjonær bemanning. Dette er «et nivå i omsorgstrappa» som Ås kommune bør vurdere i årene fremover. Med små tilpasninger av personalfasiliteter og velferdsteknologi vil dette kunne etableres.

Tabell 2. *Tabellen viser prognosen for aldersgruppen over 80 år og behov for opptrapping av antall plasser i boliger med heldøgns pleie- og omsorgstjenester, sett i forhold til dekningsgrader på 20 % og 25 %.*

År	**Antall innbyggere over 80 år**	**Totalt antall plasser med 20 % dekningsgrad**	**Totalt antall plasser med 25 % dekningsgrad**	**Kapasitet uten dobbeltrom**
2017	752	150	188	138
2018	774	155	194	138
2019	799	160	200	138
2020	824	165	206	138

(Moer sykehjem 86 plasser og Ås demenssenter til sammen 52 plasser)

3. Økonomiske rammer

3.1 KOSTRA-nøkkeltall

Finansielle nøkkeltall (KOSTRA 2015)

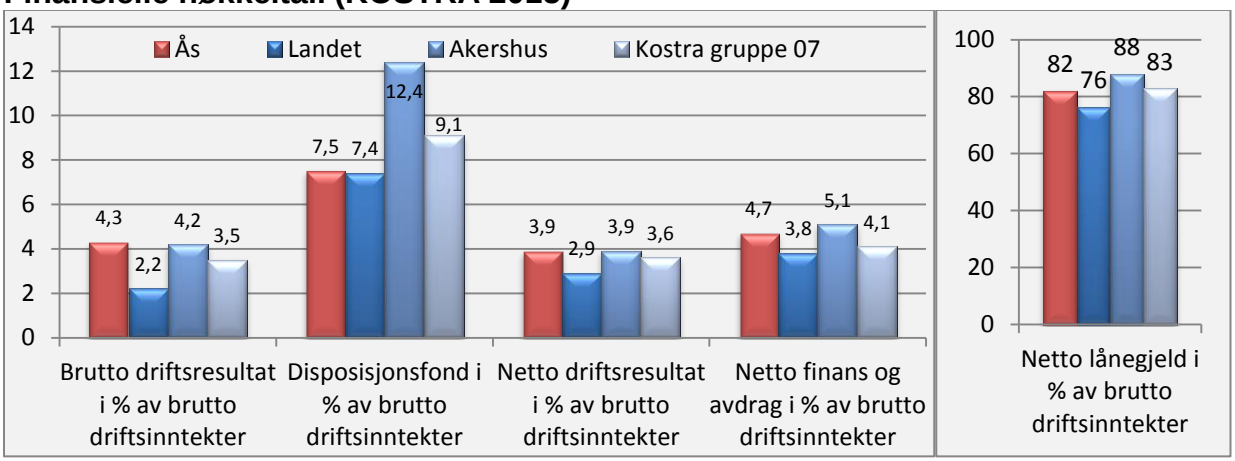

Figur 6. *Viser utvalgte finansielle nøkkeltall fra KOSTRA 2015. Ås sammenlignet med øvrige grupper. Kostragruppe 07 er en gruppe sammensatt av 32 sammenlignbare kommuner i Norge. Felles for disse kommunene er at de er mellomstore med lave bundne kostnader per innbygger og lave frie disponible inntekter*

Netto driftsresultat
Netto driftsresultat for kommuner angir forholdet mellom driftsinntekter og driftsutgifter. Fylkesmannen anbefaler at netto driftsresultat skal være minst 3 %. Anbefalingen er gitt for å sikre tilstrekkelig økonomisk handlefrihet til nye investeringer eller for å møte uforutsette svingninger i utgifter og inntekter.

Disposisjonsfondet
Fylkesmannen anbefaler at disposisjonsfondet utgjør 4 % av driftsinntektene. Ås kommunes samlede disposisjonsfond er ved utgangen av 2016 forventes å være 121 mill. kr eller omlag 9,6 % av kommunens driftsinntekter. Gode økonomiske resultater de senere årene har bidratt til å styrke kommunens disposisjonsfond.

Stram økonomistyring
Med et økt press på kommunens økonomi er det viktig at budsjettene overholdes. Gjennom plan-, budsjett- og rapporteringsprosesser skal den enkelte enhet få en god forståelse for hvilke økonomiske rammer som er stilt til rådighet. De administrative økonomirapporteringene vil være sentrale for økonomistyringen gjennom året.

For å lykkes med en helhetlig økonomistyring gjennom året kreves gode prosesser. Enheter med budsjettmessige utfordringer må følges opp. For å finne inndekning for merutgifter i en enhet krever det at andre enheter må bidra med tilsvarende reduksjoner.

Effektiv tjenesteproduksjon, KOSTRA-analyse

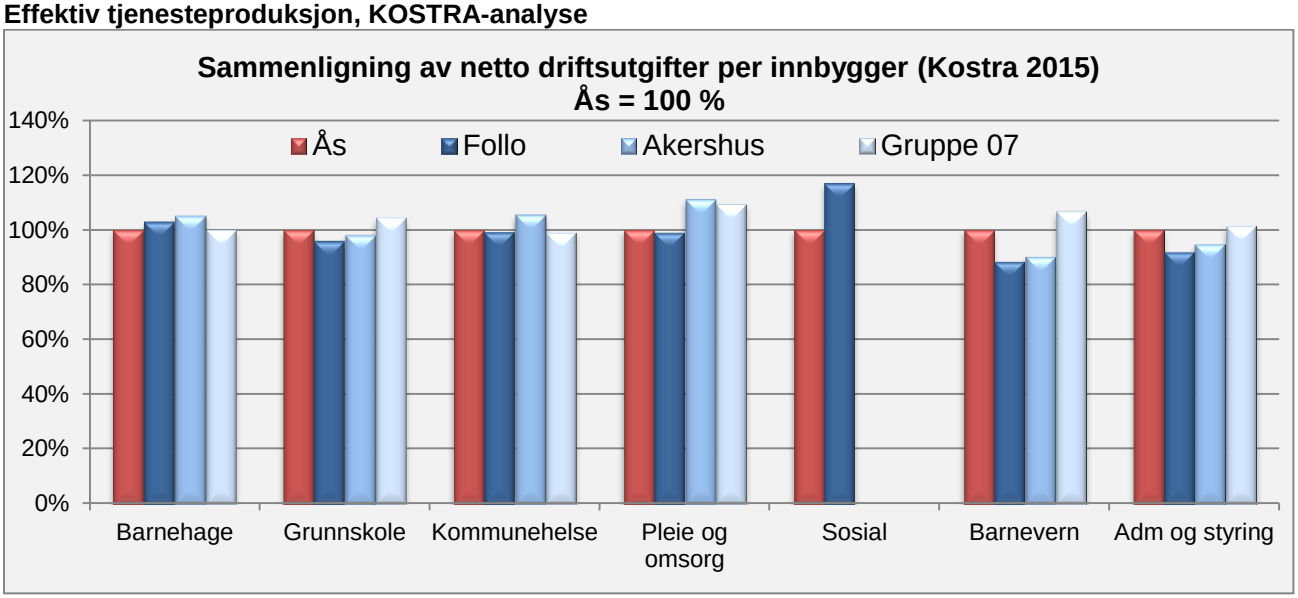

***Figur 7**. Sammenligning av netto driftsutgifter fordelt pr. innbygger i målgruppen. (KOSTRA 2015). Ås kommune er satt til 100 % og er grunnlaget for sammenligningen med øvrige kommuner.*

KOSTRA-tall indikerer at Ås kommune har en effektiv drift på flere områder. Likevel er det områder som bør effektiviseres ytterligere, med mål om å opprettholde kvaliteten i tjenestetilbudet.

Strukturelle forhold, blant annet knyttet til gjeldende bygningsmasse, gjør at en god del av effektiviseringspotensialet ikke kan tas ut på kort sikt. Ved realisering av nye investeringer er det derfor viktig at disse bidrar til å utløse potensialet for en reduksjon i driftsutgiftene. KOSTRA vil bli brukt som grunnlag for videre analyser av effektiv tjenesteproduksjon.

Kommentarer til KOSTRA-tallene:

- Ås kommune har noe lavere utgifter til barnehage enn øvrige gjennomsnitt. Resultatet indikerer at vi har en god barnehagedrift.
- Netto utgifter til skole er noe høyere enn gjennomsnittet i Follo, men samtidig noe lavere enn gruppe 7.
- Innenfor kommunehelse er Ås kommune på nivå med Follo og gruppe 7.
- Ås kommune har lavere utgifter til sosiale tjenester enn alle øvrige grupper.
- Ås kommune har tidligere år hatt betydelig lavere utgifter til barnevern enn de øvrige gruppene. I de senere årene har kommunen hatt en betydelig utgiftsvekst og ligger nå over Follo og Akershus, men fortsatt lavere enn gruppe 7.
- Follokommunene og Akershus hadde i 2015 lavere utgifter til administrasjon og styring enn Ås kommune.

Ås kommune er avhengige av en mer effektiv drift enn de fleste sammenlignbare kommunene. Dette skyldes at kommunen relativt sett har lavere frie inntekter til å finansiere driften.

I årene framover er det derfor viktig å rasjonalisere og effektivisere driften ytterligere. Nye investeringstiltak må, i tillegg til å møte veksten, i størst mulig grad bidra til økt effektivisering. For at dette skal realiseres er det behov for endringer i dagens organisering og drift. Kompetansen må brukes best mulig og arbeidsprosesser må gjennomgås for å effektiviseres.

3.2 Økonomisk hovedoversikt

Totalt øker etatenes nettorammer med 62 mill. kr fra opprinnelig budsjett 2016 til budsjettet for 2017. Korrigert for pris- og lønnsvekst får etatene en realvekst på omlag 39 mill. kr, tilsvarende 4,4 %. Dette er den reelle økningen i rammen som blant annet gjelder helårseffekten av tiltakene som ble vedtatt i budsjettet for 2016, samt nye tiltak for 2017.

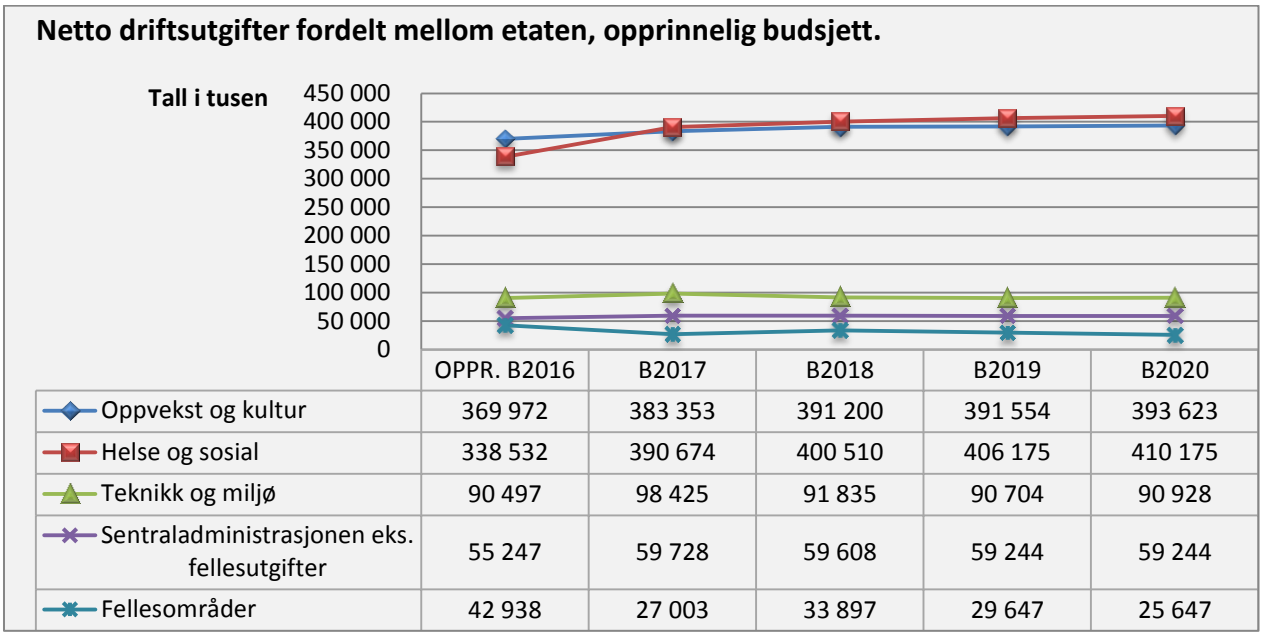

	OPPR. B2016	B2017	B2018	B2019	B2020
Oppvekst og kultur	369 972	383 353	391 200	391 554	393 623
Helse og sosial	338 532	390 674	400 510	406 175	410 175
Teknikk og miljø	90 497	98 425	91 835	90 704	90 928
Sentraladministrasjonen eks. fellesutgifter	55 247	59 728	59 608	59 244	59 244
Fellesområder	42 938	27 003	33 897	29 647	25 647

Figur 8. *Netto driftsutgifter fordelt mellom etatene, opprinnelig budsjett. (Tall i tusen)*

Tabell 3. *Netto budsjettrammer og endringer samlet for alle etater, 2017-2020 (Tall i tusen)*

		2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016	**897 186**	**897 186**	**897 186**	**897 186**
	Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	24 286	35 087	40 642	40 642
A.	**Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19**	**921 472**	**932 273**	**937 828**	**937 828**
B.	Konsekvensjusteringer	26 452	37 780	39 764	47 057
C.	Nye tiltak og omprioriteringer	17 628	13 366	11 101	11 101
D.	Nye besparelser	-6 369	-6 369	-11 369	-16 369
	Ramme 2017-2020	**959 183**	**977 050**	**977 324**	**979 617**
E.	Sum tiltak som ikke er innarbeidet	14 020	14 360	15 960	17 860

Detaljerte oversikter over budsjettrammer og endringer, er vist i kapittel 3.3, samt beskrevet i vedleggene 1 til 4.

HOVEDOVERSIKT

Figur 9 gir en hovedoversikt over nøkkeltall i handlingsprogramperioden 2017-2020. Mer detaljerte oversikter finnes under tjenesteområdene, samt i vedleggene.

Figur 9. *Hovedoversikt drift for perioden.*

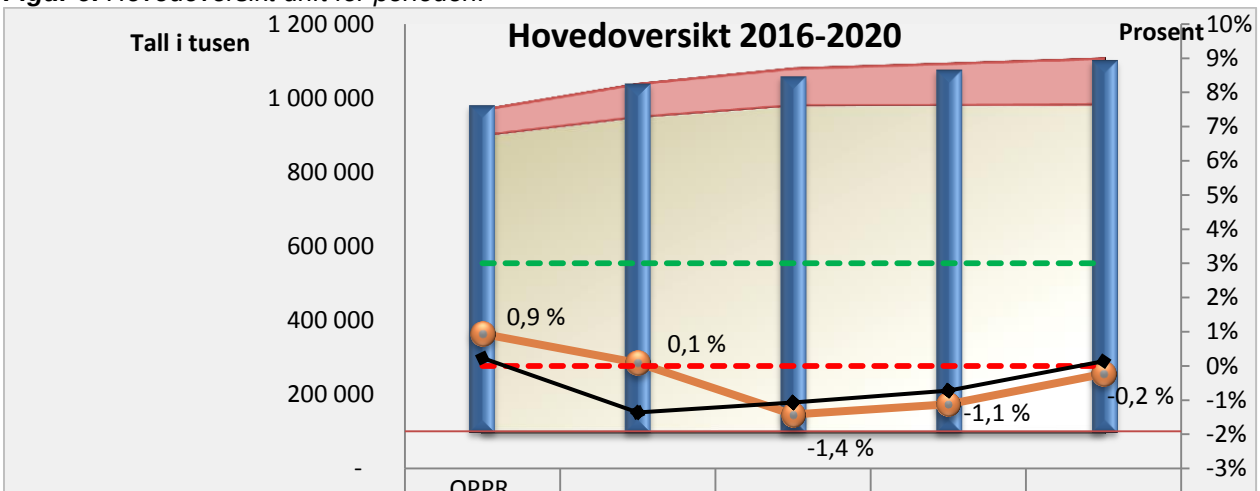

	OPPR. B2016	B2017	B2018	B2019	B2020
Sum renter og avdrag	68 146	88 186	98 843	111 033	122 149
Sum driftsutgifter*	901 514	951 190	981 701	982 781	984 910
Sum driftsinntekter*	982 513	1 040 612	1 060 957	1 078 068	1 103 752
Kommunens netto driftsresultat i prosent	0,9 %	0,1 %	-1,4 %	-1,1 %	-0,2 %
Anbefalt driftsresultat i prosent	3%	3%	3%	3%	3%
Netto drifsresultat lik null	0	0	0	0	0
Justert for VAR og premieavvik	0,2 %	-1,4 %	-1,1 %	-0,7 %	0,1 %

** Sum driftsutgifter er basert på etatenes netto budsjettrammer, korrigert for avsetninger. Sum driftsinntekter omfatter de inntekter som ikke fordelt på etatene.*

NETTO DRIFTSRESULTAT

Netto driftsresultat er en viktig styringsindikator. Denne viser blant annet hvor mye av kommunens løpende inntekter som kan settes av til finansiering av fremtidige investeringer. Budsjettert netto driftsresultat for 2017 er 0,1 %.

Det er en stor utgiftsvekst i pleie og omsorgs-sektoren som følge av tiltak for å få realistiske budsjetter og oppfølging av sentrale satsinger, jf. figur 8 og en økning i finanskostnadene, jf. figur 9. Driftsresultatet er derfor avhengig av inntektsføring av premieavvik fra pensjon og ekstraordinære inntekter fra Ålerudmyra for å oppnå et positivt driftsresultat i 2017.

Fylkesmannens anbefaling er et budsjettert netto driftsresultat på minst 3 %.

Det vil fortsatt være usikkerhet knyttet til anslaget for netto driftsresultat utover i perioden. Særlig gjelder dette utviklingen i pensjonskostnader, avkastning på kapitalforvaltning, renteutgifter, utviklingen i frie inntekter og kostnader knyttet til nye brukere.

Diagrammet på neste side viser den utviklingen av netto driftsresultat i perioden 2009-2020 i prosent av driftsinntektene. Tallene fram t.o.m. 2015 er regnskapstall, deretter er budsjettall lagt til grunn.

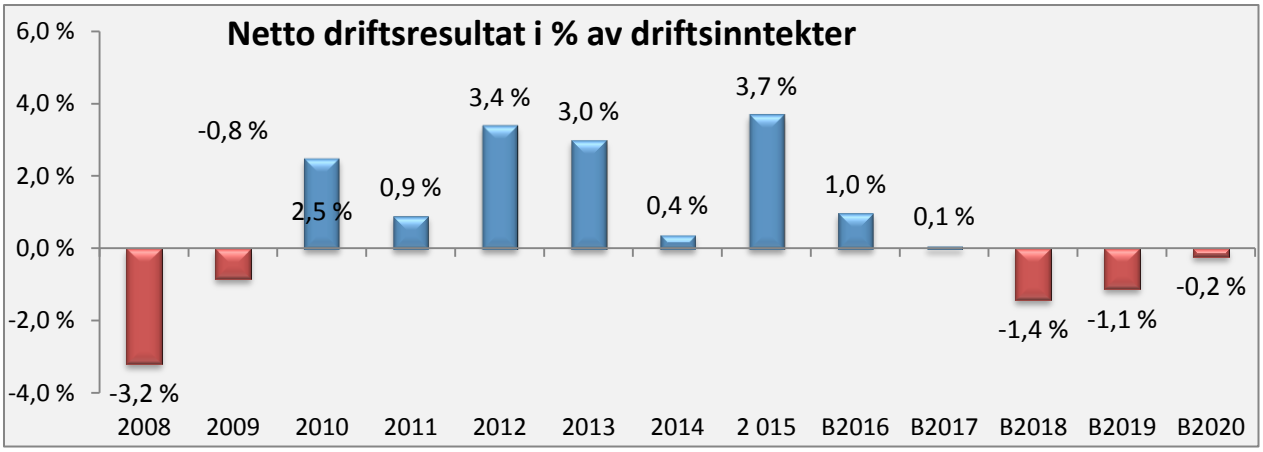

Figur 10. *Utviklingen av netto driftsresultat i % av driftsinntekter for perioden 2008-2020.*

SKATT OG RAMMETILSKUDD

Kommunenes frie inntekter er skatt og rammetilskudd. Ås kommune benytter i hovedsak en modell utviklet av KS for å beregne frie inntekter.

I statsbudsjettet for 2017 legges det til grunn frie inntekter for Ås kommune på ca. 958 mill. kr, mens KS prognosemodell anslår 960 mill. kr. Skatt per innbygger vil med anslaget fra KS utgjøre ca. 95,7 % av landssnittet.

Rådmannens anslag for frie inntekter er satt til 968 mill. kr. Dette er over anslaget i statsbudsjettet og prognose fra KS og er basert på egen prognose. Rådmannen vil understreke at det er stor usikkerhet knyttet til dette anslaget. I tillegg kommer budsjettert eiendomsskatt på verker, bruk og næring på 22 mill. kr.

En lavere skatteinngang medfører at rammetilskuddet øker med bakgrunn i inntektsutjevningen. Det er anslått at Ås kommune får 7,2 mill. kr i inntektsutjevning i 2017. Samtidig har kommunen et beregnet utgiftsbehov på 95,3 % av landsgjennomsnittet i 2017 mot 95,9 % i 2016. Ås kommune får da et trekk i rammetilskuddet på 44,5 mill. kr som følge av dette. Det relative utgiftsbehovet i forhold til andre kommuner har gått ned med 7,1 mill. kr fra 2016 til 2017.

Ås kommune får et vekststilskudd for 2017 på 13,4 mill. kr. Veksttilskuddet er en av komponentene i det samlede rammetilskuddet. I 2016 var tilskuddet på 8,3 mill. kr.

EIENDOMSSKATT PÅ NÆRINGSBYGG, VERK OG BRUK

For eiendomsskatt på næringsbygg og verk og bruk er det lagt til grunn en skattesats på 6 promille for hele perioden. Totalt er det budsjettert 22 mill. kr i inntekter for 2017.

EIENDOMSSKATT PÅ BOLIG

Det er i 2016 vedtatt å utrede eiendomsskatt på bolig som grunnlag for en eventuell innføring fra 2017. Taksering er gjennomført som planlagt i 2016 og en egen sak om vurdering av sosial profil legges fram for kommunestyret i november 2016.

Formannskapet har i F-sak 55/16 «*Planrammer - Handlingsprogram 2017-2020*» konkludert med at det må legges frem et budsjettforslag uten eiendomsskatt. Eiendomsskatt på bolig er dermed ikke innarbeidet i rådmannens budsjettforslag.

Rådmannen vil imidlertid understreke at gjennomføring av alle planlagte investeringer medfører behov for økte inntekter gjennom eiendomsskatt.

ØKONOMISKE EFFEKTER AV EIENDOMSSKATT

Eiendomsskatt er klassifisert som en drifts-inntekt som skal føres i driftsregnskapet. Vedtak om eiendomsskatt vil bidra til en styrking av kommunens netto driftsresultat. Når kommunestyret vedtar budsjettet for neste år, skal de også vedta budsjettering av avsetning til fond. Kommunestyret kan derfor ved årlig budsjettvedtak vedta eiendomsskatt og avsette disse inntektene til investeringsfond. Inntektene vil da kunne gå inn som en del av kommunens finansiering av nye investeringer. I investeringsbudsjettet kan bruk av investeringsfond både budsjetteres som en del av kommunens samlede finansiering av investeringer, eller øremerkes enkelte investeringsprosjekter.

Den økonomiske effekten er at netto drifts-resultat øker tilsvarende inntektene fra eiendomsskatt i det enkelte skatteår. Videre reduseres kommunens fremtidige renter og avdrag fordi eiendomsskatten avsettes til investeringsfond som brukes til egen-finansiering av nye investeringer. Dette bidrar til å bedre kommunens netto driftsresultater frem i tid.

Rådmannen har beregnet følgende inntekter fra eiendomsskatt på bolig, fritidsboliger og våningshus ved ulike skattesatser og bunnfradrag:

I tabellen har hver promillesats fått sin egen farge. X-aksen tilsvarer størrelse på bunnfradrag, og Y-akse viser forventet inntekt.

Ut fra analysen kan vi se at kommunen vil få eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer på om lag 30 mill. kr årlig med et bunnfradrag på 1 mill. kr og promille sats på 2 ‰. Figuren viser at inntektene fra eiendomsskatt vil variere fra 0 til 160 mill. kr årlig ut fra hvilke skattesatser og bunnfradrag kommunestyret eventuelt vedtar.

Figur 11. Inntekter fra eiendomsskatt med ulike skattesatser og bunnfradrag.

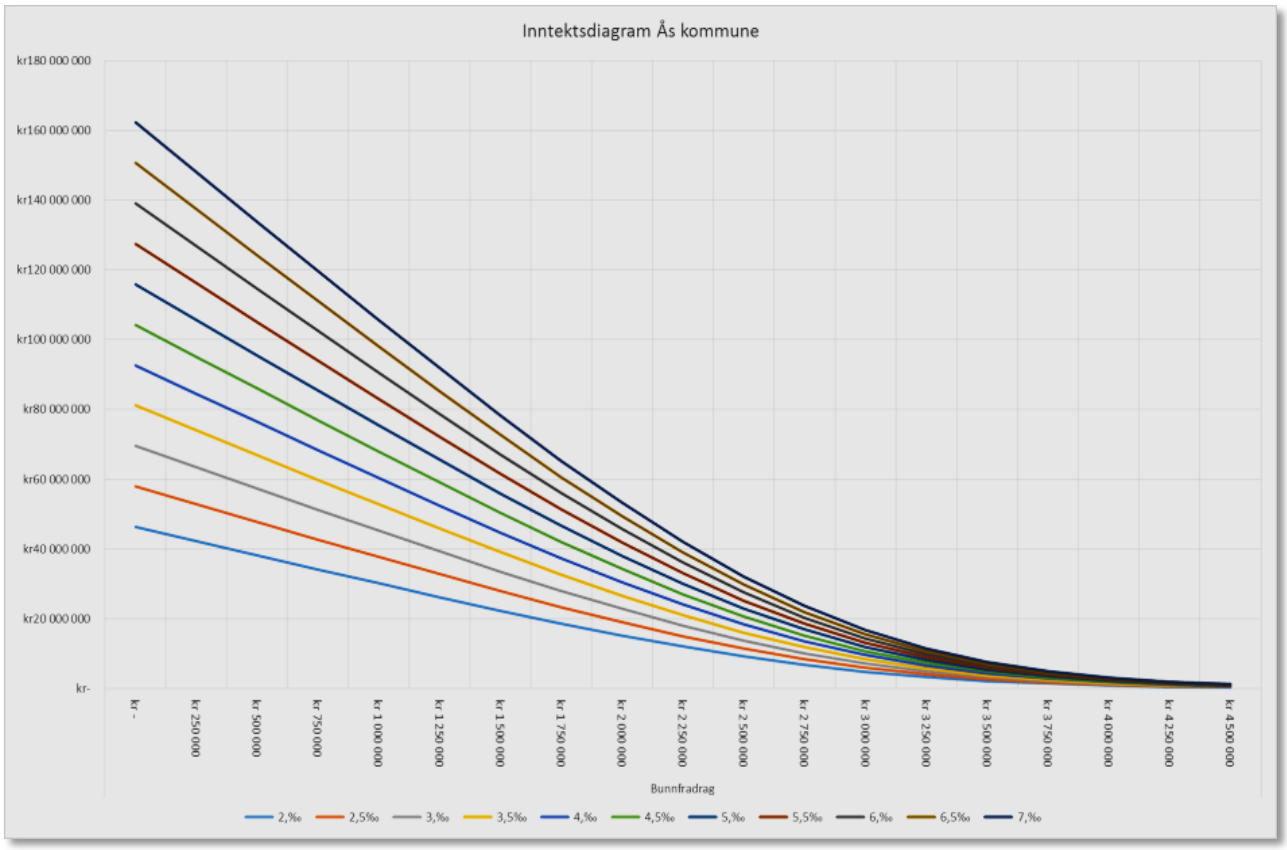

ANDRE SENTRALE INNTEKTER

Anslaget for investeringskompensasjon fra Husbanken og Utdanningsdirektoratet settes til 6,7 mill. kr basert på fjorårets beregning. Kompensasjon for renteutgiftene baserer seg på den flytende renten i Husbanken.

Vertskommunetilskuddet for psykisk utviklingshemmede er budsjettert med en forutsetning om at 9 brukere faller inn under ordningen.

Flyktninger

Det høye antallet flyktninger i Europa som følge av krigen i Syria og andre områder, satte kommunene i en ekstraordinær situasjon i 2016. Kommunen ble anmodet om å øke bosetting betydelig i 2016 og 2017.

I 2016 fikk Ås kommune anmodning fra IMDI om å ta imot 40 flyktninger i 2016 og 45 flyktninger i 2017. Av disse skulle det være 5 enslige mindreårige i 2016 og 5 i 2017. Dette var en betydelig opptrapping i forhold til tidligere nivåer. Tjenesteområder rettet mot flyktninger ble derfor styrket i 2016 som følge av denne forventede veksten. Dette skulle finansieres av økt integreringstilskudd.

IMDI har redusert anmodningen til 30 flyktninger i 2017. I tillegg anmoder de om at kommunen ikke skal ta i mot enslige mindreårige. Dette er et vesentlig lavere nivå enn kommunen har forberedt seg på. Konsekvensen av dette er 6 mill. kr lavere inntekter fra integreringstilskudd enn forutsatt. Dette setter kommunen i en økonomisk krevende situasjon og medfører behov for omstilling.

ENDRINGER I LÅNEOPPTAK

Låneopptaket for 2017 vil være på 375 mill. kr. I tillegg gjør kommunen et låneopptak på 30 mill. kr i startlån. Korrigert for betalte avdrag på lån med 65 mill. kr, gir dette en netto økning i lånegjelden på ca. 310 mill. kr.

For nye lån og lån som er tatt opp med flytende rente, er det lagt til grunn et rentenivå på 1,5 % for 2017, 1,6 % for 2018, 1,7 % for 2019 og 1,9 % for 2020. Anslagene tar utgangspunkt i markedets forventede renteutvikling, justert for et påslag for usikkerhet utover i perioden.

UTVIKLINGEN I LÅNEGJELD

Ås kommune har over flere år lånefinansiert en stor andel av investeringene, noe som har medført en høy gjeldsgrad.

I de seneste årene er investeringstakten gått noe ned, samtidig som driftsinntektene har økt årlig. Netto gjeld i % av driftsinntekter har dermed blitt redusert. Investeringsnivået i handlingsprogrammet, innebærer at netto gjeld vil øke betydelig i årene framover. Forutsatt at det investeres i gode bygg som legger til rette for effektiv drift av tjenester, vil en økning i lånegjelden være håndterlig. Dette forutsetter investeringer som legger til rette for strukturelle endringer og stordriftsfordeler. Follo kommunene er et eksempel på kommuner med høy lånegjeld, men samtidig gode netto driftsresultater. Investeringsbudsjettet er nærmere beskrevet i kapittel 3.5.

Figur 12. Utvikling av gjeld i % av driftsinntekter 2005-2020.

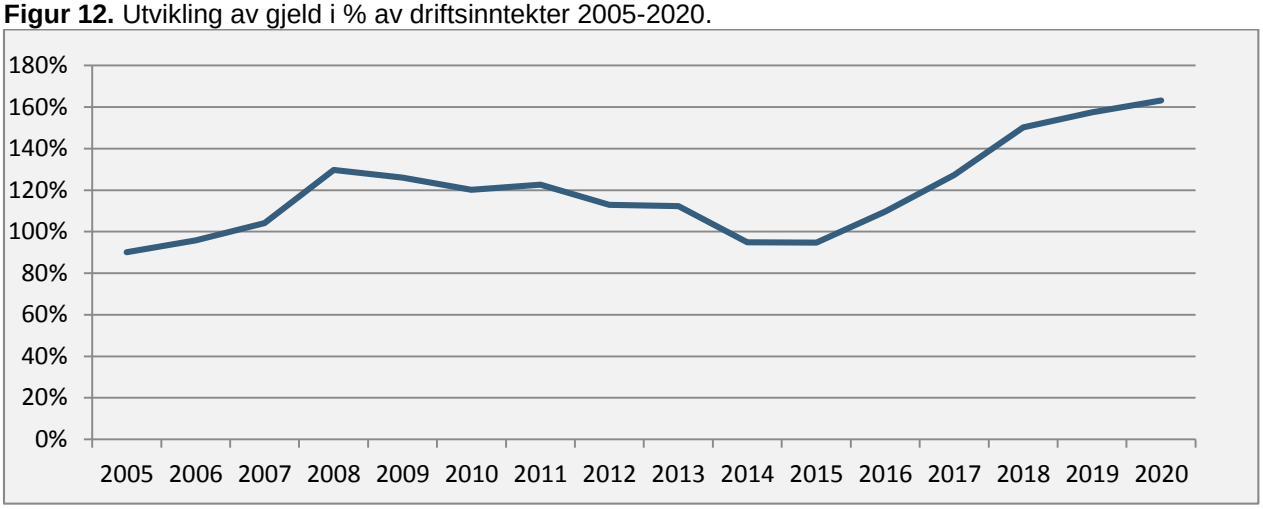

FORVALTNING AV FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER

Midler fra salg av Søndre Follo Energiverk (SFE) er plassert i rente- og aksjemarkedet. For at dette skal være lønnsomt på lang sikt, må avkastningen på midlene være høyere enn kommunens lånekostnader. Gjennomsnittlig avkastning siste 4 år har vært på 5,9 % mens kommunens gjennomsnittlige innlånsrente har vært på 2,7 %. Meravkastningen har da vært på 3,2 %. Gjennomsnittlig årlig avkastning for hele investeringsperioden 2001-2015 har vært ca. 2 % høyere enn kommunens innlånsrente. Plasseringen av E-verksmidler i kapitalmarkedet har dermed gitt meravkastning for kommunen sammenliknet med alternativet som ville vært nedbetaling av lån.

Avkastningen av E-verksmidlene påvirkes av kurssvingninger selv om aksjeandelen er lav. Kommunen har ikke tilstrekkelige med midler til å dekke et år med dårlig avkastning. De årene kommunen oppnår høy avkastning bør derfor bufferen styrkes for å kunne møte svingninger i avkastningen uten at dette trenger å få direkte følger for driften.

Ås kommunes langsiktig finansielle aktiva er pålydende ca. 188 mill. kr. I tillegg kommer midler avsatt på bufferfond. Budsjettert avkastning fra SFE-midlene er satt til 5,1 mill. kr for 2016. Dette innebærer en avkastning på ca. 2,7 % og er ett prosentpoeng over kommunens innskuddsrenter. Eventuell meravkastning utover dette forslås avsatt til bufferfond.

FONDSUTVIKLING

Kommunens disposisjonsfond består av flere underfond.

Generelt disposisjonsfond er kommunens reserve mot uforutsette hendelser. Fondet vil med foreslåtte rammer reduseres med 30 mill. kr gjennom planperioden, fra 90 mill. kr i 2016 til 60 mill. kr i 2020, jf. figur 13.

Vedlikeholdsfondet er satt av for å gjennomføre vedlikehold i tråd med vedlikeholdsplanen. Fondet er i 2016 pålydende 13 mill. kr.

Rentebufferfondet på 5 mill. kr ble avsatt i 2011 og skal være en buffer mot uforutsett renteøkning.

SFE-midler – bufferfond er et disposisjonsfond som er bygd opp med avkastning fra E-verksmidler. Fondet utgjør 13,8 mill. kr og skal være en buffer for å dekke tap i år med negativ kapitalavkastning.

Alle disposisjonsfondene kan benyttes både til drift og investeringer.

Figur 13. *Utviklingen i de mest sentrale fondene hvor midlene er ubundet. (Tall i mill.kr)*

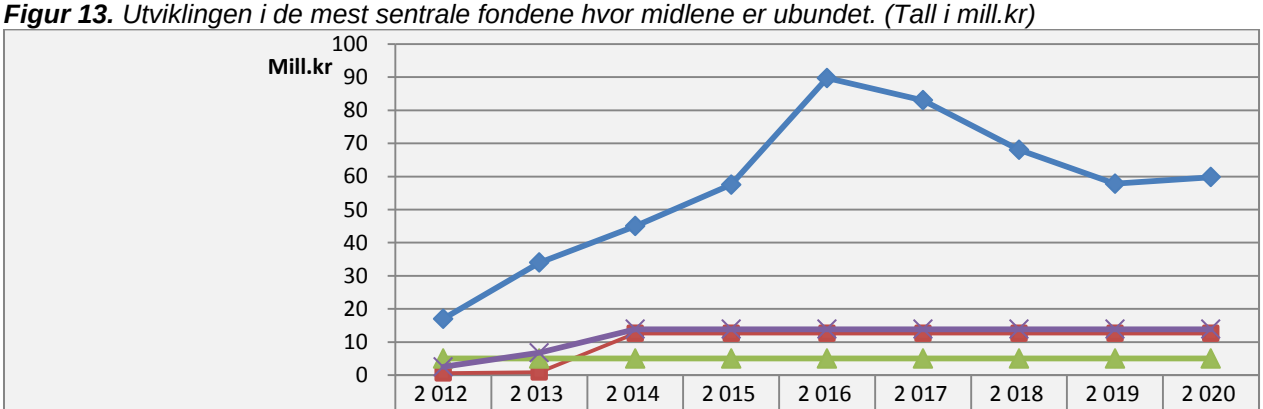

	2 012	2 013	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020
Generelt disposisjonsfond	17	34	45	58	90	83	68	58	60
Vedlikeholdsfond	1	1	13	13	13	13	13	13	13
Rentebufferfond	5	5	5	5	5	5	5	5	5
SFE-midler - bufferfond	3	7	13,85	13,85	13,85	13,85	13,85	13,85	13,85

PRIS- OG LØNNSVEKST

Tallene for planperioden legges fram i faste 2017-priser, mens tall for 2016 og tidligere år er i løpende priser. I statsbudsjettet er det lagt til grunn en samlet pris- og lønnsvekst på 2,5 % fra 2016 til 2017 for kommunesektoren.

Det er budsjettert med en lønnsvekst på 2,7 % fra 2016 til 2017. Overhenget er anslått til 0,9 %. En reserve på 1,8 % er satt av på felles lønnspost, denne er til dekning av lønnsoppgjøret for 2017.

For pensjonsordningene er det på enhetene budsjettert med 18 % i premiesats for ansatte med pensjon i KLP, og 11,55 % for ansatte med pensjon i SPK. Det er innarbeidet en sentral innsparing på pensjon da oppdaterte prognoser fra KLP viser at disse satsene kan reduseres.

GEBYRINNTEKTER OG EGENANDELER

Inntektspotensialet fra gebyrer og egenandeler blir løpende vurdert. Vi arbeider med å utnytte inntektsgrunnlaget for kommunen i forhold til takten av utvikling vi planlegger.

Selvkostområder 2017

Gebyrene innen selvkostområdene beregnes i henhold til selvkostprinsippet og det innebærer at hvert enkelt års over- eller underskudd fremføres og avregnes mot selvkostfond (bundet driftsfond). Det er selvkostfond for VAR, Bygg, Geodata og Plan. Overskudd må disponeres innen en periode på fem år.

Selvkost innebærer at gebyrene ikke skal overstige kommunes kostnader på området. Prisingen i regulativet skal ta utgangspunkt i de faktiske kostnadene for de enkelte sakstyper og oppgaver, noe som innebærer at gebyr fra en sakstype, ikke skal subsidiere en annen sakstype.

VAR
Gebyrsatsene for årsavgift på vann øker med 6,6 % i 2017. Satsen for årsavgift på avløp er uendret, sammenlignet med 2016.

Bygge- og delesak
Gebyrsatsene for 2017 reduseres med 5 % i forhold til 2016.

Geodata
For området geodata økes gebyrsatsene med 5 %.

Plansak
For området plan økes gebyrsatsene med 2,6 %.

3.3 Etatenes økonomiske rammer

OPPVEKST OG KULTUR

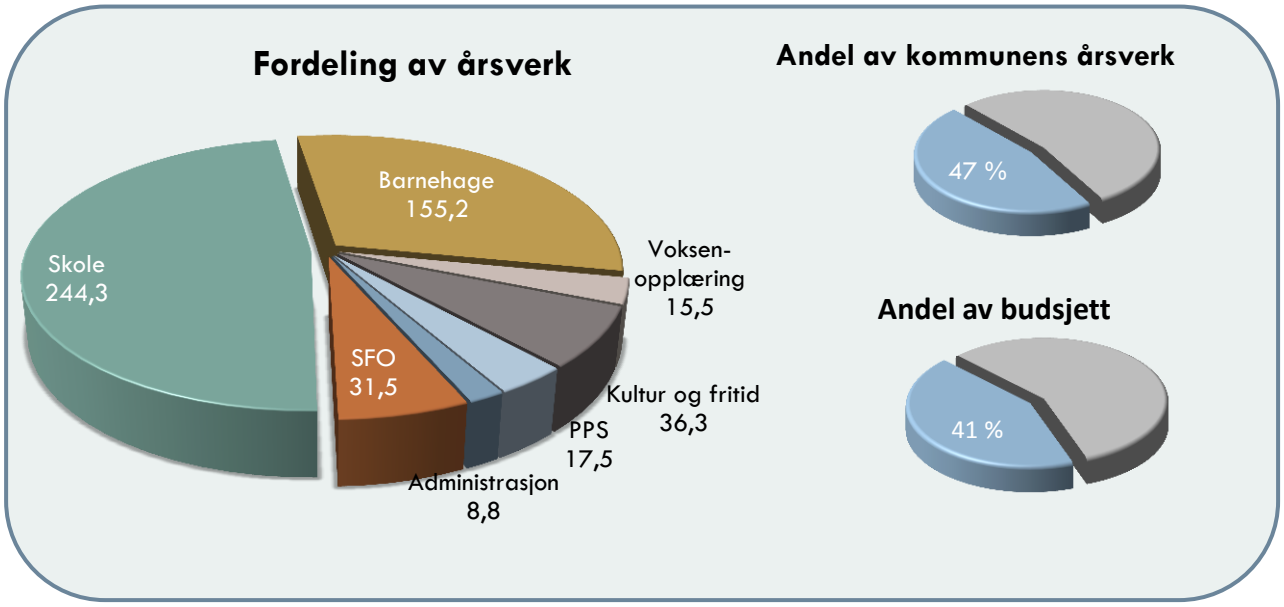

BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 4. *Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)*

		2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016	**369 972**	**369 972**	**369 972**	**369 972**
	Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	3 850	10 904	11 463	11 463
A.	**Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19**	**373 822**	**380 876**	**381 435**	**381 435**
B.	Konsekvensjusteringer	7 406	8 394	8 254	10 323
C.	Nye tiltak og omprioriteringer	2 245	2 050	1 985	1 985
D.	Nye besparelser	-120	-120	-120	-120
	Ramme 2017-2020	**383 353**	**391 200**	**391 554**	**393 623**
E.	Sum tiltak som ikke er innarbeidet:	1520	1520	1520	1520

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 1.

HELSE OG SOSIAL

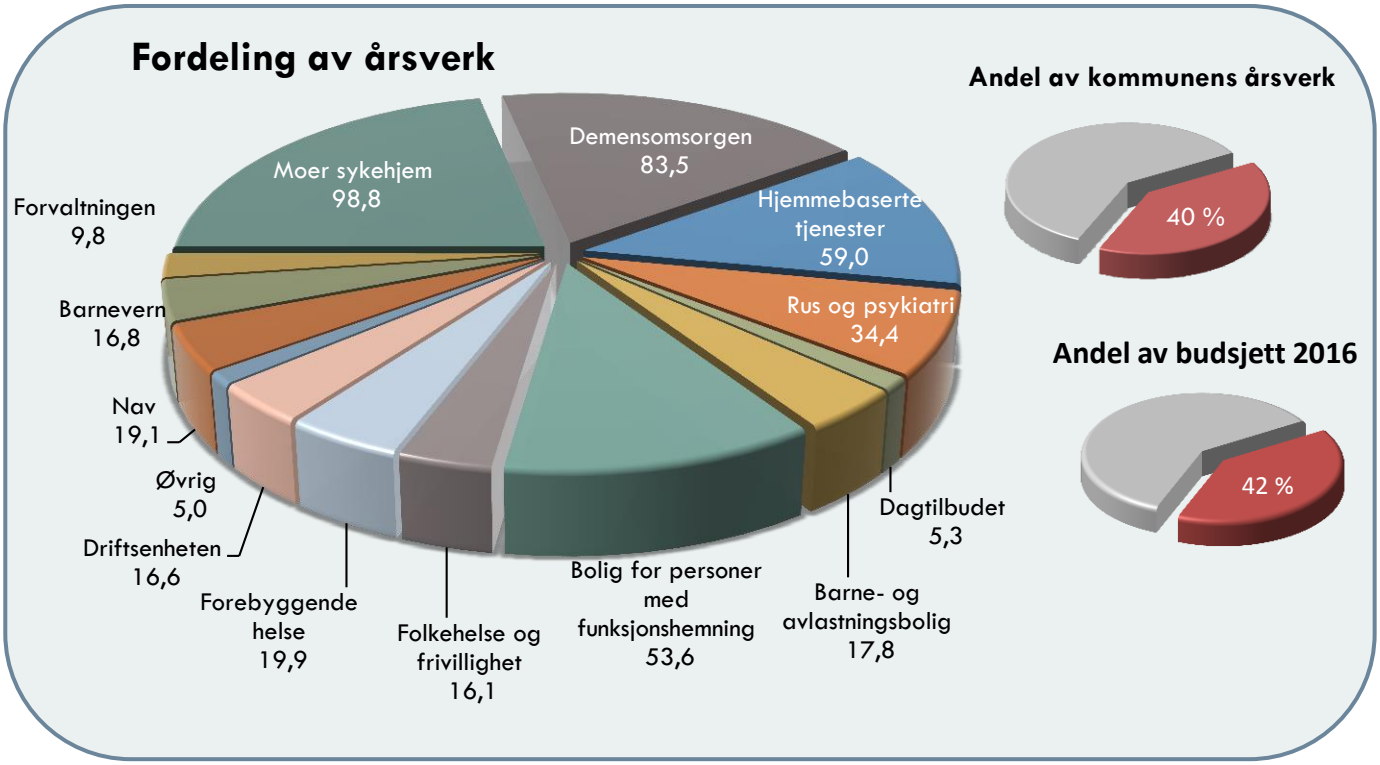

BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 5. *Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)*

		2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016	**338 532**	**338 532**	**338 532**	**338 532**
	Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	24 888	31 134	33 999	33 999
A.	**Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19**	**363 420**	**369 666**	**372 531**	**372 531**
B.	Konsekvensjusteringer	21 649	24 739	28 739	32 739
C.	Nye tiltak og omprioriteringer	6 354	6 854	5 654	5 654
D.	Nye besparelser	-749	-749	-749	-749
	Ramme 2017-2020	**390 674**	**400 510**	**406 175**	**410 175**
E.	Sum tiltak som ikke er innarbeidet:	3 769	3 669	3 669	3 669

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 2.

TEKNISKE TJENESTER

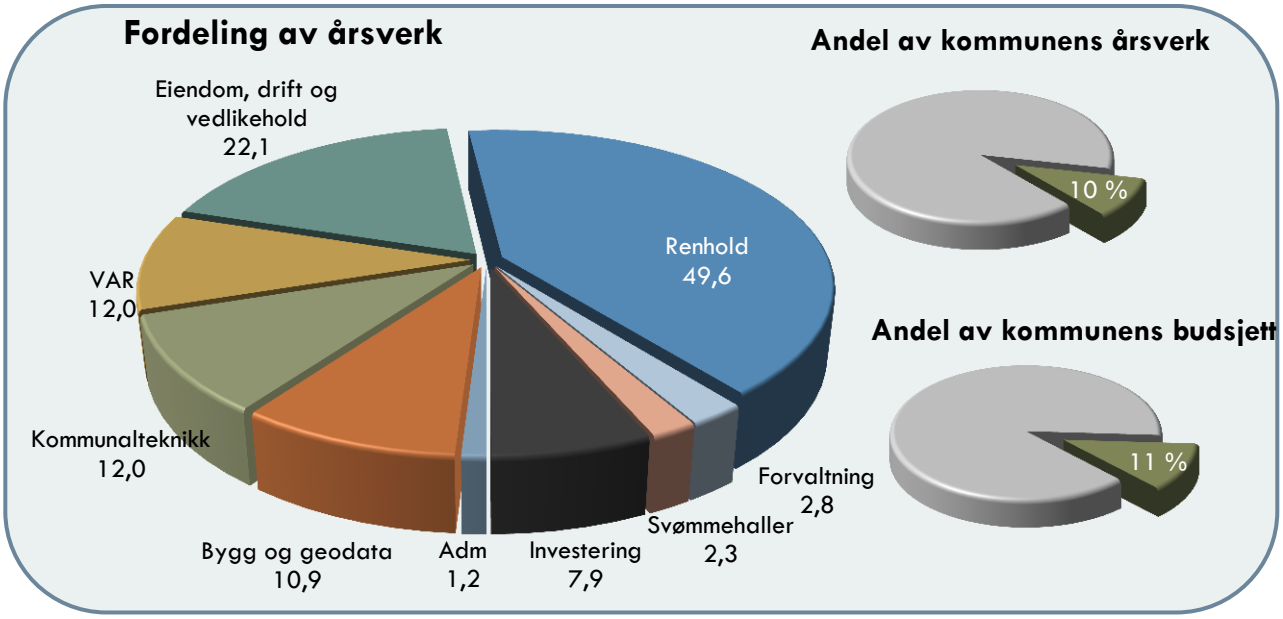

BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 6. *Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)*

	Teknikk og miljø uten VAR	2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016	**106 437**	**106 437**	**106 437**	**106 437**
	Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	-2 224	-2 603	-858	-858
A.	**Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19**	**104 213**	**103 834**	**105 579**	**105 579**
B.	Konsekvensjusteringer	5 239	3 624	3 853	7 059
C.	Nye tiltak og omprioriteringer	1 631	1 634	1 634	1 634
D.	Nye besparelser	-500	-500	-500	-500
	Ramme 2017-2020	**110 583**	**108 592**	**110 566**	**113 772**
E.	Sum tiltak som ikke er innarbeidet	8 431	8 571	10 171	12 071

	VAR	2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016	**-15 940**	**-15 940**	**-15 940**	**-15 940**
	Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	-2 825	-4 145	-4 145	-4 145
A.	**Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19**	**-18 765**	**-20 085**	**-20 085**	**-20 085**
B.	Konsekvensjusteringer	5 757	2 478	-627	-3 609
C.	Nye tiltak og omprioriteringer	850	850	850	850
	Ramme 2017-2020	**-12 158**	**-16 757**	**-19 862**	**-22 844**
	Teknikk og miljø inkludert VAR Total ramme 2017-2020	**98 425**	**91 835**	**90 704**	**90 928**

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 3.

RÅDMANNENS STAB OG STØTTEFUNKSJONER

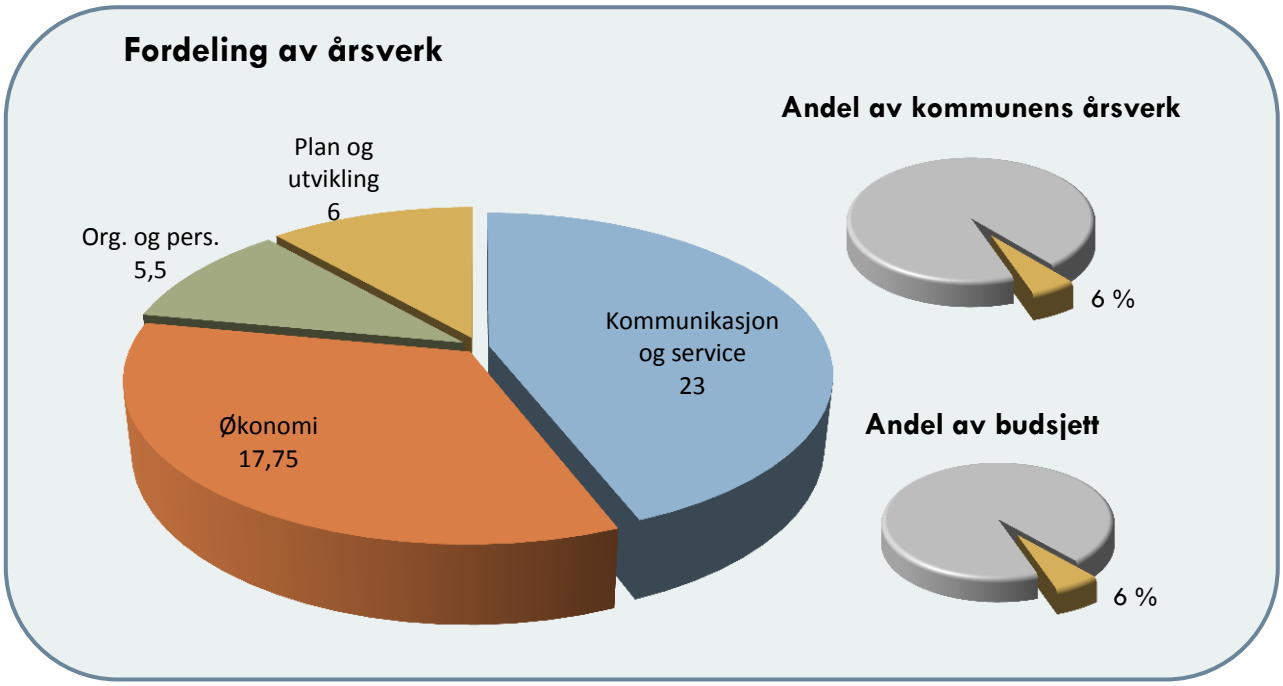

BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 7. *Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)*

		2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016	**98 185**	**98 185**	**98 185**	**98 185**
	Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	597	-203	183	183
A.	**Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19**	**98 782**	**97 982**	**98 368**	**98 368**
B.	Konsekvensjusteringer	-13 599	-1 455	-455	545
C.	Nye tiltak og omprioriteringer	6 548	1 978	978	978
D.	Nye besparelser	-5 000	-5 000	-10 000	-15 000
	Ramme 2017-2020	**86 731**	**93 505**	**88 891**	**84 891**
E.	Sum tiltak som ikke er innarbeidet	300	600	600	600

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 4.

3.4 Beskrivelse av særskilte utfordringer

INNLEDNING

Kommunebarometeret viser at kommunen gjennomgående leverer gode tjenester. Det totale kostnadsnivået er imidlertid for høyt i forhold til kommunens økonomi.

Rådmannens budsjetterte driftsresultat viser et underskudd i planperioden. Kommunen må derfor bruke av oppsparte fondsmidler for å saldere budsjettene. Dette er ikke økonomisk bærekraftig over tid. Kommunen må derfor ned på kostnader og redusere tjenester på et nivå som gir sunn drift i årene framover.

Dersom Ås kommune skal møte framtidige utfordringer på en god måte, er vi avhengige av flerårige strategier for utvikling og styring av kommunen. Det bør derfor være en hoved-prioritet i alle vedtak knyttet til handlings-programmet å beslutte tiltak med langsiktige gevinster og i påfølgende prosesser sikre gjennomføringsevne for de vedtatte tiltakene.

I det følgende omtales flere sentrale muligheter og forutsetninger som må tas stilling til i budsjettbehandlingen og planperioden.

INNSPARINGSBEHOV PÅ 50 MILL. KR

For å komme opp på et netto driftsresultatet på nærmere 3 % (anbefalt nivå) har Ås kommune et innsparingsbehov på 50 mill. kr. i 2020. Rådmannen vil derfor framheve tre nødvendige tiltaksområder:

1. Omstilling (15 mill. kr årlig)
2. Kutt i tjenestetilbud (15 mill. kr årlig)
3. Eiendomsskatt (30 mill. kr årlig)

En omstilling og reduksjon i tjenester og tjenestenivå, vil medføre en reduksjon antall stillinger. Det blir derfor viktig med en god prosess som ivaretar både brukerne av tjenester og de ansatte. De ansattes rettigheter skal ivaretas på en god måte i henhold til lov- og avtaleverk.

ADMINISTRATIVT OMSTILLINGSPROSJEKT

Rådmannen har innarbeidet et forslag til salderingstiltak som innbefatter å gjennomføre et administrativt omstillingsprosjekt. Et slikt prosjekt kommer i tillegg til eksisterende innsparinger på mange enheter.

Prosjektgjennomføringen skal gi årlige innsparinger fra 5 til 15 mill. kr i planperioden.

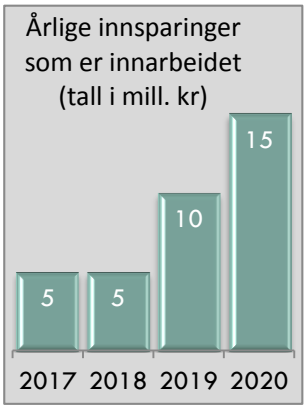

Dette vil være et administrativt arbeid, hvor alle enheters økonomiske stilling, og arbeidsprosesser på tvers av enheter, vurderes med sikte på effektivisering og innsparing. En viktig faktor er å digitalisere flere oppgaver og sikre effektiv arbeidsflyt.

STORE INVESTERINGER FOR Å MØTE BEFOLKNINGSVEKSTEN

Ås kommune står foran sitt største investeringsløft noensinne, med investeringer i planperioden på 1,4 mrd. kr.

De store investeringene i planperioden medfører stor økning i renter og avdrag med om lag 34 mill. kr fra 2017 til 2020. En betydelig del av kommunens økning i frie inntekter vil dermed gå til å dekke de økte finanskostnadene.

Arbeidet med investeringer gis høy prioritet i kommende periode. Investeringene er framtidsrettede, men også høyst nødvendig.

POLITISK SAMARBEID OM REDUKSJON I TJENESTETILBUDET

Rådmannen har i budsjettet for 2017 ikke innarbeidet kutt i tjenester, da det ikke foreligger tydelige politiske signaler på hvilke områder som kan nedprioriteres.

Rådmannen vil invitere til en politisk prosess for å vurdere kutt i tjenestetilbud. I dette arbeidet vil det bli vurdert hvilket servicenivå og hvilke oppgaver kommunen skal utføre og hva som er lovpålagte og ikke lovpålagte tjenester. Videre må det vurderes hvilke tjenester kommunen kan avvikle. Uten økning av inntektsgrunnlaget vil dette vil bli nødvendig. Økonomisk effekt av endringene bør være i størrelsesorden 15 mill. kr.

ENDREDE FORUTSETNINGER FOR DRIFTEN AV BJØRNEBEKK

Driften av Bjørnebekk asylmottak avsluttes trolig 1.7.2017, da kontrakten med UDI utløper. Det er ikke rammebetingelser for videre drift med det store investeringsbehovet som Bjørnebekk står ovenfor. Ås kommune har årlig 16 mill. kr i inntekter knyttet til Bjørnebekk. Ved avvikling av Bjørnebekk bortfaller disse inntekter og tilhørende kostander må reduseres.

INVESTERINGER DET IKKE ER ROM FOR I HANDLINGSPROGRAMMET

Kommunen har flere investeringsprosjekter enn de som har fått plass i handlingsprogrammet. Det er bestilt utredning av en svømmehall i samarbeid med bl.a. NMBU. Denne har rådmannen tatt ut av planen.

I tillegg er utvidelsen av sykehjemmet skjøvet ett år ut i tid. Det må vurderes om kommunen heller skal satse på en mellomløsning med flere omsorgsboliger med noe bemanning og ellers bruk av hjemmetjenester i perioden mens investeringene på skoleområdet pågår for fullt.

Skolene ønsker å investere i økt tetthet med digitale læremidler som nettbrett og PC til elevene. Dette er også skjøvet noe ut i tid.

Kommunen får flere flotte nye bygg, men rådmannen vurderer at investeringsnivået for standardheving av eksisterende bygg må reduseres.

KREVENDE Å GJENNOMFØRE INVESTERINGSPLANEN UTEN EIENDOMSSKATT.

Kommunestyret har vedtatt en utredning av eiendomsskatt på boliger i 2016. Taksering gjennomføres som planlagt og en egen sak om vurdering av sosial profil legges frem i november 2016.

Formannskapet har bedt Rådmannen om å legge frem et budsjett for 2017 uten eiendomsskatt på bolig. Rådmannen vil understreke at det vil bli svært krevende å gjennomføre de planlagte investeringer uten en økning av inntektsgrunnlaget.

3.5 Investeringsplan

INNLEDNING

Behovet for investeringer i Ås kommune er betydelig. Gjennomføringen av investeringsprogrammet er derfor en av Ås kommunes viktigste satsinger og prioriteringer i perioden.

For å lykkes med en effektiv gjennomføring av investeringsprogrammet kreves gode planprosesser og framdrift i gjennomføringen. På skolesektoren må det også gjøres grep for å sikre at skolekapasiteten utnyttes mest mulig effektivt i planperioden. Dette vil kreve en endring i skolegrensene.

***Figur 14**. Investeringsbudsjett for perioden 2017-2020 fordelt på grupper. (Tall i tusen)*

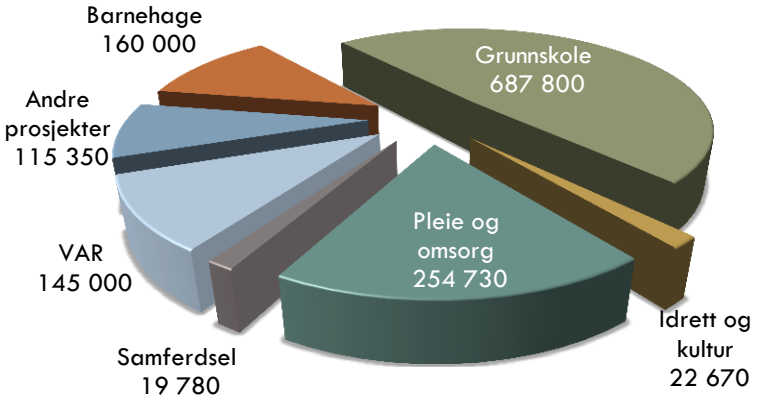

INVESTERINGSPROGRAMMET

Investeringsbudsjettet for 2017 er på 436 mill. kr. De samlede investeringene fra 2017 til 2020 beløper seg til 1,4 mrd. kr. Netto økning i lånegjeld i planperioden vil være 825 mill. kr.

Kommunestyret har blant annet vedtatt at det i fireårsperioden skal igangsettes eller ferdigstilles følgende investeringer:

- Solberg skole
- Rustad skole
- Åsgård skole
- Sjøskogen skole
- Utvidelse nytt sykehjem
- To barnehager

Investeringsprosjektene innbefatter et betydelig finansieringsbehov og en betydelig økning i finanskostnadene. Økte finanskostnader må dekkes inn gjennom omstilling og effektivisering av organisasjonen og innbefatte et lavere tjenestetilbud, eller kreve en innføring av eiendomsskatt på boliger.

Investeringsprogrammet inneholder også gjennomføring av flere miljørettede investeringer, samt en styrket satsning på IKT infrastruktur i skolene

OM INVESTERINGSRAMMENE

Alle investeringsrammer i HP 2017-20 vil bli oppgitt i 2017 priser. Alle priser er eks. mva. om ikke annet er opplyst.

Prosjektrammene skal dekke alle kostnader i prosjektet. Herunder intern og ekstern prosjektledelse, klargjøring av tomt, utomhusareal, inventar, ikt og infrastruktur. Alternativt kan enkeltelementer være definert i egne prosjekter med egne budsjettrammer.

Prosjekter som er i tidlig fase vil ha betydelig usikkerhet knyttet til anslagene. Her vil det derfor kunne komme nye kostnadsanslag etter at mulighetsstudie og forprosjekt er gjennomført.

I de følgende kapitler presenteres en sektorvis gjennomgåelse av investeringsprogrammet for 2017 – 2020.

I oversiktene er de enkelte prosjektenes totale budsjettrammer summert i en egen kolonne. Total prosjektramme inkluderer dermed også historiske og framtidige budsjettmidler utenfor planperioden. Dette er gjort for å gi en helhetlig oversikt over totalkostnaden for hvert prosjekt.

*(Alle beløp i investeringsoversiktene vises i hele tusen og er uten merverdiavgift. Løpende prosjekter med årlige bevilgninger er merket med *.)*

3.5.1 Grunnskole – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot. ramme	2017	2018	2019	2020
G-01	Rustad skole, utvidelse	361 000	90 000	150 000	94 100	-
G-02	Åsgård skole, planlegging utvidelse	338 000	-	-	-	52 000
G-03	Solberg skole, utvidelse	257 600	140 000	50 000	-	-
G-04	Modulskole Ås stadion	72 000	40 000	5 200	5 200	5 200
G-05	Sjøskogen skole, planlegging utvidelse	46 500	-	-	-	5 000
G-06	Solberg skole, inventar og ikt-utstyr	10 000	-	10 000	-	-
G-07	Rustad skole, inventar og ikt-utstyr	10 000	-	-	10 000	-
G-08	Trådløst nett og kabling på skolene	5 000	1 250	1 250	1 250	1 250
G-09	Oppgradering utearealer skoler og barnehager	3 000	1 000	1 000	1 000	-
G-10	Investering Follo Barne- og ungdomsskole	*	12 000	-	-	-
G-11	IT-utstyr skoler	*	2 400	3 900	2 400	2 400
	Sum årsbudsjett:		**286 650**	**221 350**	**113 950**	**65 850**
	Samlet budsjett i planperioden:					**687 800**

G-01	**Rustad skole, utvidelse** – Det er vedtatt en utvidelse av Rustad skole fra 2 til 4 parallell med flerbrukshall. Skolen skal være ferdigstilt til skolestart 2019. Prosjektet er i kritisk fase på tid. Prosjektet henger sammen med modulskolen på Ås stadion som skal romme elevene i byggefasen.
G-02	**Åsgård skole, planlegging utvidelse** – Åsgård skole er vedtatt utvidet til en 4 parallell skole. Et nytt mulighetsstudie pågår. Oppstart bygging er foreløpig anslått til 2021, men vil avhenge av vedtatt skolebehovsplan.
G-03	**Solberg skole, utvidelse –** Solberg skole er vedtatt utbygd til en 2 parallell skole med flerbrukshall. Ferdigstilles til skolestart 2018. Fremdrift og økonomi er i henhold til plan.
G-04	**Modulskole Ås stadion –** Modulene skal i første omgang brukes for elevene på Rustad skole i byggefasen av nye Rustad skole. Investeringssummen er regulert i henhold til innhentet anbud, PBK-Sak 16/16. Det legges opp til en foreløpig leieperiode på 6 år hvor Åsgård-elevene benytter skolen fra 2021-2023. I perioden 2019 – 2021 vil det planlegges for alternativ bruk for kommunens tjenester, alternativt utleie.
G-05	**Sjøskogen skole, planlegging utvidelse –** Det er vedtatt en utvidelse av Sjøskogen skole. En vurdering av modulbasert tilbygg foregår etter vedtak i PBK-Sak 13/16. Økonomisk ramme er justert basert på revidert mulighetsstudie PBK-Sak 8/16.
G-06	**Solberg skole, inventar og ikt-utstyr –** Prosjektet skal dekke inventar og IKT-utstyr.
G-07	**Rustad skole, inventar og ikt-utstyr –** Prosjektet skal dekke inventar og IKT-utstyr.
G-08	**Trådløst nett og kabling på skolene –** Utvidelse av trådløst nettverk på skoler for å forbedre dekning og kapasitet. For å heve kapasiteten på det trådløse nettet ved skolene må dekningsgraden måles og det må tegnes dekningskart. Denne analysen er grunnlaget for det videre arbeidet med å utbedre nett og kabling ved skolene. Målet er å få samtlige skoler fra MB til GB nivå.
G-09	**Oppgradering utearealer skoler og barnehager** – Det er behov for investeringer til oppgradering av uteområdene på skoler og barnehager. Lekeapparater er flere steder nedslitte og noen har måttet fjernes. Tiltakene gjelder skoler og barnehager som ikke berøres av utbygginger.
G-10	**Investering Follo Barne- og ungdomsskole** – Ås kommunes andel av byggeprosjekt knyttet til ny Follo barne- og ungdomsskole.

G-11	**IT-utstyr skoler –** Gjelder innkjøp av PC'er, nettbrett og utstyr til lærere og elever. Digitale ferdigheter er i kunnskapsløftet definert som grunnleggende forutsetninger for læring og utvikling i skolen. Nasjonale prøver gjennomføres digitalt, og det er et mål at alle skal få like muligheter til digital kompetanse.

3.5.2 Barnehage – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
B-01	Ny barnehage Nordby	80 000	8 000	50 000	22 000	0
B-02	Ny barnehage Dyster/Eldor	80 000	0	8 000	50 000	22 000
	Sum årsbudsjett:		**8 000**	**58 000**	**72 000**	**22 000**
	Samlet budsjett i planperioden:					**160 000**

B-01	**Ny barnehage Nordby –** Utredning av ny barnehage er igangsatt. Romprogram godkjent i PBK-Sak 9/16. Mulighetsstudie utarbeides.
B-02	**Ny barnehage Dyster/Eldor –** Utredning ny barnehage påstartes når reguleringsplanen for Dyster-Eldor er stadfestet.

3.5.3 Pleie og omsorg – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
P-01	Utvidelse Moer sykehjem, trinn 1	190 488	2 000	8 300	41 200	85 428
P-02	Demenssenteret, nybygg	126 818	5 334	-	-	-
P-03	Omsorgsboliger Granheim, nybygg	75 000	5 000	40 000	30 000	-
P-04	Solfallsveien, brukertilpassede boliger	30 840	12 360	16 480	-	-
P-05	Ljungbyveien byggetrinn 2, omsorgsboliger	15 000	3 700	-	-	-
P-06	Demenssenteret, inventar og ikt-utstyr	11 948	1 648	-	-	-
P-07	Utskiftning av senger på Moer	1 000	250	250	250	250
P-08	Fastlegekontor på Moer, inventar og utstyr	1 000	1 000	-	-	-
P-09	IT utstyr HS	-	320	320	320	320
	Sum årsbudsjett:		**31 612**	**65 350**	**71 770**	**85 998**
	Samlet budsjett i planperioden:					**254 730**

P-01	**1. byggetrinn sykehjem** – Kommunestyret har tidligere vedtatt et mulighetsstudie med 2 byggetrinn. Etter planen vil de første 40 plasser åpnes i 2021. Det arbeides nå med et revidert mulighetsstudie, PBK-Sak10/16. Utfallet av dette vil påvirke budsjettallene
P-02	**Demenssenteret, nybygg** – Prosjektet er i rute og ferdigstilles etter planen innen utgangen av 2016. Finansieringen er ikke en økning i prosjektrammen, men er en overføring av budsjettmidler fra tidligere år. Prosjektet ferdigstilles innenfor tidligere vedtatt budsjettramme på 126,8 mill. kr.

P-03	**Omsorgsboliger Granheim** – Det har over år vært behov for flere omsorgsboliger med bemanning til alvorlig syke personer. Med utrulling av samhandlingsreformen innenfor rus og psykisk syke, med påfølgende lov og forskriftsendringer, ser rådmannen det som helt nødvendig å utvide dette tilbudet.
P-04	**Solfallsveien, brukertilpassede boliger** – Prosjektrammen foreslås økt tilsvarende økning av en ekstra bolig. Det er nå 7 familier som er med i prosjektet. Tilskudd fra Husbanken økes til 9,5 mill. Prosjektet er i stor grad selvfinansierende. Estimert ferdigstillelse i 2019, jf. K-Sak 24/16.
P-05	**Ljungbyveien byggetrinn 2**. – 3 nye tilpassede omsorgsboliger. Innflytting januar 2018. Økonomi og fremdrift er nå i henhold til plan. Jf. sak: K-sak 65/16.
P-06	**Demenssenteret, inventar og ikt-utstyr** – Prosjektet skal dekke inventar og IKT-utstyr.
P-07	**Utskiftning av senger på Moer** – Flere av sengene ved Moer sykehjem er i dårlig forfatning og det er behov for utskiftning. Investeringsmidlene vil skal dekke 10 nye senger i årlige investeringer.
P-08	**Fastlegekontor på Moer, inventar og utstyr** – Investeringsmidler knyttet til etableringen av et kommunalt fastlegekontor på Moer. Investeringsmidlene skal dekke ombygging og etablering med inventar og medisinskteknisk utstyr.
P-09	**IT utstyr HS** – Kravene til IKT utstyr innenfor helse og sosial er stadig økende. Det er også en stor utvikling innenfor elektronisk samhandling. Dette krever nye moduler og løsninger for flere fagsystemer.

3.5.4 Idrett og kultur – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
I-01	Oppgradering kinosal	7 000	7 000	-	-	-
I-02	Tiltaksplan Lillebrand og Storebrand	6 000	6 000	-	-	-
I-03	Rehabilitering kunstgressbanen i Ås	3 500	3 500	-	-	-
I-04	Tiltaksplan nærmiljø og friluftsliv	3 200	3 200	-	-	-
I-05	Biblioteket Ås kulturhus, Automatisk inn/-utsjekk	500	-	500	-	-
I-06	Ventilering og klimakontroll, kjeller kulturhus	400	400	-	-	-
I-07	Ny svømmehall	UTGÅR				

Sum årsbudsjett:	**22 170**	**500**	
Samlet budsjett i planperioden:			**22 670**

I-01	**Oppgradering Kinosal** – De siste årenes drift har vist at selve bygget har mangler i forhold til planlagt bruk. Prosjektet vil omfatte bygningsmessige tiltak i kinosalen som utskiftning av stoler og oppvarming, samt teatertekniske tiltak som kabling, sceneteppe, lys og lyd. Gjennomføringen av prosjektet forutsetter at kommunen får tilskuddsmidler tilsvarende 2,3 mill. kr.
I-02	**Tiltaksplan Lillebrand og Storebrand –** Gjennomføring av tiltak i henhold til tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv. Rehabilitering Storebrand og Lillebrand. Det søkes om spillemidler som skal dekke inntil 1/3 av totalkostnaden.
I-03	**Rehabilitering kunstgressbanen i Ås –** Gjennomføring av tiltak i henhold til tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv. Rehabilitering av kunstgressbanen på Ås stadion. Det søkes om spillemidler som skal dekke inntil 1/3 av totalkostnaden, 1 mill. kr.

I-04	**Tiltaksplan nærmiljø og friluftsliv –** Gjennomføring av tiltak i henhold til forvaltningsplan for statlig sikrede friluftslivsområder. Oppgradering av HC-rampe, restaurering/sanering av toaletter/opprustning adkomst fra p-plasser, griller, oppgradering p-plasser på Breivoll. Oppgradering av lysanlegget i lysløypa i Nordskogen. Delfinansieres med tilskuddsmidler.
I-05	**Biblioteket Ås kulturhus, Automatisk inn/-utsjekk –** Investeringen gjør det mulig å drive selvbetjent bibliotek utenom bibliotekets bemannede åpningstid. Meråpent bibliotek gir brukerne utvidet tilgang til biblioteket og utnytter bibliotekets samlinger og lokaler på en bedre måte.
I-06	**Ventilering og klimakontroll, kjeller kulturhus –** Ås kommunes lokalhistoriske arkiv ligger i den delen av Kulturhuset som ikke var med i rehabiliteringsprosjektet 2010-2011. Temperatur og luftfuktighet varierer svært mye i magasinet. Dette fører til dårlige forhold for det magasinerte materialet. Dette er verdifullt historisk materiale som må bevares for ettertiden som ikke kan erstattes.
I-07	**Ny svømmehall –** Utredning pågår. Foreløpige estimater tilsier investeringsbehov på fra 60-70 mill. kr. og oppover avhengig av innhold og beliggenhet. Rådmannen er av den oppfatning at det ikke foreligger økonomisk handlingsrom til en slik investering og anbefaler at tiltaket utgår.

3.5.5 Samferdsel – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
S-01	Oppgradering veilysanlegg	9 463	2 000	2 000	2 000	-
S-02	Asfaltering grusveier	5 500	2 000	2 000	500	500
S-03	Hurtigladepunkt for El-bil	2 100	400	400	400	-
S-04	Biler/Maskiner/Utstyr	*	2 580	3 800	100	1 100
	Sum årsbudsjett:		**6 980**	**8 200**	**3 000**	**1 600**
	Samlet budsjett i planperioden:					**19 780**

S-01	**Oppgradering veilysanlegg** – Det er et krav at alt veilys skal være målt innen 1.1.2019. Det må etableres tennskap med målere flere steder. I tillegg må alle HQL-armaturer skiftes ut da HQL-pærer ikke lenger produseres. Flere steder må også ledninger og stolper skiftes ut. Pågående prosjekt.
S-02	**Asfaltering av grusveier –** Det er et mål at alle kommunale veier skal være asfaltert. Asfalterte veier krever mindre årlig vedlikehold enn grusveier.
S-03	**Hurtigladepunkt for El-bil –** Etablering av El-ladepunkter i sentrum skal planlegges i tråd med endelig vei og gateplan med tilhørende parkeringsregime. Ladepunkter for øvrig i kommunen etableres etter behov.
S-04	**Biler/maskiner/utstyr –** Anskaffelser i henhold til utskiftningsplan for biler og maskiner i enhet for vei, idrett og natur.

3.5.6 Andre prosjekter – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
A-01	EPC	40 000	17 000	18 000	-	-
A-02	Pott for fullfinansiering av prosjekter etter anbudskonkurranse	20 000	5 000	5 000	-	-
A-03	Velferdsteknologiprosjekt	12 000	2 000	3 500	3 500	3 000
A-04	Bjørnebekk	8 906	-	5 000	-	-
A-05	Digitaliseringsprosjekt	3 500	500	1 000	1 000	1 000
A-06	IKT ny terminalserver plattform	850	850	-	-	-
A-07	Standardheving og rehabilitering	*	7 000	6 000	6 000	6 000
A-08	Egenkapitaltilskudd KLP	*	3 000	2 400	2 400	2 400
A-09	Kirkelig Fellesråd	*	100	100	100	100
A-10	Mindre invest.prosjekt	*	750	750	750	750
A-11	Info teknologi	*	2 600	2 600	2 600	2 600
		Sum årsbudsjett:	38 800	44 350	16 350	15 850
		Samlet budsjett i planperioden:				**115 350**

A-01	**EPC (energispareavtale)** – En energispareavtale består av et sett av energieffektiviseringstiltak knyttet til kommunens bygningsmasse. Kommunene må selv finansiere investeringstiltakene. Investeringene skal bidra til lavere energiforbruk, og dermed lavere energikostnader fremover. Tiltakene skal være tilbakebetalt i løpet av en 8 – 10 års periode. Analysefasen pågår og vil ferdigstilles innen utgangen av 2016. Resultatene av analyse vil være førende for prioritering av tiltak.
A-02	**Pott for fullfinansiering av prosjekter etter anbudskonkurranse –** Prosjektene innarbeides i budsjettet i en tidligfase hvor det foreligger betydelig usikkerhet. Potten er beregnet for å fullfinansiere prosjekter hvor det oppstår uforutsette hendelser og anbefales etablert fremfor å innarbeide hele denne usikkerheten i den enkelte prosjektrammen.
A-03	**Velferdsteknologiprosjekt –** Integrere velferdsteknologiske løsninger i kommunens helse- og omsorgstjenestetilbud for å klare å realisere gevinster. Vellykket bruk av velferdsteknologi forutsetter økt kunnskap, nye arbeidsmåter og en endring i hvordan kommunen yter tjenester. Teknologi må erstatte hele eller deler av tjenesten slik at gevinster faktisk kan tas ut. Et sentralt suksesskriterium er å rekruttere mange brukere som kan ha nytte av velferdsteknologiske løsninger fremfor å motta tradisjonelle tjenester. Tiltak i 2017 vil være å utarbeide en velferdsteknologiplan som skal danne grunnlaget for den videre satsningen på området.
A-04	**Bjørnebekk** – Opprinnelige avsatte midler til renovering av Bjørnebekk i sin nåværende form er tatt ut. Gjenværende bevilgning er satt av til riving og klargjøring av tomt, samt utarbeidelse av mulighetsstudie for alternativ bruk av eiendommen.
A-05	**Digitaliseringsprosjektet -** For å møte fremtidige utfordringer må vi løfte kompetansen, digitalt samhandling og infrastruktur. Målene nedfelt i Digitaliseringsstrategien for IKT Follo 2015-2018 er førende for dette arbeidet i Ås og resten av Follokommunene. Planen bygger på den overordnete digitaliseringsstrategien til KS som gir et samlende grep om digitaliseringsarbeidet i kommunesektoren.
A-06	**IKT ny terminalserver plattform –** utvikle et dashboard som gjør det enklere å jobbe på både åpent og lukket nett. I tillegg vil prosjektet omfatte informasjonssikkerhetstiltak.

A-07	**Standardheving og rehabilitering -** Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep i kommunens eiendomsmasse. Det avsettes derfor årlige beløp til standardheving og renovering av eksisterende bygg. I takt med betydelig nybygging, vil vedlikeholdsetterslepet bli redusert. For 2017 er investeringsrammen årlig nedjustert med 4 mill. kr. I dette prosjektet skal også tiltak knyttet til universell utforming ivaretas, slik at alle kommunale bygg tilfredsstiller kravene innen 2025. For å nå dette målet må det arbeides systematisk med å tilrettelegge for dette. Arbeidene er satt i gang og løper over flere år.
A-08	**Egenkapitaltilskudd KLP** – Påkrevet egenkapitalstilskudd er beregnet ut fra pensjonsfondet i fellesordningen.
A-09	**Kirkelig Fellesråd –** Jf. tidligere vedtak.
A-10	**Mindre invest.prosjekt** – Rådmannen vil disponere uspesifisert pott for mindre investeringer til akutte investeringsbehov og andre forhold som oppstår gjennom året.
A-11	**Info teknologi -** Midlene vil knytte seg til flere prosjekter som bidrar til mer effektiv produksjon og sikrere informasjonsflyt. Investeringene er nødvendige for å møte behovene knyttet til økt IKT-avhengighet i tjenesteproduksjonen.

3.5.7 VAR – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
V-01	Nytt høydebasseng	9 833	5 000	-	-	-
V-02	Nytt driftsstyringsanlegg	500	500	-	-	-
V-03	Hovedplan Vannforsyning	-	11 000	11 000	11 000	11 000
V-04	Hovedplan Kloakksanering	-	10 000	10 000	10 000	10 000
V-05	Oppgradering vann	*	5 000	5 000	5 000	5 000
V-06	Oppgradering avløp	*	5 000	5 000	5 000	5 000
V-07	Mindre investeringsprosjekter VA	*	1 500	1 500	1 500	1 500
V-08	Biler/Maskiner, VAR	*	2 500	1 000	1 000	1 000
V-09	Utskiftning vannmålere	*	1 000	1 000	1 000	1 000
		Sum årsbudsjett:	**41 500**	**34 500**	**34 500**	**34 500**
		Samlet budsjett i planperioden:				**145 000**

V-01	**Nytt høydebasseng -** Investeringen er i samsvar med tidligere investeringsrammer. Den store veksten i utbyggingen på NMBU-området og i Ås sentrum medfører at kapasiteten i drikkevannsbassenget blir for liten. I dag tilsvarer reservevolumet i underkant av ett døgns forbruk. Dette er for lite. For å øke sikkerheten skal det bygges et nytt basseng som skal stå ferdig i 2017.
V-02	**Nytt driftsstyringsanlegg -** Ved kjøring av reservevannsdrift har det blitt avdekket problemer med styring av denne. For å kunne bruke reservevannsforsyningen mer optimalt er det behov for å bygge om ventilstyringen til høydebassengene for å kunne regulere mengden inn til bassengene. Dette bør gjøres samtidig med etablering av nytt høydebasseng og oppgradering av driftskontrollanlegget.

V-03	**Hovedplan Vannforsyning -** Investeringene er i samsvar med tidligere investeringsrammer og vedtatt hovedplan. Hovedandelen av investeringene vil være utskifting av vann- og avløpsledninger i Dysterskogen. Arbeidene startet i 2015 og vil være ferdig i 2017. Det er startet prosjektering av området Togrenda. Arbeidene her vil bli startet i 2017. Ås kommune har ca. 7,5 km eternitt-ledninger som er fra slutten av 50-tallet og tidlig på 60-tallet. Vi ser nå at det er en økning i bruddfrekvensen ved disse ledningene og det vil være ønskelig å få startet sanering av disse ledningene. En del av disse ledningene ligger i områder med ensidig vannforsyning. Vannledningsbruddene på denne type ledning fører til totalt brudd i vannforsyningen. Det legges inn 1 mill. kr i tillegg til tidligere vedtatt hovedplan.
V-04	**Hovedplan Kloakksanering -** Investeringene er i samsvar med tidligere investeringsrammer og vedtatt hovedplan. Hovedandelen av investeringene vil være utskifting av vann- og avløpsledninger i Dysterskogen. Arbeidene startet i 2015 og vil være ferdig i 2017. Det er startet prosjektering av området Togrenda. Arbeidene her vil bli startet i 2017.
V-05	**Oppgradering vann -** I forbindelse med nye utbyggingsområder vil det bli nødvendig å foreta en oppgradering av vann- og/eller avløpsledninger med hensyn til forsyningsbehov, brannvannsdekning og kapasitet på avløpsledningene. Det vil bli forsøkt å få deler av disse kostnadene dekket inn via blant annet utbyggingsavtaler. I noen tilfeller vil kommunen måtte foreta en oppgradering i eksisterende områder. Prosjektene vil bli avdekket etter en kapasitetsberegning av vann og avløpsnettet.
V-06	**Oppgradering avløp -** I forbindelse med nye utbyggingsområder vil det bli nødvendig å foreta en oppgradering av vann- og/eller avløpsledninger med hensyn til forsyningsbehov, brannvannsdekning og kapasitet på avløpsledningene. Det vil bli forsøkt å få deler av disse kostnadene dekket inn via blant annet utbyggingsavtaler. I noen tilfeller vil kommunen måtte foreta en oppgradering i eksisterende områder. Prosjektene vil bli avdekket etter en kapasitetsberegning av vann og avløpsnettet.
V-07	**Mindre investeringsprosjekter VA -** Reparasjoner og mindre utbedringer som må gjøres i forbindelse med akutte hendelser på nettet er en del av pågående driftsoppgaver. I enkelte situasjoner behøves imidlertid større fornyelsestiltak og investeringer for å løse problemet. For at organisasjonen skal være rustet for å håndtere slike situasjoner er det satt av midler som disponeres av VAR-enheten. Det er videre behov for å etablere en tappestasjon for spylebiler ved Vinterbro.
V-08	**Biler/Maskiner, VAR -** VAR-enhetens bilpark må fortløpende oppgraderes. I 2017 skal vannverket skifte ut en 10 år gammel servicebil og en åtte år gammel bil som er svært dårlig. I tillegg er det er behov for å ha utstyr til tining av tele for utbedring av lekkasjer etc.
V-09	**Utskiftning vannmålere** – Det er behov for å skifte ut vannmålere til målere forberedt for fjernavlesning.

3.5.8 Finansiering av investeringene

Investeringene finansieres slik det framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 9. *Finansieringen av investeringene. (Tall i tusen)*

Finansiering av investeringer	2017	2018	2019	2020
Finansiering med bruk av lån	**-374 842**	**-375 650**	**-210 070**	**-168 798**
Tilskudd Husbanken				
Boliger vanskeligstilte (Ljungbyveien)	-4 000			
Bokollektiv demente	-55 270			
Omsorgsboliger Nordbyområdet			-16 500	
Solfallsveien			-9 600	
Tilskudd spillemidler				
Solberg skole			-7 000	
Rustad skole				-7 000
Spillemidler Ås stadion og Storebrand		-3 000		
Spillemidler Breivoll og Nordskogen lysanlegg		-1 300		
Andre tilskudd				
Tilskudd til oppgradering av kinoen		-2 300		
Tilskudd trafikksikkerhetstiltak	-1 600			
Salgsinntekter				
Salg Dyster/Eldor		-50 000	-50 000	-50 000
Salg av leiligheter Solfallsveien			- 15 400	
Salg av Togrenda barnehage			-3 000	
Finansiering ekskludert lån	**-60 870**	**-56 600**	**-101 500**	**-57 000**
Finanseringer totalt	**-435 712**	**-432 250**	**-311 570**	**-225 798**

Rådmannen gis fullmakt til å disponere av garantifondet til sluttføring av nødvendige etterarbeider på avsluttede investeringsprosjekter. Rådmannen gis fullmakt til å disponere av pott for fullfinansiering av prosjekter, dersom resultatet av anbudskonkurranse gir ny kostandskalkyle for et prosjekt som er opptil 5 % høyere enn prosjektets ramme.

4. Hovedsatsninger i 2017-2020

Innledning

I dette kapittelet beskrives kommunens satsninger de kommende årene. Kommunen har fire roller, som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. Som tjenesteyter og myndighetsutøver utfører kommunen omfattende driftsoppgaver som er lovpålagte og som i begrenset grad er gjenstand for politiske prioriteringer. Driftsoppgavene innenfor tjenesteområdene oppvekst og kultur og helse og sosial er derfor i begrenset grad omtalt i kapitlet. Innenfor disse områdene er det først og fremst fokusert på prosjekter som skal bidra til å utvikle tjenestene.

Som samfunnsutvikler har kommunen blant annet oppgaver knyttet til areal- og transport, klima- og miljø og utvikling av lokalsamfunnet. Innenfor dette området er det større muligheter for å påvirke hva kommunen skal prioritere. Derfor er det lagt vekt på å beskrive tiltak som skal gjennomføres i planperioden innenfor rollen som samfunnsutvikler.

Det er tatt utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel som beskriver hovedmål, delmål og innsatsområder for kommunens virksomhet.

Miljø, Mangfold, Muligheter

Kommunen som organisasjon

Miljø

Hovedmål 1
Ås er en miljøvennlig kommune med fokus på bærekraftig ressursbruk

DELMÅL 1.1

Ås skal være et visningsvindu for bærekraftig areal- og tettstedsutvikling.

Styre og regulere veksten slik at den ikke overskrider kommunens evne til å opprettholde tjenestetilbud med en akseptabel kvalitet til enhver tid.
Befolkningsprognosene viser at Ås står foran en sterk befolkningsvekst. Dette vil utfordre tjenestetilbudet. Det er derfor viktig å styre veksten slik at den ikke overskrider kommunens evne til å opprettholde et godt tilbud.

Tiltak:

- Gjennomgang av boligprogrammet og synliggjøring av forholdet mellom boligvekst, befolknings-vekst og tjenesteproduksjon. Tidsfrist: Våren 2017
- Gjennomgang av VA infrastruktur for å identifisere flaskehalser og beregne maksimal tilvekst i sentrale utbyggingsområder Tidsfrist: Høsten 2017
- Gjennomføre utbyggingsavtaler ved minimum tre nye reguleringsplaner. Tidsfrist: 2018.

90 % av veksten skal i hovedsak skje i Ås tettsted og langs buss-aksene, der dette ikke kommer i konflikt med jordvern, biologisk mangfold og nær friluftsområder.

Tiltak:

- Rapportere på hvor boligveksten i kommunen har kommet i forhold til boligprogrammet. Tidsfrist: Årlig.

Prioritere gang, sykkel og kollektive løsninger foran privatbil i planleggingen av nye områder, og ved rehabilitering av etablerte områder
Det skal legges til rette for at flest mulig kan gå, sykle eller kjøre kollektivt. Det er derfor behov for å sikre arealer til kollektivtransport, gående og syklende.

Tiltak:

- Utarbeide en gang- og sykkelveiplan. Tidsfrist: Høsten 2017
- Utarbeide en vei- og gateplan for Ås sentrumsområde som har som ambisjon at persontransport-veksten skal tas med kollektiv, sykkel og gange. Tidsfrist: Våren 2017
- Utarbeide en veinorm som definerer tilstrekkelig areal for gang-/sykkelveier. Normen vil bl.a. bygge på føringer fra vei og gateplan for Ås sentrum. Tidsfrist: Høsten 2017
- Utarbeide ny parkeringsnorm for hele kommunen. Normen vil bl.a. bygge på føringer fra vei og gateplan for Ås sentrum. Tidsfrist: Høsten 2017
- Innføre avgiftsparkering. Avventer vei- og gateplan for Ås sentrum. Tidsfrist: Høsten 2017

Miljø

- Utarbeide en vei- og gateplan for Vinterbro/Sjøskogen som har som ambisjon at persontransport-veksten skal tas med kollektiv, sykkel og gange. Forutsetter ekstern finansiering.
  Tidsfrist: Våren 2018

Sørge for at miljøvennlig materialbruk ved nybygging og rehabilitering blir standard for kommunens bygningsmasse
Kommunen skal oppfordre til bruk av miljøvennlig materialbruk gjennom byggesaksbehandlingen og kommunen bør gå foran som et godt eksempel ved nybygg og rehabilitering av egen bygningsmasse.

Tiltak:
- Vurdere bruk av standarder for miljøsertifisering, f.eks. Breeam-standarden i neste store utbyggingsprosjekt og synliggjøre kostander og besparelser ved innføring. Tidsfrist: Høsten 2017.

Ivareta eksisterende kulturminneverdier som viktige ressurser i den videre utviklingen av Ås kommune.

Kulturminner og kulturmiljøer gir steder særpreg og egenart og kan bidra til verdiskapning. Disse verdiene skal ivaretas i arbeidet med å utvikle Ås tettsted og de øvrige tettstedene i Ås.

Tiltak:
- Gjennomføre en kulturmiljøanalyse og grøntstrukturanalyse for Solberg- og Vinterbroområdet. Forutsetter ekstern finansiering.
  Tidsfrist: Høsten 2018.

DELMÅL 1.2

Ås skal være et lavenergisamfunn

Legge til rette for bruk av lav- og nullutslippskjøretøy.
En forutsetning for å øke andelen miljøvennlig transport er tilstrekkelig tilgang på parkerings- og oppstillingsplasser med ladepunkter.

Tiltak:
- Etablere ladestasjoner med tidsbegrenset parkering ved kommunale virksomheter. Det skal utarbeides en etableringsplan.
  Tidsfrist: Høsten 2017.

- Benytte null-utslippsbiler der det er praktisk mulig, og lage en utskiftingsplan for kommunens kjøretøy. Tidsfrist: Høsten 2017.

- Være pådriver for å få etablert en hydrogenstasjon i Ås.
  Tidsfrist: Våren 2017

Motivere innbyggere og næringsliv til økt miljøinnsats
Ås kommune administrerer miljøfyrtårnordningen lokalt. Gjennom systematisk planlegging og gjennomføring av tiltak bidrar ordningen til mer miljøvennlig drift i private og offentlig virksomheter.

Tiltak:
- Videreføre tilbudet om gratis miljøsertifisering av bedrifter i Ås.
  Tidsfrist: Årlig

Sørge for at all bruk av fyringsolje i kommunale bygg opphører innen 2020
Miljødirektoratet har sendt på høring ny forskrift om forbud mot oljefyring som innebærer at det fra 2020 blir forbudt å bruke fossil olje og parafin til oppvarming av boliger, og som grunnlast i øvrige bygg.

Tiltak:
- Kartlegge all bruk av fyringsolje i kommunale bygg samt lage utskiftingsplan med investeringsbehov, besparelser etc. (jf. EPC[1]-prosjekt)
  Tidsfrist: Høsten 2017

Redusere energibruk i kommunale bygg
Ås kommune har ca. 115.000 m^2 formålsbygg som representerer et betydelig energiforbruk.

Tiltak
- Innføre rutiner for rapportering og bevisstgjøring om energibruk i virksomhetene.
  Tidsfrist: Høsten 2017

- Gjennomføre EPC[1] prosjekt som vil avdekke mulighet for å redusere energibruken i kommunale bygg og gjennomføre tiltak i henhold til anbefalinger.
  Tidsfrist: 2017/2018

Være en pådriver for å få på plass en bysykkelordning
Bygdebike er et sykkeldelingssystem som skal bidra til å øke sykkelbruken i Ås. Tilgang på lånesykler i området jernbanestasjonen - sentrum - NMBU vil kunne gjøre sykkeltransport mer attraktivt for pendlere og andre i Ås.

Tiltak
- I samarbeid med NMBU og Åspro evaluere og videreutvikle bygdebikeordningen.
  Tidsfrist: Våren 2017

[1] En energisparekontrakt (EPC) består av et sett av energieffektiviseringstiltak hvor energientreprenøren garanterer for planlagt effekt. Modellen sikrer at innsparinger som oppnås finansierer investeringen.

DELMÅL 1.3

Ås skal ha en utforming som fremmer folkehelse og livskvalitet

Være pådriver for et effektivt og miljøvennlig transportsystem med effektiv kollektivtransport og gode gang-, sykkel- og turveier
Som en del av arbeidet med å fremme folkehelse og livskvalitet skal det legges til rette for at kommunens innbyggere kan gå, sykle og ta kollektivt til daglige gjøremål. Gående og syklende som trafikantgrupper skal prioriteres i regulerings- og byggeplaner.

Bidra til å øke sykkelandelen til 17 %
Sykkelandelen i Ås kommune er 9 % i dag og bør økes til 12 % i løpet av 4 årsperioden i tråd med fylkeskommunens sykkelstrategi.

Tiltak:
- I samarbeid med Jernbaneverket og eventuelt andre transportaktører utarbeide en plan for utforming av stasjonsområdet.
  Tidsfrist: Høsten 2018.

- Alle barne- og ungdomsskolene i kommunen deltar årlig i en kampanje som oppfordrer elevene til å sykle/gå til skolen. Tidsfrist: Årlig

Sikre god tilgang til grøntområder og anlegg for idrett, rekreasjon og fysisk aktivitet
Kommunens tilrettelegging for friluftsliv, nærmiljø og idrett er viktig for trivsel og folkehelse.

Tiltak:
- Gjennomføre tiltak i henhold til Tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv. Tidsfrist: Årlig

- Kartlegge og verdivurdere friluftsområdene i Ås.
  Tidsfrist: Høsten 2017

- Merke turstier i egen regi, samt i samarbeid med velforeninger og andre frivillige og bedre

informasjonen om turmuligheter i kommunen. Tidsfrist: Årlig

- Sikre gode anlegg for rekreasjon og fysisk aktivitet i tilknytning til rehabilitering og nybygg av skoler og barnehager.
  Tidsfrist: Årlig

Arbeide for å sikre bomiljø ren luft, gode lysforhold, lave støynivåer, trygge utearealer og møteplasser
En viktig del av folkehelsearbeidet er å sikre bomiljø ren luft, gode lysforhold, lave støynivåer, trygge utearealer og møteplasser. Stille krav om dette i reguleringsplaner og byggesaker.

Tiltak:
- Utarbeide et luftsonekart[4] for Ås.
  Tidsfrist: Høsten 2018.

[4] Luftsonekart angir områder som på grunn av nivået på luftforurensing ikke er egnet for utbygging og områder det bør gjøres avbøtende tiltak i forhold til utbygging.

DELMÅL 1.4

Ås skal ha levende lokalsentra der det er lett å leve miljøvennlig

Styrke Ås tettsted som kommunesenter og tilrettelegge for en kompakt tettstedsutvikling
Ås sentrum er i vekst med økt utbygging av boliger, næring, handel-, service- og kulturtilbud. I denne utviklingen er det viktig å sikre helhetlige løsninger på veier, parker, bygninger, grønnstruktur, møteplasser og utearealer.

Tiltak:
- Utarbeide en områdereguleringsplan for Ås sentrumsområdet.
  Tidsfrist: Høsten 2017

Være pådriver for å etablere kollektivknutepunkt på Vinterbro
Vinterbro vil være viktig for å utvikle et kollektivtilbud i Follo som ikke bare er Oslo-rettet, men som også gir grunnlag for å utvikle et bedre lokalt kollektivtilbud på tvers av kommunegrensene.

Tiltak:
- Være pådriver overfor Akershus fylkeskommune for å iverksette plan om bussterminal på Vinterbro.
  Tidsfrist: Våren 2017

Være pådriver for hyppige kollektivavganger innad i kommunen og Follo
Kommunen skal være en pådriver for å bedre tog- og busstilbudet i kommunen.

Tiltak:
- Ha tett dialog med sentrale aktører som NSB, Ruter, Flybussen og nabokommunene om kollektivtilbudet.
  Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 1.5

Barn og unge skal være aktive i utviklingen av et bærekraftig Ås

Utvikle arenaer og aktiviteter der barn og unge deltar i miljøarbeid og utvikling av Ås som bærekraftig kommune
Ås kommune har engasjerte innbyggere med høyt kunnskapsnivå. Det er ønskelig at den oppvoksende generasjon blir samfunnsengasjert og miljøbevisst.

Tiltak:
- Videreutvikle elevrådene, ungdomsrådet og barn- og unges kommunestyre.
  Tidsfrist: Årlig

- Gjennomføre barnetråkk-registreringer på barneskolene og ungdomsskolen i Nordby.
  Tidsfrist: Våren 2017

- Motivere skolene til økt bruk av *Den naturlige skolesekken*.
  Tidsfrist: Årlig

- Øke bruken av NMBU og Vitenparken som lærings- og undervisningsarena knyttet til framtidens behov og bærekraftige utvikling.
  Tidsfrist: 2018

Synliggjøre barn og unges behov for arealpolitikk og sosial infrastruktur
Ås kommune har som mål å legge til rette for at befolkningen kan leve et godt og helsefremmende liv. Dette må ivaretas uten at det går på bekostning av barn og unges muligheter til å ivareta sine behov.

Tiltak:
- Utvikle retningslinjer for ungdomsrådet slik at barns og unges behov knyttet til arealpolitikk og sosial infrastruktur blir ivaretatt.
  Tidsfrist: Høsten 2018

DELMÅL 1.6

Ås skal ha en bærekraftig forvaltning av naturmiljø og grønnstruktur

Gjennomføre kartlegging som gir god oversikt over de viktigste artene og naturtypene
Hageplanter som spres i naturen er en av de største truslene mot biologisk mangfold. I tillegg har brunskogsnegler blitt et økende problem i kommunen. Viktige ledd i bekjempelse av fremmede arter er å skaffe en god oversikt over lokaliteter, samt informere hageeiere om hvordan de kan hindre spredning.

Tiltak:
- Veilede og informere publikum om håndtering av hageavfall, hagerømlinger og brunskogsnegler.
  Tidsfrist: 2018, deretter årlig

Forvalte og bevare arealer av betydning for biologisk mangfold etter prinsipper om bærekraft, samlet belastning på økosystemer og føre-var-prinsippet

Tiltak:
- Utarbeide en plan for biologisk mangfold.
  Tidsfrist: Høsten 2017

Sikre god kjemisk og økologisk miljøtilstand i elver, innsjøer, kystvann og grunnvann
Kommunen deltar i PURA og Morsa prosjektene hvor det er et mål å bedre vannkvaliteten i Bunnefjorden, Gjersjøen, Årungenvassdraget og Hølenvassdraget. Prosjektene har egne tiltaksplaner.

Sikre en forsvarlig bruk av Bunnefjorden, Gjersjøen og Årungen som rekreasjonsområde
Bunnefjorden, Gjersjøen og Årungen er viktige rekreasjonsområder for kommunens innbyggere.

Tiltak:
- Gradvis utarbeide skjøtselsplaner for de mest benyttede statlig sikrede friområdene.
  Tidsfrist:
  - Høsten 2017: Breivoll
  - Høsten 2018: Årungen
  - Høsten 2018: Tangen
  - Høsten 2019: Stuene

Samarbeide med andre kommuner i regionen for å utarbeide en enhetlig forvaltningspraksis for massedeponier
Det er behov for å få etablert gode og enhetlige saksbehandlingsrutiner for søknad om bakkeplanering og etablering av massedeponier i kommunen.

Tiltak:
- Implementere veilederen for håndtering av overskuddsmasser i plan- og byggesaks-behandlingen.
  Tidsfrist: Våren 2017

DELMÅL 1.7

Ås skal ha et levedyktig og fremtidsrettet landbruk

Stimulere til økt tilbud til nærmarkedet og tilleggsnæringer innenfor «inn på tunet», besøksgårder, lokal foredling og direktesalg av mat og opplevelser
Det er ønskelig at befolkningen i Ås i større grad tilbys opplevelser, tjenester og varer fra lokale gårder i Ås og Follo.

Tiltak:

- Starte kartlegging av etablerere med tilleggsnæring i landbruket. Registrere bransje, behov for kompetansetiltak og etablere nettverk.
  Tidsfrist: Våren 2017

- Gjøre SmakÅs til et årlig arrangement for mat, teknologi og bærekraftig matproduksjon.
  Tidsfrist: Årlig

Bidra til økt bruk av skogen og kulturlandskapet, ved tilrettelegging for ferdsel og opphold, i samarbeid med landbruket
Det er mange flotte og attraktive friluftsområder i skogen og i kulturlandskapet i Ås. Det er behov for å merke turstier og løyper som gjør det enkelt å komme til disse områdene uten å komme i konflikt med landbruks- og grunneierinteresser. Dette gjelder særlig området rundt Ås sentrum og de øvrige tettstedene i kommunen.

Tiltak:

- Bedre tilgangen til kulturlandskapet ved å etablere turstier og løyper uten konflikt med landbruksinteresser.
  Tidsfrist: Årlig

Bidra med informasjon om miljøvirkemidler i landbruket
Miljøvirkemidlene i landbruket benyttes for å redusere landbrukets miljøbelastning på omgivelsene, i Ås og Follo spesielt for å redusere erosjon og avrenning til vassdragene.

Tiltak:

- Utvikle de kommunale strategiene for forvaltning av miljøvirkemidlene (SMIL-virkemidlene).
  Tidsfrist: Høsten 2018

Mangfold

Hovedmål 2
Ås er en inkluderende og mangfoldig kommune

DELMÅL 2.1

Barn og unge skal oppleve trygghet i hverdagen

Bidra til at voksne tar ansvar i møtet med barn og unge
Ås kommune vil fokusere på inkludering av barn ved å satse målrettet på å trygge barns oppvekstvilkår.

Tiltak:
- Gjennom etablerte møtearenaer for foreldre gi informasjon om aktuelle temaer og om kommunens tilbud til barn og foreldre.
  Tidsfrist: Høsten 2017

Gi barn og unge, som lever under vanskelige forhold, god oppfølging
Alle barn og unge i Ås skal få rett tjeneste til rett tid på rett sted.

Tiltak:
- Gjennomføre *«Samordning av tjenester til barn og unge»* og komme med anbefaling om hvordan kommunen kan gi mer systematiske, helhetlige og koordinerte tjenester. Utføres i forbindelse med organisasjons-gjennomgangen.
  Tidsfrist: Våren 2018.

Veilede og gi råd, til foreldre som har behov, slik at barn opplever omsorg og god oppvekst i hjemmet
Barnehager og skoler skal gi alle barn uansett bakgrunn og forutsetninger de samme mulighetene til å utvikle seg.

Tiltak:
- Igangsette foreldrekurs i samarbeid med FAU og SU i alle barneskolene for foreldre til barn på 1. trinn.
  Tidsfrist: Høsten 2017

DELMÅL 2.2

Innbyggerne i Ås skal ha muligheter til å skaffe seg en inntekt

Bidra til å tilrettelegge for tiltak som kvalifiserer for arbeidslivet
Et inkluderende samfunn der alle får muligheter til å bidra og delta i samfunnslivet krever tilrettelegging slik at hver enkelt kan bidra med sine ressurser. Ungdom må oppleve at det er behov for dem og at de er til nytte samtidig som de tjener penger.

Ås kommune har et økende antall arbeidsledige. NAV disponerer ulike tiltak som kvalifiserer for deltakelse i arbeidslivet, og brukere skal tilbys tiltak ut fra sine individuelle behov, og de muligheter som finnes på arbeidsmarkedet i omegnen.

- Kommunen skal ha minst én lærlingeplass per 1000 innbygger.
  Tidsfrist: Årlig

- Alle etater tilrettelegger og tilbyr praksisplass, språkpraksis, arbeidspraksis til kandidater via kommunen, NAV og utdanningsinstitusjoner.
  Tidsfrist: Årlig

Bidra til opplæring og veiledning til ungdom slik at de fullfører utdanning og/eller kommer i arbeid
Barns levekår og oppvekstmiljø påvirker utdanningsløpet og yrkesmuligheter senere i livet. Utdanning er et virkemiddel for å sikre barns muligheter. Ås kommune legger til rette for at flest mulig fullfører skole og utdanning og dermed styrker sine muligheter som voksen for å klare seg selv gjennom egen inntekt.

Ås kommune har en stor andel ungdom som dropper ut av videregående skole. Behovet for ufaglært arbeidskraft er synkende. Det er viktig at flest mulig unge skaffer seg en kompetanse som kan anvendes i arbeidslivet.

Tiltak:
- Styrke arbeidet med grunnleggende ferdigheter i grunnskolen slik at elevene gis best mulig forutsetninger for å fullføre utdanning og/ eller komme i arbeid. Tidsfrist: Årlig

- Gi god karriereveiledning i ungdomsskolen og gi rådgivere kompetansehevende tiltak. Tidsfrist: Årlig

---

DELMÅL 2.3
Sosiale helseforskjeller i Ås skal reduseres

Gi alle kunnskap om helse, fysisk aktivitet og kosthold og forebygge utvikling av sykdom gjennom å iverksette tiltak på et tidlig tidspunkt
Barns levekår og oppvekstmiljø får konsekvenser for helse og trivsel i voksen alder. Å påvirke faktorer som kan fremme helse og trivsel, forebygge psykisk sykdom og arbeide for å utjevne sosiale helseforskjeller er viktig i et folkehelseperspektiv.

Tiltak:
- Ved ansettelser i barnehagene skal det kjønn som er minst representert gis fortrinn ved lik kompetanse for å utjevne kjønnsbalanse.
  Tidsfrist: Høsten 2020
- Drive holdningsskapende arbeid blant foreldre og elever for å få de elevene som bor under 4 km fra skolen, til å sykle eller gå til skolen. Tidsfrist: Årlig

---

Gi utsatte grupper bedre mulighet for å ta vare på egen helse gjennom informasjon, veiledning og støtte
Frisklivssentralen gir helsetjenester til personer som har eller står i fare for å utvikle livsstilssykdom. Sentralen gir veiledning og opplæring innen fysisk aktivitet, ernæring og endring av levevaner. Tilbudet gis gjennom individuelle samtaler og gruppebaserte aktiviteter og kurs.

Tiltak:
- Opprettholde og utvikle tilbudet på frisklivssentralen i takt med endrede behov.
  Tidsfrist: Årlig

Fremme psykisk helse og rusarbeid og gjøre tilbudet lett tilgjengelig
Psykisk helse og rusarbeid er et nasjonalt satsningsområde og kommunen har et bredt tilbud innenfor rusomsorgen. Kommunen har fått tilskuddsmidler til utvidelse av rustiltak hvert år. Dette er en ordning som skal videreføres.

Tilrettelegge for sunn mat til barn i barnehager, skoler og i fritidsordninger
Barnehage og skole er arenaer der mangfoldet i samfunnet kommer sterkest til uttrykk. Å påvirke faktorer som kan fremme helse og trivsel, og arbeide for å utjevne sosiale helseforskjeller er viktig i et folkehelseperspektiv.

Tiltak:
- Følge statlige retningslinjer for ernæringsmessig riktig og ønsket kosthold i barnehager, SFO og skoler. Tidsfrist: Våren 2017

Mangfold

DELMÅL 2.4

Ås skal ha en boligpolitikk som utjevner sosiale forskjeller

Tilrettelegge for mangfoldige bomiljøer for mennesker i ulike livssituasjoner
Det er stort behov for boliger for personer som kommunen har et særskilt ansvar for. Ved regulering av boligområder skal boligprogrammet følges slik at det blir en variasjon i boligmassen både når det gjelder størrelse og kvalitet.

DELMÅL: 2.5

Ås skal være en inkluderende kommune for alle

Sikre innvandrere og flyktninger selvstendighet gjennom utdannelse, arbeid og samfunnsdeltakelse
Kommunen må forvente et større mangfold av mennesker med ulike forutsetninger og behov. Hvordan kommunen møter et stadig rikere etnisk mangfold, avgjør om dette fører til muligheter og vekst, eller utfordringer og misnøye.

Mangel på tilstrekkelige kvalifikasjoner for å få eller stå i jobb er et stort hinder for mange personer med innvandrerbakgrunn. Introduksjonsprogrammet for flyktninger bidrar ikke i tilstrekkelig grad til at flyktninger kommer i arbeid. For begge grupper er manglende språkkunnskaper en hindring.

Tiltak:

- Delta i KS effektiviseringsnettverk på flyktningeområdet og utarbeide en tjenesteanalyse.
  Tidsfrist: Våren 2017

- Oversette sentrale opplysninger om barnehager, skoler, kulturskole og bibliotek på kommunens nettsider til engelsk og eventuelt andre aktuelle språk. Tidsfrist: Våren 2017

- Sikre praksisplasser og jobbtrening for innvandrere og flyktninger for å styrke integreringen, trene på bruken av norsk i dagliglivet og en hverdag som gir mening og motivasjon. Tidsfrist: Årlig

---

Bidra til økt kompetanse som sikrer at offentlige tjenester tilpasses mangfoldet blant innbyggerne
Et inkluderende samfunn er et tilgjengelig samfunn. Tilgjengelige omgivelser kan gjøre det enklere for alle å leve et godt og fysisk aktivt liv. Brukerne har behov for tilgang til tjenester, f.eks. biblioteket ut over de åpningstidene som er i dag.

Tiltak:

- *Meråpent* (selvbetjent) bibliotek på Ås bibliotek.
  Tidsfrist: Høsten 2018

- Gjennomføre prosjekt med støtte fra IMDI om yrkesrettet arbeidstrening for flyktninger. Prosjektet omfatter deltakere fra Bjørnebekk og introduksjons-programmet, gjennomføres i samarbeid med Åspro.
  Tidsfrist: 2017

Mangfold

DELMÅL: 2.6

Innen 2027 er Ås en god kommune å bli gammel i

Gi informasjon, råd og veiledning til eldre om helse og egen mestring
Kommunen vil legge til rette for at innbyggerne skal klare seg selv lengst mulig.

Tiltak:

- Utarbeide en velferdsteknologi-plan som skal danne grunnlaget for den videre satsningen på området. Tidsfrist: 2018

Gi et godt helse- og omsorgstilbud til eldre som har behov for det
Ås kommune forventer et økt antall eldre med behov for tjenester. Gruppen mellom 50-66 år med behov for kommunale tjenester er økende.

Tiltak:

- Utarbeide revidert mulighetsstudie for Moer sykehjem.
  Tidsfrist: Våren 2017

DELMÅL: 2.7

Innen 2027 er Ås tilrettelagt for mangfoldet i befolkningen

Tilrettelegge for et kultur- og fritidstilbud som gjenspeiler mangfoldet i befolkningen

Tiltak:

- Ås skal være en kommune der ingen blir diskriminert, mobbet, trakassert eller hetset på bakgrunn av etnisitet, kjønnsidentitet, funksjonsevne eller seksualitet.
  Tidsfrist: Årlig

Muligheter

Hovedmål 3
Ås er et kunnskaps- og kultursenter i regionen

DELMÅL 3.1

Barn og unge skal ha kompetanse som styrker dem i møtet med framtidas utfordringer

Bidra til at alle barn og unge skal ha en synlig progresjon i sin læring og utvikling
Kommunen skal legge til rette for barns muligheter og iboende lærelyst. Alle barn skal ha en god progresjon i sin læringsutvikling.

Gi barn og unge utfordringer i et trygt og utviklende læringsmiljø
Barn og unge i Ås skal møte trygge rammer og et inkluderende fellesskap der gode relasjoner er utgangspunktet for læring og utvikling. Nye barnehager og skoler skal ha gode fysiske ute- og innemiljøer.

Øke barn og unges læring gjennom møtet med allsidig kompetanse, kulturelle aktiviteter og opplæring tilpasset deres forutsetninger
Kunnskap og kultur er tett forbundet. Både muligheten til å være deltakende og til å oppleve kunst- og kultur er viktig i et attraktivt og velfungerende samfunn.

Tiltak:

- Utarbeide søknad om tilskuddsmidler til oppgradering av kinosalen.
  Tidsfrist: Våren 2017
- Avklare ny organisering av kultursektoren, gjennomføres i forbindelse med organisasjons-gjennomgangen.
  Tidsfrist: Våren 2018
- Ferdigstille prosjektet «Syngende kommune» og det nasjonale pilotprosjektet «Follo-piloten».
  Tidsfrist: Høsten 2018

DELMÅL 3.2

Livslang læring skal være en mulighet for alle

Samarbeide med arbeids-, kultur- og næringsliv for å gjøre opplæring mer praksisnær og relevant
Samarbeidet mellom barnehager og skoler, mellom skoleslag og mellom skole, nærings og kulturliv skal styrkes for å bedre gjennomføringen av hele grunnopplæringen.

Tiltak:

- Ungdomsskolene tilbyr alternativ undervisning i form av flere varianter av praksisrettet arbeid.
  Tidsfrist: Våren 2019

Muligheter

DELMÅL 3.3

Ås tettsted skal være et attraktivt sted for studenter og forskere

Være pådriver i markedsføringen av studiestedet- og forskningssenteret i Ås i samarbeid med andre aktører
Det er etablert en samarbeidsavtale mellom NMBU, tilgrensende forskningsinstitutter, Follorådet og fylkeskommunen hvor markedsføringen av Ås som studiested og forskningssenter er ett av innsatsområdene.

Tiltak:

- Bidra i formidlingen av resultater fra samarbeidet mellom NMBU, tilgrensende forskningsinstitutter, Follorådet, fylkeskommunen og Ås kommune.
  Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 3.4

Rammevilkårene for kommunens utdannings- og forskningsmiljøer skal styrkes

Styrke samarbeidet mellom kommunens skoler og universitetet
I utviklingen av kunnskapssamfunnet må kommunen bygge videre på og styrke kommunens utdannings-institusjoner og samarbeidet mellom disse. Flere av kommunes skoler har i dag et godt samarbeid med universitetet.

Tiltak:

- Utrede mulighet for et samarbeid med Ås videregående skole om tilbud for grunnskoleelever som har kompetanse til å ta fag på videregående skoles nivå.
  Tidsfrist: Våren 2017

- Videreutvikle samarbeidet mellom, skolene og NMBU.
  Tidsfrist: Våren 2017

Legge til rette for kunnskapsbaserte arbeidsplasser i nærheten av Ås sentrum og Campus Ås
Næringsklynger i tilknytning til utdannings- og forskningsmiljøer gir gode forutsetninger for regionsutvikling.

Tiltak:

- I samarbeid med Campus Ås, gårdeiere og eiendomsutviklere utarbeide en langsiktig plan for å tilby attraktive lokaler til kunnskaps- og forskningsrelatert næringsvirksomhet.
  Tidsfrist: Høsten 2017

- Kommunen skal i samarbeid med Campus Ås føre en aktiv dialog med virksomheter som vurderer å etablere seg i Ås med tanke på å imøtekomme behov.
  Tidsfrist: Årlig

Bidra til at universitetets kompetanse blir benyttet i lokal og regional næringsutvikling
Kommunen bør aktivt bruke den kompetansen som er tilgjengelig. Dette gjelder spesielt kompetanse knyttet til FoU-miljøene på Campus Ås

Tiltak:

- Kommunen skal skape relasjoner mellom utdannings- og forskningsmiljøene på Campus Ås, næringsliv og offentlig forvaltning gjennom etablering av møteplasser, planarbeid og gjennom å inngå i FoU-prosjekter.
  Tidsfrist: Våren 2017

Muligheter

DELMÅL 3.5
Vekst og verdiskaping skal skje i et samvirke mellom forskning, kultur, næringsliv og offentlig sektor

Ta initiativ til og bidra til gjensidig kunnskap og samarbeid mellom offentlig sektor og næringslivet, og utdannings- og forsknings-institusjonene for å øke det gjensidige utbyttet
Akershus fylkeskommune, Follorådet, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Ås kommune har inngått en samarbeidsavtale om næringsutvikling i Follo. Avtalen beskriver 8 innsatsområder som partene skal samarbeide om.

Tiltak:

- Operasjonalisere samarbeidsavtalen mellom kommunen, NMBU, fylkeskommunen og Follorådet og delta i samarbeidsprosjekter som støtter opp om avtalen. Tidsfrist: Årlig

Være en pådriver for næringsutvikling i tilknytning til Campus Ås og aktivt markedsføre Ås som en attraktiv kommune for kunnskaps- og forskningsrelatert næringsvirksomhet
Universitetet på Ås, tilgrensende institutter og etableringen av Follobanen gir kommunen et åpenbart konkurransefortrinn i arbeidet med å få flere kunnskaps- og forskningsrelatert næringsvirksomhet til å etablere seg på Ås.

Tiltak:

- Følge opp Ås kommunes næringsstrategi 2016-2028. Tidsfrist: Årlig

Kommunen som organisasjon

Hovedmål 4
Ås kommune som en aktiv samfunnsutvikler og en attraktiv arbeidsgiver

DELMÅL 4.1

Ås kommune skal være en aktiv deltaker på vesentlige samfunnsarenaer

Bidra til lokalt og regionalt samarbeid som styrker utvikling av kommunen og regionen som helhet
Kommunen må være synlig og aktiv tilstede på vesentlige arenaer og delta i faglige nettverk i Follo og Akershus

Tiltak:

- Delta aktivt i Follorådet, Follorådets faggrupper og i andre faglige nettverk i Follo, Akershus og i regi av KS.
  Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 4.2

Ås kommune skal ha videreutviklet sin posisjon som en attraktiv og fremtidsrettet arbeidsgiver

Legge til rette for fornyelse, innovasjon og ta aktivt i bruk ny kunnskap og ny teknologi for å forbedre og effektivisere kommunens organisasjon og tjenester
Kommunen må forholde seg til et samfunn som er i rask endring og må tilpasse virksomheten og tjenestetilbudet i takt med disse endringene. Ledere og ansatte tar i bruk teknologi som forbedrer og effektiviserer saksbehandling og tjenester.

Tiltak:

- Utbedre infrastruktur for fiber og trådløst nettverk i det kommunale nettet. Tidsfrist: Årlig/2019

- Trådløst nett – utarbeide dekningskart for kommunale bygg. Tidsfrist: 2018

Utfordre, støtte, motivere medarbeiderne til aktiv deltakelse og ansvar i utviklingen av kommunen, tjenestene og et helsefremmende arbeidsmiljø

- Planlegge og gjennomføre lederutviklingstiltak knyttet til medarbeiderundersøkelsen og arbeidsgiverstrategien.
  Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 4.3

Ås kommunes behov for arbeidskraft skal være dekket og tilpasset kommunens organisasjon og tjenester

Videreutvikle tiltak for å rekruttere, utvikle og beholde arbeidskraft som bidrar til kvalitet, utvikling og arbeidsglede
Det er krevende å rekruttere og beholde kompetente arbeidstakere. Et godt arbeidsmiljø, mulighet til videreutvikling, meningsfulle arbeids-oppgaver og konkurransedyktige arbeidsvilkår er viktige faktorer.

DELMÅL 4.4

Innbyggerne i Ås kommune skal være godt informert om kommunens tjenester

Videreutvikle metoder som sikrer god kommunikasjon med innbyggerne vedrørende behov, omfang og standard på kommunens tjenester.
Ås kommune skal drive aktiv informasjon om sin virksomhet og det skal sikres at kommunen gir pålitelig og samordnet informasjon om rettigheter, plikter og muligheter.

- Kommunikasjonsstrategi med handlingsplan revideres.
  Tidsfrist: 2017

- Legge til rette for informasjon og dialog i kommunens kanaler som nettsted, sosiale medier, apper, og chat-tjeneste.
  Tidsfrist: 2018

Sikre at politiske beslutninger blir fulgt opp og at brukernes rettssikkerhet blir ivaretatt.
Ås kommune skal tilrettelegge for innsyn og meroffentlighet. Innbyggere skal sikres innsyn i saksbehandlingen og få informasjon om sine rettigheter og plikter.

- *Min kommunale side* etableres med integrasjon mot fagsystemer som gir innbyggeren informasjon og status i innbyggerens kommunale saker.
  Tidsfrist: 2020

- Innføre elektronisk votering i møter og utvalg.
  Tidsfrist: 2017/2018

Sikre at politiske beslutninger blir fulgt opp og at brukernes rettssikkerhet blir ivaretatt.

- Styrke dialogen mellom kommune, innbygger og folkevalgt i sosiale medier for større grad av medvirkning i utformingen og utviklingen av kommunale tjenester.
  Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 4.5

Ås har god beredskap når det gjelder samfunnssikkerhet

Styrke beredskapsarbeidet i egen organisasjon gjennom økt kunnskap, systematisk forebyggingsarbeid og testing av beredskap og planverk
Samfunnet blir stadig mer komplekst og samtidig mer sårbart for uønskede hendelser, både naturlige og menneskeskapte. Kommunen må derfor være forberedt på å møte et bredt spekter av kriser, også hendelser som de fleste oppfatter som nær sagt umulige.

Tiltak:

- Gjennomføre årlige øvelse på beredskapsområdet.
  Tidsfrist: Årlig

- Revidere risiko- og sårbarhets-analyse på enhetsnivå.
  Tidsfrist: 2017

- Utarbeide beredskapsplan og definere tiltak for håndtering av vold og kriser mot kommunale barnehager, skoler og andre større offentlige bygninger.
  Tidsfrist: 2017

- Definere tiltak som motvirker isolering av etniske eller religiøse grupper i befolkningen.
  Tidsfrist: Årlig

- Informasjon om kommunens beredskapsarbeid oppdateres på kommunens hjemmesider.
  Tidsfrist: Årlig

Samarbeide med NMBU innenfor beredskapsområdet
NMBU er en stor aktør i kommunen med sine mange studenter og ansatte. Kommunen må derfor videreutvikle og forsterke samarbeidet med NMBU om samfunnssikkerhet.

Tiltak:

- Arrangere et felles seminar med kommunens og NMBU sin kriseledelse.
  Tidsfrist: 2018

- Gjennomføre en beredskapsøvelse sammen med NMBU.
  Tidsfrist: 2017

- Samordne beredskapsplanverk mellom NMBU og kommunen.
  Tidsfrist:
  Høsten 2017

Kommunen som organisasjon

DELMÅL 4.6

Kulturlivet, næringslivet og frivillige organisasjoner deltar sammen med kommunen i utviklingen av samfunnet

Sikre frivilligsentralens grunnlag for å videreutvikle hjelpetiltak og være en felles arena for dialog mellom kommunen og frivillige lag og foreninger.

Tiltak:

- Kommunen må utrede hvordan man skal organisere og benytte frivilligsentralens funksjon og ressurser. Bør sees på i forbindelse med omstillingsprosjektet.
  Tidsfrist: 2017

VEDLEGG

Vedlegg 1: Oppvekst og kulturetaten, budsjettrammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A Konsekvenser av vedtatt budsjett:

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
A.	**Vedtatt ramme 2016**		**369 972**	**369 972**	**369 972**	**369 972**
	Vedtatte tiltak i HP 2016-19					
1.	Utsettelse utvidelse Solberg skole	2060	0	345	345	345
2.	Naturfagstime jf. statsbudsjettet 2016	21*	187	187	187	187
3.	Vekst barnehage grunnet befolkningsprognose	2070	2 000	3 000	4 000	4 000
4.	Elevtallsvekst 2016 - 2019	2060	1 829	5 407	6 040	6 040
5.	1 årsverk assistent i 2016 Frydenhaug barnehage	2320	-541	-541	-541	-541
6.	Gratis kjernetid for 3-åringer	2070	100	100	100	100
7.	Per Capita tilskudd grunnet flere flyktninger	2108	275	2 406	1 332	1 332
	SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		**373 822**	**380 876**	**381 435**	**381 435**

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.15. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

1. Utvidelsen av Solberg skole ble utsatt til 2018.
2. Det ble i 2015 økt timetallet i naturfag med 1 uketime på 5,6 eller 7.trinn. Helårseffekt fra 2017 gir økt kostnad på 187 000 kr.
3. Grunnet befolkningsvekst i kommunen er det lagt inn 2 mill. kr til vekst i barnehagene.
4. Økning i elevtallsveksten for perioden er beregnet til 1,829 mill. kr.
5. Grunnet ekstra behov fikk Frydenhaug barnehage tilført 1 årsverk i 2016. Rammen reduseres i henhold til dette med 541 000 kr.
6. Ordningen med gratis kjernetid i barnehage for husstander med inntekt under 405 000 kr ble innført i 2016. Ordningen fortsetter med helårseffekt fra 2017 og gir økt ramme på 100 000 kr.
7. Det ble vedtatt i K-sak 23/15 å øke antall bosatte flyktninger til 40 fra 2016. Endringen i Per Capita tilskudd fra 2016 til 2017 utgjør 275 000 kr.

B. konsekvensjusteringer:

B.	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
8.	Helårseffekt av lønnsoppgjør uten skole og SFO	2*	4 436	4 436	4 436	4 436
9.	Lønnsglidning	2*	-628	-628	-628	-628
10.	Avsluttet internfakturering av porto	2*	-104	-104	-104	-104
11.	Skolemodell med lønns- og elevtallsvekst	2*	4 591	4 591	4 591	4 591
12.	Programvare IKT system	20*	400	400	400	400
13.	Økte kostnader kjøp av elevplasser andre kommuner	2060	273	273	273	273
14.	Elevtallsvekst høst 2017	2060	-216	1 306	35	2 104
15.	Styrking av 100 % midler	2060	420	420	420	420
16.	Prisvekst SFO deflator	2060	-400	-400	-400	-400
17.	Økte tilskudd til de private barnehager	2070	3 875	1 875	1 875	1 875
18.	Refusjoner knyttet til gjestebarn	2070	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
19.	Endring antall barnehagebarn prognose	2070	-2 000	0	0	0
20.	Endring av makspris barnehager	2070	-509	-509	-509	-509
21.	Justering inntekter SFO inkl. inntektsredusert betaling	21*2	-1 267	-1 267	-1 267	-1 267
22.	SFO modell inkl. lønnsvekst og flere brukere	21*2	1 274	1 274	1 274	1 274
23.	Endring av per Capita tilskudd VO	2108	-275	-2 131	-1 000	-1 000
24.	1 årsverk VO økt antall flyktninger jf. 1.tertial	2108	700	700	700	700
25.	Midlertidig stengt avd. Tunveien vår 2017	2390	-1 367	0	0	0
26.	Behovsprøvde betalingssatser kulturskolen	2 410	50	50	50	50
27.	Øker lokalhistorisk arkiv med 10 %	2432	68	68	68	68
28.	PPS fullelektronisk arkiv HK lisens	2511	85	40	40	40
	SUM KONSEKVENSJUSTERINGER:		**7 406**	**8 394**	**8 254**	**10 323**

8. Helårseffekten av lønnsoppgjøret for 2016 er beregnet til 4,436 mill. kr for etaten. Skoler og SFO er ikke med i denne beregningen.
9. Lønnsveksten i kommunen er mindre enn tilføringen etter lønnsforhandlingene. Dette skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet, samt kompetanse. For etaten utgjør dette en reduksjon på 628 000 kr.
10. IT avslutter internfakturering av porto. Dette er et innsparingstiltak som oppfordrer til å sende digital post. Etaten reduserer rammen med 104 000 kr.
11. Skolene har rammestyring. Rammene fastsettes på bakgrunn av lønnsvekst, elevtallsendringer og evt. nye timer jfr. Statsbudsjettet. Lønnsveksten til skole i 2016 utgjør 4,546 mill. kr. Totalt er skolene tilført 4,591 mill. kr.
12. Nytt IKT system for skole/barnehage/SFO som erstatter Oppad, blir dyrere. Rammen økes med 0,4 mill. kr.
13. Kostnader knyttet til kjøp av elevplasser i andre kommuner øker med 273 000 kr.
14. Avsetningen til elevtallsvekst for høsten 2017 er redusert med bakgrunn i endring i befolkningsprognosene fra 2016 til 2017. Elevprisen er beregnet til henholdsvis 55 080 kr for barneskolene og 80 967 kr for ungdomsskolene. Hver høst styrkes/reduseres skolenes budsjett i henhold til endringer i elevtallet. I 2017 er elevtallsveksten beregnet til å utgjøre 2,267 mill. kr.
15. Økt elevtall i barneskolen fører til økt behov for spesialpedagogiske tiltak. Midlene til skole økes med 420 000 kr.
16. Det er lagt inn en prisøkning på SFO med 2,5 %. Nye satser er 2970 kr/mnd for heltidsplass (mer enn 10 timer inkludert kost) og 2009 kr/mnd for deltidsplass (tom 10 timer per uke inkludert kost). Helårseffekten gir økt inntekt med 0,4 mill. kr.
17. Utbetalingen til private barnehager vil øke med 3,875 mill. kr i 2017. Dette skyldes i hovedsak at kostnadene i de kommunale barnehagene i 2015 var høyere enn forventet.

18. Det forventes høyere refusjoner knyttet til gjestebarn fra andre kommuner. Prognosene tilsier en forventet merinntekt på 2 mill. kr.
19. Pott til forventet vekst i antall barn i kommunale barnehager er konsekvensjustert i forhold til prognoser for befolkningsvekst. I 2017 forventes barnetallene lave, mens de i 2018 går vesentlig opp. Denne utviklingen vedvarer ut perioden. Potten for 2017 er redusert med 2 mill. kr.
20. Endring i makspris gir økte inntekter med 0,509 mill. kr.
21. Rammen for inntekter i SFO økes grunnet flere barn i SFO. Jf. K-sak 35/16 er det innført inntekstredusert betaling i SFO. Dette er beregnet til å utgjøre 0,2 mill. kr med helårseffekt fra 2017. Ordningen skal evalueres før neste års budsjett. Inntektsrammen økes med 1,134 mill. kr.
22. Grunnet økt antall barn og lønnsvekst i SFO økes rammene med 1,898 mill. kr.
23. Rammen for Per Capita tilskudd korrigeres i henhold til vedtak om 40 bosatte flyktninger. Inntekten økes med 275 000 kr i 2017.
24. 1 årsverk voksenopplæringen grunnet økt antall flyktninger jf. K-sak 23/15. Rammen økes med 0,7 mill. kr.
25. Tunveien barnehage har en midlertidig stengt avdeling våren 2017. Den forventes åpnet igjen høst 2017. Rammen reduseres med 1,367 mill. kr.
26. Jf. K-sak 46/16.om behovsprøvde betalingssatser i kulturskolen reduseres inntektskravet til kulturskolen med 50 000 kr.
27. Det er behov for å øke lokalhistorisk arkiv med 0,1 årsverk stilling jf. K-sak 43/16.
28. PPS går over til fullelektronisk arkiv. Dette koster 85 000 kr i 2017.

C. Nye tiltak:

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
29.	2 årsverk spesialpedagogiske tiltak grunnskole	2060	1 485	1 485	1 485	1 485
30.	Reduserer kjøp fra andre private	2060	-500	-500	-500	-500
31.	SFO midler til fordeling barn med spesielle behov	2060	500	500	500	500
32.	Midlertidig ressurser grunnet utbygging Rustad og Solberg	2060	260	65		
33.	Tilretteleggingsmidlene til barn med ekstra behov i barnehager	2070	500	500	500	500
	SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:		**2 245**	**1 550**	**1 485**	**1 485**

29. Behovet for spesialpedagogisk kompetanse knyttet til elever med særskilte behov i skolen øker. Det opprettes 2 årsverk til grunnskole som medfører en økt ramme på 1,485 mill. kr.
30. Potten til kjøp fra andre private ved grunnskole reduseres med 0,5 mill. kr, forutsatt at bemanningen knyttet til elever med spesielle behov i skolen, økes.
31. Det er behov for å sette av midler til fordeling til barn med spesielle behov i SFO. Det settes av 0,5 mill. kr.
32. Det er behov for ekstra ressurser som følge av utbygging av Solberg og Rustad skoler. 260 000 kr fordeles i 2017 og Solberg trenger 65 000 kr i 2018.
33. Det er behov for å sette av midler til tilretteleggingsmidler til barn med ekstra behov i barnehagene. Rådmannen foreslår at det bevilges 0,5 mill. kr.

D. Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
34.	Redusere budsjett til VO	2 108	-120	-120	-120	-120
	SUM NYE BESPARELSER		**-120**	**-120**	**-120**	**-120**

34. Voksenopplæringen reduserer sitt budsjett for varer og tjenester med 120 000 kr.

E. Tiltak som ikke er innarbeidet:

E.	Tiltak som ikke er innarbeidet	Ansvar	2017	2018	2019	2020
35.	Undervisningssamarbeid med vitensenteret	20*	300	300	300	300
36.	Sommerjobb for skoleelever	20*	200	200	200	200
37.	Ledelse av Ås internasjonale kultursenter	2410	320	320	320	320
38.	1 årsverk psykolog barnehage PPS	2511	700	700	700	700
	Sum tiltak som ikke er innarbeidet		**1520**	**1520**	**1520**	**1520**

35. Fortsette økt undervisningssamarbeid mellom Vitenparken ved NMBU og grunnskolene i Ås kommune med 0,3 mill. kr.
36. Prosjekt sommerjobb for skoleelever videreføres SLT koordinator med 0,2 mill. kr.
37. Senteret er en del av kulturskolens ressurssenter for Ås kommune, og er et av hovedtiltakene for flerkulturelt arbeid og integrering i Ås kommune. Utnevnt som nasjonalt eksempel for andre kommuner. Aktivitetene har vært drevet kun med tilskuddsmidler utenfra siden 2009. Ettersom behovet i kommunen for senterets virksomhet stadig øker, er det behov for at en prosentdel av utgiftene til daglig ledelse dekkes av kommunale midler, slik at mer av tilskuddsmidlene kan gå til selve tiltakene for asylmottak, integrering og styrking av Ås kommune som internasjonalt samfunn. Øker med 0,5 årsverk tilsvarende 0,32 mill. kr.
38. Det oppleves nå ventelister på utredning og igangsetting av tiltak for barnehagebarn. Grunnet økende henvisninger på barnehageområdet øker PPS med 1 årsverk psykolog på barnehage med 0,7 mill. kr.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020	**383 353**	**391 200**	**391 554**	**393 623**

Vedlegg 2: Helse og sosialetaten, budsjettrammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A Konsekvenser av vedtatt budsjett:

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
A.	**Vedtatt ramme 2016**		338 532	338 532	338 532	338 532
	Vedtatte tiltak i HP 2016-2019					
1.	Besparelse forebyggende helsetjenester	3110	-700	-700	-700	-700
2.	Kjøp av institusjonsplasser	3341	-2 150	-5 650	-5 650	-5 650
3.	Oppstart Demenssenter fra 2017	3430	20 663	28 984	28 984	28 984
4.	Oppstart mottaksavdeling 2017	3400	2 557	4 082	4 082	4 082
5.	Oppjustering behov leasingbiler	3640	140	40	40	40
6.	Justering vekst befolkningsprognoser	3000	0	0	5 000	5 000
7.	Introduksjonsstønad/sosialhjelp - flere flyktninger	3221	4 378	4 378	2 243	2 243
	SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		**363 420**	**369 666**	**372 531**	**372 531**

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.15. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

1. Besparelse i forbindelse med omorganisering av tjenesteområder av forebyggende helsetjenester økes i forhold til 2016 med 0,7 mill. kr.
2. Åpningen av det nye demenssenteret fører til redusert behov for kjøp av plasser ved andre institusjoner fra 2017. Rammen reduseres med 2,150 mill. kr.
3. Rammen til oppstart av det nye demenssenteret økes med 20,663 mill. kr.
4. Rammen til oppstart i 2017 av ny mottaksavdeling på Moer økes med 2,557 mill. kr i 2017.
5. I forbindelse med åpning av nye aktiviteter er det behov for å øke rammen til leasing av biler med 140 000 kr.
6. Rammen for HS økes med 5 mill. kr fra 2019 til nye behov som konsekvens av befolkningsvekst.
7. Som en konsekvens av vedtak om mottak av flere flyktninger er introduksjonsstønaden/sosialhjelpen økt med 4,378 mill. kr.

B Konsekvensjusteringer:

B	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
8.	Helårseffekt av lønnsoppgjør 2016	3*	5 176	5 176	5 176	5 176
9.	Konsekvensjustert vikarutgifter lønnsoppgjøret 2016	3*	436	436	436	436
10.	Lønnsglidning	3*	2 950	2 950	2 950	2 950
11.	Avsluttet internfakturering porto	3*	-212	-212	-212	-212
12.	Økte kostnader ressurskrevende brukere jf. 1.tertial 2016	3*	7 500	7 500	7 500	7 500
13.	Tilskudds finansiert psykologstilling, jf. statsbudsjettet 2016	3*	420	420	420	420
14.	Nye behov befolkningsvekst	3000	0	0	4 000	8 000
15.	Follo LMS og Follo legevakt IKS	3010	3 138	3 138	3 138	3 138
16.	Follo LMS: Rus og psykisk helse, innlemmet i statsbudsjett	3010	350	350	350	350
17.	Reversering av tidligere innsparingsforslag jf.1. tertial 2016	3110	1 800	1 800	1 800	1 800
18.	Økt tilskudd til krise- og incestsenteret i Follo	3210	300	300	300	300
19.	Boligsosial forebyggende arbeid jf. statsbudsjettet	3210	413	413	413	413
20.	Bidrag sosialhjelp jf. 1. tertial 2016	3220	4 000	4 000	4 000	4 000
21.	1 årsverk Introduksjonsordningen jf. 23/15	3221	630	630	630	630
22.	Økte kostnader fosterhjem, jf. 1. tertial 2016	3230	4 500	4 500	4 500	4 500
23.	Enslige mindreårige flyktninger tilskudd	3231	-2 525	-2 525	-2 525	-2 525
24.	Enslige mindreårige flyktninger kostnad	3231	2 525	2 525	2 525	2 525
25.	Kjøp av institusjonsplasser	3341	-1 800	-1 260	-1 260	-1 260
26.	IT oppdateringer/Gerica/Erom (lisenser)	3341	323	323	323	323
27.	Merinntekt Ressurskrevende brukere	3342	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
28.	økte vederlagsinntekter	3400	-1 145	-1 145	-1 145	-1 145
29.	7,64 årsverk til oppstart Moer 1E	3404	1 332	2 200	2 200	2 200
30.	Konsekvensjustering ramme demenssenteret	3430	-1 629	53	53	53
31.	Økt kostnad i forbindelse med ACT-team jf. 1.tertial	3510	350	350	350	350
32.	Prisvekst Driftsenheten Moer HP 2017-2020	36*	357	357	357	357
33.	Aktiv på dagtid, jf. 1. tertial	3800	150	150	150	150
34.	Frivilligsentralen - tilskudd innlemmet i rammen jf. Statsbudsjett 2017	3830	310	310	310	310
	SUM KONSEKVENSJUSTERINGER:		**21 649**	**24 739**	**28 739**	**32 739**

8. Etaten er tilført lønnsmidler i henhold til lønnsoppgjøret 2016. Dette utgjør 5,176 mill. kr.
9. Det er beregnet lønnsvekst på vikarmidler i henhold til lønnsveksten i 2016. Dette øker rammen med 436 000 kr.
10. Lønnsveksten i kommunen er større enn tilføringen etter lønnsforhandlingene. Dette skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet, samt kompetanse. For etaten utgjør dette en økning på 2,958 mill. kr.

11. IT avslutter internfakturering av porto. Dette er et innsparingstiltak for kommunen for å oppfordre til å sende mer digital post. Etaten reduserer rammen med 212 000 kr.
12. Det har vært en økning i antall brukere som trenger større ressursinnsats i løpet av 2016 ved flere av Ås kommunes institusjoner/boliger. Jf. videreføring av K-sak 51/16 tilføres etaten 7,5 mill. kr.
13. Jf. Statsbudsjettet 2016 er det lagt inn 1 årsverk psykolog. Stillingen dekkes 50 % av tilskuddsmidler fra Staten. Kostnaden er beregnet til 420 000 kr.
14. Nye behov tilsvarende 4,0 mill. kr ventes fra 2019 som konsekvens av befolkningsveksten.
15. I fjorårets statsbudsjett ble det vedtatt at kommunene skulle tilby øyeblikkelig hjelp døgnopphold fra 1.1 2016. Dette medførte åpning av Follo Lokalmedisinske senter IKS. Ås kommunes andel til Follo Lokalmedisinske senter IKS økes med 3,138 mill. kr fra 2017.
16. I forslag til Statsbudsjett 2017 innlemmes satsing vedrørende rus og psykisk helse i rammetilskuddet. Overføringene til Follo LMS økes derfor med 0,35 mill. kr.
17. Kommunestyrets innsparingskrav i HP 2015-2018 på 1,8 mill. kr på helsetjenestene reverseres i henhold til kommunestyrets vedtak i K-sak 51/16.
18. Follo Krise- og Incestsenter melder om økning i overføringer fra eierkommunene. Ås kommunes andel av økningen er beregnet til 0,3 mill. kr.
19. I forslag til Statsbudsjett 2017 innlemmes tidligere øremerket tilskudd til Boligsosialt forebyggende arbeid i rammetilskuddet. Etatens ramme må derfor økes med 413 000 kr.
20. Behovet for bidrag til sosial omsorg har økt i takt med befolkningsveksten i de senere årene uten at rammene til formålet har økt tilsvarende. Rammen økes med 4,0 mill. kr i 2017 jf. K-sak 51/16
21. 1 årsverk, 0,63 mill. kr er tildelt Introduksjonsordningen grunnet økt antall flyktninger jf. K-sak 23/15.
22. Grunnet økt antall fosterhjem, økes rammen med 4,5 mill. kr. Dette er i tråd med K-sak 51/16.
23. Jf. forslag til Statsbudsjett 2017 er det lagt inn tilskudd i henhold til det antall enslige mindreårige flyktninger kommunen har bosatt i dag. Tilbakemelding fra IMDI tilsier ingen nye bosettinger av enslige mindreårige flyktninger i 2017. Tilskuddet gis fra 2017 som en sats per flyktning basert på alder. Refusjonen fra Bufetat faller da bort. 750 000 kr for barn fra 17 til 20 år, og 1,198 mill. kr for barn opptil 16 år. Dette er inkludert særskilt tilskudd til Enslige mindreårige. Barnevern sin andel av tilskuddet for 2017 er beregnet til 2,525 mill. kr.
24. Kostnaden knyttet til enslige mindreårige flyktninger er beregnet til 2,525 mill. kr i 2017 basert på det antall bosatte enslige mindreårige vi har i kommunen.
25. Kostnaden knyttet til kjøp av institusjonsplasser reduseres med 1,8 mill. kr i 2017.
26. Omfattende oppdateringer, samt innføring av nye systemer (helsekort, multidose og Erom), medfører økt ramme på 323 000 kr.
27. Økning i antall ressurskrevende brukere, samt økte ressurser til eksisterende brukere medfører økte refusjoner. Økningen er beregnet til 8 mill. kr i 2017.
28. Vederlagsinntektene økes med 1,145 mill. kr grunnet generell økning og økning i antall plasser.
29. Moer sykehjem reåpner mottaksavdelingen 1.3.2017. I den forbindelse er det behov for 7,64 nye årsverk, vedtatt i K-sak 64/16. Dette medfører økning av rammen i 2017 på 1,332 mill. kr.
30. Detaljbudsjettering knyttet til oppstart av Demenssenteret viser at vi kan ta ut i 1,629 mill. kr i 2017 i forhold til bevilget ramme.
31. I henhold til k-sak 51/16 økes rammen for kjøp knyttet til ACT-team i Follo med 350 000 kr.
32. Driftsenheten ved Moer sykehjem tilføres 357 000 kr grunnet prisvekst.
33. Jf. K-sak 51/16 innarbeides ramme for «Aktiv på dagtid» med 150 000 kr.
34. I forslag til Statsbudsjett 2017 innlemmes tidligere øremerket tilskudd til Frivillighetssentralen i rammetilskuddet. Etatens ramme må derfor økes med 0,31 mill. kr.

C. Nye tiltak og omprioriteringer:

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
35.	2 årsverk fastlegekontor	3010	850	1 700	1 700	1 700
36.	Refusjoner vedr. ny fastlege	3010	-200	-500	-1 700	-1 700
37.	7,5 årsverk psykiatribolig	3513	4 735	4 685	4 685	4 685
38.	1,87 årsverk barneboligen	3560	969	969	969	969
	SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:		**6 354**	**6 854**	**5 654**	**5 654**

35. Det er behov for 1 årsverk fastlege grunnet mangel på fastleger i kommunen. Rådmannen foreslår å etablere et kommunalt fastlegekontor. Det er derfor ytterligere behov for 1 årsverk kontorleder/sykepleier. Tiltaket trenger en ramme på 0,85 mill. kr i 2017.
36. Opprettelse av kommunalt fastlegekontor gir HELFO-refusjoner. I 2017 anslås refusjonene å bli 0,2 mill. kr. På sikt blir kontoret selvfinansiert/selvkost.
37. Det er behov for 7,5 årsverk knyttet til bemanning av en Psykiatrisk bolig. Beregnet kostnad er 4,735 mill. kr. Tiltaket gir refusjon for ressurskrevende brukere.
38. Økt antall brukere (barn) ved barneboligen gir behov for styrking med 1,87 årsverk. Dette utgjør 969 000 kr.

D. Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
39.	Besparelse driftsenheten	3640	-749	-749	-749	-749
	SUM NYE BESPARELSER		**-749**	**-749**	**-749**	**-749**

39. Det er innarbeidet en reduksjon i rammen for driftsenheten på Moer med 0,749 mill. kr.

E. Tiltak som ikke er innarbeidet:

E.	Tiltak som ikke er innarbeidet	Ansvar	2017	2018	2019	2020
40.	0,95 årsverk Fysioterapeut/ ergoterapeut	3*	457	457	457	457
41.	Kompetanseutviklingstiltak	3210	125	125	125	125
42.	Øke bidrag sosial omsorg pga befolkningsøkning	3220	1 576	1 576	1 576	1 576
43.	1 årsverk saksbehandler forvaltningsavdelingen	3341	700	700	700	700
44.	0,5 årsverk tilsynslege ved Moer sykehjem	3400	550	550	550	550
45.	Legevikarmidler/ferievikar resepsjon Moer sykehjem	3400	160	160	160	160
46.	Flytting av rus og psykisk helse fra Moer sykehjem til Moerveien 10	3510	50	0	0	0
47.	Leie av plass 7,5 T pr uke (SFO)	3530	5	5	5	5
48.	Ny tak heis for forebygging av skader hos brukere/personale ved barneboligen	3560	50	0	0	0
49.	Vikarutgifter Husøkonom, Moer sykehjem	3610	19	19	19	19
50.	0,05 årsverk Helsefagarbeider	3820	26	26	26	26
51.	Ferievikar v/aktivitetssenter	3820	51	51	51	51
	Sum tiltak som ikke er innarbeidet		**3 769**	**3 669**	**3 669**	**3 669**

40. Fysio- /ergoterapeuttjenesten økes med 0,95 årsverk på grunn av økende behov. Dette utløser muligheten for økt lønnstilskudd. Kostnaden for etaten blir 457 000 kr.
41. Øke innsatsen på kompetanseutvikling for kontorets ansatte ved i Nav med 125 000 kr.
42. Det kan bli økte utgifter på bidrag sosial omsorg, beregnet til 1,576 mill. kr grunnet befolkningsveksten. Det er viktig å ta høyde for at ikke alle nyinnflyttede er økonomisk selvhjulpne.
43. Nye arbeidsoppgaver ved forvaltningsavdelingen fører til behov for 1,0 årsverk ved avdelingen, fordelt på to 0,5 årsverk. Økte kostnader er beregnet til 0,7 mill. kr.

44. Det er behov for en ny stilling, i 0,5 årsverk, som tilsynslege ved Moer sykehjem. Dette utgjør 0,55 mill. kr.
45. For å være virksom i ferier må det innarbeides 160 000 kr til ferievikarer for lege og ved resepsjonen ved Moer sykehjem.
46. Avdelingen for rus og psykisk helse skal flytte inn til Moerveien 10, og for å møblere nye kontorer trengs det 50 000 kr.
47. I henhold til vedtak i forvaltningstjenesten skal det leies plass på SFO ved Ljabruskolen/Oslo kommune for en bruker. Tiltaket er stipulert til å koste 5 000 kr i året.
48. For å forebygge skader hos ansatte eller beboere ved barneboligen, må det anskaffes ny tak heis. Kostnaden 2017 til ny tak heis er 50 000 kr.
49. Vikarmidlene hos husøkonomen ved Moer sykehjem økes med 19 000 kr.
50. Helsefagarbeider ved aktivitetssenteret økes med 0,05 årsverk, eller 26 000 kr.
51. Det er ønskelig at aktivitetssenteret holdes åpent i ferier, noe som fører til behov for ferievikar. Dette vil koste 65 000 kr. Tiltaket vil også gi mer inntekter på 14 000 kr.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020	**390 674**	**400 510**	**406 175**	**410 175**

Vedlegg 3: Teknisk etat, budsjettrammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A Konsekvenser av vedtatt budsjett:

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016		106 437	106 437	106 437	106 437
	Vedtatte tiltak i HP 2016-19					
1.	Bokollektiv demente utsatt til 1.1.2017	7*	1 732	1 981	1 981	1 981
2.	Driftskonsekvenser Solberg skole utsatt 1.7.2016	7*	0	227	227	227
3.	Fondsregulering Bygg og geodata	6080	65	120	163	163
4.	Avgiftsbelagt parkering i ÅS	6830	-600	-1 100	-1 100	-1 100
5.	Tiltaksplan trafikksikkerhet	6830	-341	-341	-341	-341
6.	Tiltaksplan for Idrett, nærmiljø og friluft	6860	-219	-219	-219	-219
7.	Styrket leverandøroppfølging TM	7000	-500	-500	-500	-500
8.	Ikke vedtatt: Økte driftsutgifter Åsgård	7101	-80	-80	-80	-80
9.	EPC prosjekt, klimaplanen	7101	-1 580	-1 990	-3 288	-3 288
10.	Opptrapping av vedlikeholdsplan	7200	-656	-656	2344	2 344
11.	Tilskudd til belønning for satsning utslippskutt	7200	-100	-100	-100	-100
12.	Renhold økte kostnader nye arealer	7300	75	75	75	75
13.	Reguleringer inntekter og kostnader svømmebassengene	7500	-20	-20	-20	-20
	SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		**104 213**	**103 834**	**105 579**	**105 579**

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.15. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

1. I forbindelse med åpningen av demenssenteret i 2017 økes rammen med 1,732 mill. kr.
2. Det er lagt inn økning på 227 000 kr i rammen til drift knyttet til oppstart av nye Solberg skole fra 2018.
3. Det ble lagt opp til en reduksjon på 65 000 kr av oppspart fond for Bygg og geodata i 2017.
4. Innføring av avgiftsbelagt parkering i Ås kommune gir økte inntekter med 0,6 mill. kr i 2017 jf. HP 2016-2019 punkt 48.
5. Tiltaksplan – trafikksikkerhet ble lagt inn med effekt kun i 2016. Bortfallet av kostnaden fra 2017 gir redusert ramme med 0,341 mill. kr.
6. Tiltaksplan – idrett, nærmiljø og friluftsliv ble lagt inn med effekt i 2016. Rammen reduseres med 219 000 kr som følge av at tiltaket ikke ligger inne i 2017.
7. Tidligere vedtatt besparelser knyttet styrket leverandøroppfølging med effekt 2017.
8. Innlagte økte driftsutgifter vedrørende Åsgård skole i K-sak 23/15 ble ikke vedtatt. Dette medfører en reduksjon av rammen med 80 000 kr.
9. EPC-prosjektet hadde kun kostnadsramme i 2016. I tillegg ble det budsjettert med innsparing på 380 000 kr i 2017. Rammen reduseres derfor med 1,58 mill. kr.
10. Opptrapping av vedlikeholdsplan ble redusert med totalt 656 000 kr.
11. I statsbudsjettet 2016 ble det avsatt midler til belønning for kommuner som satser på utslippskutt. For Ås kommune ble det beregnet besparelse på 0,1 mill. kr i 2017.
12. Renhold ble styrket med 75 000 kr grunnet økte arealer.
13. Konsekvenser av endring i svømmebassengdriften gir reduserte utgifter/økte inntekter fra 2017.

B Konsekvensjusteringer:

B.	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
14.	Helårseffekt av lønnsoppgjør	6* og 7*	1338	1 338	1 338	1 338
15.	Lønnsglidning	6* og 7*	-368	-368	-368	-368
16.	Avsluttet internfakturering porto	6* og 7*	-33	-33	-33	-33
17.	Flytting av inntekter jurist jf. HP 2016-2019	60*	-800	-800	-800	-800
18.	Flytting av ansvar jurist jf. HP 2016-2019	60*	564	564	564	564
19.	Uspesifiserte vekstutgifter	6000	0	0	1 000	2 000
20.	Inntektsøkning gebyrer Bygg og geodata	6080	-313	-462	-2 233	-27
21.	Driftsutgifter sandfang	6830	342	342	342	342
22.	Tiltaksplan trafikksikkerhet	6830	700	0	0	0
23.	Utsatt avgiftsbelagt parkering i Ås	6830	600	0	0	0
24.	Ny parkeringsordning i Ås sentrum	6830	30	30	30	30
25.	Tiltaksplan INF	6840	250	0	0	0
26.	Prisjustering IKS'er (brann)	6898	668	668	668	668
27.	Klasserom elever fra Solberg til Nordbytun	7*	250	125	0	0
28.	Videre drift klasserom Nordbytun	7*		125	250	250
29.	Økte lokaler nye Rustad skole	7*	0	0	1 000	1 000
30.	Økt ant leide arealer Moerveien 10	7*	1 260	1 260	1 260	1 260
31.	Nytt tilbygg Ljungbyveien	7100	0	84	84	84
32.	Driftskonsekvenser av utvidelse kulturskolen	7300	111	111	111	111
33.	1 årsverk boligkontoret økt antall flyktninger jf. 1.tertial	7400	640	640	640	640
	SUM KONSEKVENSJUSTERINGER:		**5 239**	**3 624**	**3 853**	**7 059**

14. Etaten er tilført lønnsmidler i henhold til lønnsoppgjøret 2016. Dette utgjør 1,338 mill. kr.
15. Lønnsveksten i kommunen er lavere enn tilføringen etter lønnsforhandlingene. Dette skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet, samt kompetanse. For etaten utgjør dette en reduksjon på 368 000 kr.
16. IT avslutter internfakturering av porto. Dette er et innsparingstiltak for kommunen for å oppfordre til å sende mer digital post. Etaten reduserer rammen med 33 000 kr.
17. Det ble i HP 2016-2019 vedtatt hjemmel til ansettelse av 1 årsverk jurist. Denne skulle dekkes 80 % av gebyrinntekter. Inntektene flyttes fra Sentraladministrasjonen til teknikk og miljøetaten. Inntektskravet utgjør 0,8 mill. kr.
18. 0,6 årsverk av jurist vedtatt i Hp 2016-2019 lønnes i driftsregnskapet. Utgiften er beregnet til 564 000 kr. Resterende 0,4 årsverk flyttes til investering.
19. Rammen til etaten økes utover i perioden med 1,0 mill. kr fra 2019 som konsekvens av befolkningsveksten.
20. Justering av rammen til Bygg og geodata i henhold til beregnede satser for inntekter og avsetninger fra selvkostberegningen. For 2017 utgjør dette en besparelse/mindreutgift på 313 000 kr.
21. Det har kommet nye lovpålegg til kommunene vedrørende tømming av sandfang. For Ås kommune er driftsutgiftene beregnet til å utgjøre 342 000 kr.
22. For å få gjennomført vedtatt tiltaksplan for trafikksikkerhet i 2017 økes rammen med 0,7 mill. kr, jf. k-sak 47/16.
23. Jf. K-sak 51/16 er avgiftsbelagt parkering i Ås utsatt. Det er derfor nødvendig å redusere inntekten med 0,6 mill. kr i 2017.
24. I forbindelse med ny parkeringsforskrift etableres det et sentralt parkeringsregister og tilsynsfunksjon. Beregnede driftskostnader til denne funksjonen er 30 000 kr.
25. For å få gjennomført vedtatt tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv i 2017 økes rammen med 0,25 mill. kr, jf. K-sak 48/16.

26. Follo brannvesen IKS melder om økning i overføringer fra eierkommunene. Ås kommunes andel av økningen er beregnet til 0,668 mill. kr.
27. Driftskonsekvenser av flytting av elever fra Solberg skole til Nordbytun ungdomsskole er for 2017 beregnet til 250 000 kr.
28. I forbindelse med flytting av elever fra Nordbytun til nye Solberg skole, overtar Nordbytun lokalene til elevtallsvekst. Driftsutgiftene på 250 000 kr i året videreføres i fremtiden.
29. Driftskonsekvensene ved åpning av «nye» Rustad skole økes med 1,0 mill. kr i året. Totale årlige driftskostnader har dermed en ramme på 4,0 mill. kr fra 2019.
30. Driftsutgifter i forbindelse med leie av ny etasje i Moerveien 10 er beregnet til å bli totalt 1,26 mill. kr. Lokalene skal dekke behovet for utvidede arealer til voksenopplæringen, rus og psykisk helse, barnevernet, samt prosjektavdelingen.
31. Nytt tilbygg i Ljungbyveien medfører økte driftsutgifter fra 2018 med 84 000 kr i året.
32. Det er behov for å øke renholdskostnadene i 2017 med 111 000 kr i forbindelse med økte arealer til kulturskolen.
33. 1 årsverk, 0,64 mill. kr er tildelt boligkontoret grunnet økt antall flyktninger jf. K-sak 23/15.

C Nye tiltak og omprioriteringer:

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
34.	1 årsverk til tømming av sandfang	6830	363	544	544	544
35.	Prisjusteringer Eiendomsavdelingen	7*	500	500	500	500
36.	1 årsverk drift demenssenter og andre nye lokaler	7*	600	600	600	600
37.	Omprioritering driftsmidler til årsverk	7100	-600	-600	-600	-600
38.	1 årsverk grunnet Nye brannforskrifter	7100	328	500	500	500
39.	2 årsverk renhold Rustad skole/modulskole	7300	430	1 050	1 050	1 050
40.	Avslutning kjøp av renholdstjenester	7300	-430	-1 400	-1 400	-1 400
41.	Utvidede åpningstider svømmehaller	7500	440	440	440	40
	SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:		**1 631**	**1 634**	**1 634**	**1 634**

34. Det er behov for 1 årsverk for å ivareta lovpålagt tømming av sandfang. Kostnaden er beregnet til 363 000 i 2017. Beregnet helårsvirkning fra 2018 er beregnet til 544 000 kr. Ressursen vil også inngå i generelt veivedlikehold knyttet til økt antall km. med kommunale veier.
35. Eiendomsavdelingen tilføres 0,5 mill. kr grunnet prisvekst.
36. Eiendomsporteføljen har vokst betydelig de siste årene. For å kunne forvalte og drifte veksten i eiendomsmassen, er det behov for en økning av medarbeiderresursene med 1,0 årsverk til en beregnet kostnad på 0,6 mill. kr. Kostnader knyttet til den nye stillingen dekkes inn ved hjelp av omprioriteringer i driftsbudsjettet.
37. Det foreslås en omprioritering på Drift av kommunale eiendommer ved å flytte 0,6 mill. kr fra budsjettet for varer og tjenester til lønnskostnader.
38. Det er behov for 1 nytt årsverk med beregnet årlig kostnad på 620 000 i forbindelse med håndheving av nye, strengere, brannforskrifter. Effekt for 2017 er 328 000 kr. Det er i tillegg lagt inn besparelser på kjøp av varer og tjenester med 120 000 kr fra 2018. Netto kostnad blir dermed 500 000 årlig.
39. Det er behov for 2 årsverk på renhold i forbindelse med Rustad skole/Modulskolen på Ås stadion. Kostnadene er beregnet til 0,43 mill. kr i 2017 med halvårseffekt. Kjøp av renholdstjenester på Rustad skole kan da avsluttes.
40. Ved bevilgning av 2 årsverk til renhold kan kjøp av renholdstjenester ved Rustad skole avsluttes. Dette gir en besparelse på 0,43 mill. kr i 2017.
41. Nye utvidede åpningstider jf. HTM 56/16 i de kommunale svømmehallene medfører en kostnadsøkning på 0,44 mill. kr.

D Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
42.	Besparelse drift	7100	-500	-500	-500	-500
	SUM NYE BESPARELSER		-500	-500	-500	-500

42. En gjennomgang av driftsbudsjettene viser at det historisk sett har vært mindreforbruk på Drift av kommunale eiendommer. Det foreslås derfor å legge inn en besparelse på 0,5 mill. kr fra 2017.

E Ikke innarbeidede tiltak:

E.	Ikke innarbeidede tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
43.	0,2 årsverk bekjempelse av fremmede arter	6860	188	188	188	188
44.	1 årsverk oppfølging av nytt FDV-system	7000	700	700	700	700
45.	Diverse vedlikehold grunnet hærverk	7100	250	250	250	250
46.	Vedlikehold av utearealer i barnehager	7100	200	200	200	200
47.	3 årsverk vedlikehold med driftskostnader iht K-sak 45/16	7200	7 093	7 233	8 833	10 733
	SUM IKKE INNARBEIDEDE TILTAK		8 431	8 571	10 171	12 071

43. 0,2 årsverk for bekjempelse av fremmede arter, og midler til bekjempelse av brunsnegler. Beregnet kostnad er totalt 188 000 kr.
44. For å ha en forsvarlig forvaltning av ca. 140 000 m2 bygningsmasse i Ås kommune kreves det et oppdatert IKT - FDV system. Ås kommune har inngått avtale med en leverandør om et slikt system, som skal være operativt fra 2017. Informasjonen i systemet må til enhver tid være relevant og pålitelig. Det er behov for 1,0 årsverk, beregnet kostnad på 700 000 kr, for å vedlikeholde denne informasjonen.
45. Økte tilfeller av hærverk gir behov for å øke vedlikeholdsrammen med 0,25 mill. kr.
46. Det er etterslep på vedlikehold i utearealene i barnehagene. Og det er et behov for å øke vedlikeholdsrammen med 0,2 mill. kr.
47. Det er behov for å øke vedlikeholdsbudsjettet med 7,093 mill. kr, slik at det kommer opp på det nivået vedtatt i vedlikeholdsplanen HTM-Sak 58/16 og i henhold til vedlikeholdsstrategien i K-sak 45/16. For å gjennomføre dette, er det behov å styrke enheten med 3 nye årsverk. Med anbefalte økning vil normtallet for vedlikehold ligge på 133 kr/kvm. Uten styrkning av vedlikeholdsbudsjettet vil normtallet for 2017 være på samme nivå som i 2016, 79 kr/kvm.

VAR

A Konsekvenser av vedtatt budsjett:

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
A.	**Vedtatt ramme 2016**		**-15 940**	**-15 940**	**-15 940**	**-15 940**
	Vedtatte tiltak i HP 2016-19					
1.	Inntekts- og gebyrendring	69*	-1 226	-3 771	-3 771	-3 771
2.	Avsetning og bruk av selvkostfond	69*	-2 585	-2 373	-2 373	-2 373
3.	Lønnsomfordelinger	69*	214	435	435	435
4.	Økte kostnader og overføringer	69*	772	1 564	1 564	1 564
	SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		-18 765	-20 085	-20 085	-20 085

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 09.12.2015. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

1. Prognostiserte endringer på inntekter/gebyrer utgjør 1,226 mill. kr i 2017
2. Netto virkning på avsetning/bruk av selvkostfond i henhold til generasjonsprinsippet utgjør for 2017 2,585 mill. kr.
3. Det er lagt inn lønnsvekst i perioden med 214 000 kr.
4. Kostnadene til IKS øker med 772 000 kr i 2017.

B Konsekvensjusteringer:

B.	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
5.	Endring inntekter HP 2017-2020	69*	-10 995	-2 471	-4 861	-7 101
6.	Endring avsetning og bruk av fond	69*	15 330	3 524	2 809	2 067
7.	Lønnsglidning	69*	837	840	840	840
8.	Lønnsvekst 2016 kap 4	69*	85	85	85	85
9.	Ekstrautgifter pumpestasjoner	6970	500	500	500	500
	SUM KONSEKVENSJUSTERINGER:		**5 757**	**2 478**	**-627**	**-3 609**

5. Inntektene justeres i tråd med forventning fra selvkostmodellen. For 2017 utgjør dette en økning på inntektene på 10,995 mill. kr.
6. Endring i avsetninger og bruk av selvkostfond i henhold til selvkostmodellen utgjør en økt avsetning i 2017 på 15,33 mill. kr.
7. Lønnsjustering etter lønnsforhandlingene. Endringen på 0,837 mill. kr skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet og kompetanse.
8. Helårseffekten av lønnsoppgjøret 2016 er 85 000 kr.
9. Det er behov for kapasitetsøkning av pumpestasjoner på 0,5 mill. kr.

C Nye tiltak og omprioriteringer:

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
10.	1 årsverk for å redusere lekkasjer	6950	850	850	850	850
	SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:		**850**	**850**	**850**	**850**

10. For å redusere lekkasjer økes VAR-enheten med 1,0 årsverk, noe som totalt utgjør 0,85 mill. kr.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020 – Teknikk og miljø uten VAR	110 583	108 592	110 566	113 772
Ramme 2017-2020 – VAR	-12 158	-16 757	-19 862	-22 844
Ramme 2017-2020	**98 425**	**91 835**	**90 704**	**90 928**

Vedlegg 4: Sentraladministrasjonen, budsjettrammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A. Konsekvenser av vedtatt budsjett HP 2016-2019

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016		98 185	98 185	98 185	98 185
	Vedtatte tiltak i HP 2016-19					
1.	Stortingsvalg 2017 og valgkostnader i 2019	11*	600	-	686	686
2.	Ad-hoc utvalg Miljø	1100	-100	-100	-100	-100
3.	Justering reguleringsplaner	1410	1 800	1 800	1 800	1 800
4.	Innbyggerundersøkelsen	1410	-100	-100	-100	-100
5.	0,5 årsverk organisasjonsrådgiver	1500	180	180	180	180
6.	Kurs KSS internrevisjon	1500	-50	-	-50	-50
7.	Overgangsordning endring seniorpolitikk	1504	-250	-500	-750	-750
8.	Sette ut scanning av fakturaer til private	1600	-150	-150	-150	-150
9.	Styrke arbeid med redusert sykefravær og uføre	1701	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
10.	3,5 årsverk flyktninger	1701	667	667	667	667
11.	Ikke vedtatt innføring av eiendomsskatt	1701	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
	SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		**98 782**	**97 982**	**98 368**	**98 368**

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.2015 Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020

1. Det er lagt inn 600 000 kr til gjennomføring av stortingsvalg i 2017 og valg i 2019.
2. I budsjettet for 2016 ble det vedtatt 100 000 kr til et ad-hoc utvalg som skal gjennomgå kommunens miljøorganisering. Det ble ikke vedtatt midler fra og med 2017 i HP 2016-19.
3. Det ble i budsjettet for 2016 forutsatt at inntekter fra reguleringsplaner ville gå ned i 2017 med 1,8 mill. kr.
4. Det var lagt inn 100 000 kr i midler til innbyggerundersøkelsen i 2016. Disse midlene tas ut fra og med 2017.
5. 0,5 årsverk rådgiver Organisasjon og personal er innarbeidet og rammen til lønnsmidlene økes med 180 000 kr.
6. Midler til kurs i KSS internrevisjon utgår i 2017.
7. Overgangsordning til ny seniorpolitikk medfører reduserte kostnader på 250 000 kr i 2017.
8. Tiltaket om å sette ut scanning av fakturaer til private er en innsparing på Økonomiavdelingen. Tiltaket skulle gi en innsparing på 150 000 kr.
9. Det er innarbeidet en innsparing på 1 mill. kr som en del av satsingen på redusert sykefravær. Innsparingen dekkes inn med redusert behov for å tilføre enhetene ekstra midler til kjøp av vikarbyrå, vikarer og overtid som følge av sykefravær.
10. Det ble i budsjettet for 2016 vedtatt 3,5 årsverk til bosetting av flyktninger. Midlene ble lagt inn med halvårseffekt i 2016 og legges inn med helårseffekt i 2017. Dette gir en økning av rammen med 667 000 kr.
11. Det ble i budsjettet for 2016 avsatt 1 mill. kr til taksering av boliger, våningshus og fritidseiendommer med sikte på å innføre eiendomsskatt i 2017. Takseringsarbeidet er planlagt avsluttet i løpet av 2016. Midlene tas ut i 2017.

B. Konsekvensjusteringer

B.	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
12.	Helåsreffekt av lønnsoppgjør 2016	1*	822	822	822	822
13.	Lønnsglidning SA	1*	261	261	261	261
14.	Avsluttet internfakturering porto	1*	349	349	349	349
15.	Folloråd - økt driftstilskudd	1100	27	27	27	27
16.	Nytt politisk utvalg Klima og miljø (KMU)	1100	100	100	100	100
17.	Tv-aksjon	1130	50	50	50	50
18.	Økt utgifter til revisjon	1210	27	27	27	27
19.	Lønnsmidler jurist og gebyrinntekter flyttes til TM	1300	-75	-75	-75	-75
20.	Viltvakt - prisjustering	1421	10	10	10	10
21.	Tjenesteyting landbrukskontoret - prisjustering	1420	-9	-9	-9	-9
22.	Økte lønns- og IKT kostnader grunnet flere lærlinger	1505	445	445	445	445
23.	Agresso, Felles innkjøpskontor og kemneren i Follo -prisjustering	1600	292	292	292	292
24.	Lisenser	1600	78	78	78	78
25.	Reduserte purregebyr	1600	90	90	90	90
26.	Lønnsjustering til Kirkelig Fellesråd	1620	221	221	221	221
27.	Økt bidrag andre trossamfunn	1620	400	400	400	400
28.	KS kontingenter	1630	500	500	500	500
29.	Fordeling av midler til flyktninger jf. K-sak 23/15	1701	-1 970	-1 970	-1 970	-1 970
30.	Lønnsoppgjør 2017	1701	-2 073	-2 073	-2 073	-2 073
31.	Redusert pensjonspremie	1703	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
32.	Netto effekt premieavvik	1703	-12 144	0	0	0
33.	Uspesifiserte vekstutgifter	1701	0	0	1 000	2 000
	SUM KONSEKVENSJUSTERINGER:		**-13 599**	**-1 455**	**-455**	**545**

12. Effekten etter lønnsoppgjøret 2016 er beregnet til 822 000 kr for etaten.
13. Som følge av at lønnsveksten i kommunen øker mer enn det som er tilført enhetenes rammer grunnet blant annet endringer i sammensetning, ansiennitet og økt kompetanse tilføres etaten 261 000 kr i lønnsglidning.
14. Internfakturering av porto avsluttes. Budsjett for porto overføres fra de andre enhetene i kommunen til Service og kommunikasjon. Dette øker rammen for etaten med 349 000 kr.
15. Tilskuddet til Folloråd økes med 27 000 kr. Økningen gjelder økningen i kontingent fra 2015 til 2016. Det forventes ikke økning fra 2017.
16. Det settes av 100 000 kr årlig fra 2017 til nytt miljøutvalg. Det forutsettes at utvalget har mindre møtehyppighet enn hovedutvalgene.
17. Det settes av 50 000 kr årlig i overføring til frivillig organisasjon som skal gjennomføre TV aksjonen for Ås kommune jf. K-sak 11/16.
18. Utgifter til revisjon øker med 27 000 kr som følge av lønnsjustering.
19. Ny jurist ble vedtatt i budsjettet for 2016. Denne skulle delvis dekkes av gebyrinntekter, og er nå ansatt i Teknikk og Miljø jf. HP 2016-2017. Midlene og inntektskravet ble opprinnelig avsatt hos Rådmannen. Rammen reduseres derfor med 75 000 kr.
20. Utgifter til viltvakt prisjusteres med 10 000 kr.
21. Landbrukskontoret kjøper støttetjenester fra Ås kommune. Inntektene økes med 9 000 kr som følge av prisjustering.
22. Lønns- og IKT utgifter til lærlinger samt økt behov for IKT-utstyr grunnet flere lærlinger gjør at rammen må økes med 0,445 mill. kr.
23. Utgiftene til kjøp fra andre kommuner til Felles innkjøpskontor, felles Agresso system og kemneren i Follo økes med 0, 292 mill. kr som følge av lønns- og prisvekst.

24. Lisenskostnader øker med 78 000 kr.
25. Inntekter fra purregebyrer forventes redusert med 90 000 kr. Dette skyldes overgang til ny ordning for låneforvaltning.
26. Lønnsjustering av tilskuddet til Kirkelig Fellesråd er beregnet til 221 000 kr.
27. Bidrag til trossamfunn beregnes ut fra kommunes utgifter til den norske kirke, som gir en sats per medlem. Utgiftene er anslått å øke med 0,4 mill. kr som følge av at posten var underbudsjettert i 2016.
28. Kommunene betaler årlig kontingent til Kommunenes Sentralforbund. Posten er for lavt budsjettert i 2016 og må økes med 500 000 kr i 2017.
29. Det er avsatt midler til nye stillinger som følge av mottak av flere flyktninger. Midlene er fordelt ut til enhetene og rammen for etaten reduseres med 1,97 mill. kr.
30. Enhetene er tilført lønnsmidler etter lønnsoppgjøret for 2016. Det er budsjettert med en lønnsvekst på 2,7 % fra 2016 til 2017. Overhenget er anslått til 0,9 %. En reserve på 1,8 % er satt av på felles lønnspost, denne er til dekning av lønnsoppgjøret for 2017. I statsbudsjettet er det forutsatt en årslønnsvekst på 2,7 %. Dette er avsatt på egen post for lønnsreserven. Posten reduseres med 2,073 mill. kr.
31. Potten som er satt av til reserve for pensjonskostnader kan reduseres med 1 mill. kr.
32. Netto effekt av premieavvik pensjon gir en netto inntektsføring på 12,144 mill. kr. Det budsjetteres med inntektsføring av premieavvik på pensjon på 14,31 mill. kr. Amortifisering av tidligere års premieavvik er på 17,166 mill. kr. Det budsjetteres med bruk av premiefond på 15,0 mill. kr.
33. Grunnet befolkningsvekst i kommunen er det lagt inn uspesifiserte vekstutgifter fra 2019.

C. Nye tiltak og omprioriteringer

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
34.	1 årsverk regulering, inkl. driftsutgifter	1410	413	928	928	928
35.	Videreføre bruk av konsulenter jf. konsekvensjustert budsjett 1.tertial	1410	1 000	500	500	500
36.	Reelt anslag reguleringsgebyr på 2 mill. kr	1410	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
37.	1 årsverk plan og utvikling	1410	450	800	800	800
38.	0,2 årsverk til vederlagsberegning og forvaltning i forb. med vekst demens	1600	85	150	150	150
39.	Prosess og organisasjonsgjennomgang prosjekt	1600	1 000	1 000	0	0
40.	Nedleggelse Bjørnebekk	1701	5 000	0	0	0
	SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:		**6 548**	**1 978**	**978**	**978**

34. Grunnet stor pågang på nye reguleringsplaner og mange komplekse saker er det behov for å styrke bemanningen på reguleringsplanområdet. Stillingene finansieres med inntekter fra reguleringsgebyrer. Det settes av 413 000 kr i ½ års effekt fra 2017.
35. I arbeidet med arealplaner både på overordnet og detaljert nivå vil det være behov for å gjennomføre utredninger og oppgaver hvor det kreves spesiell kompetanse som kommunen ikke har. Konsulentbruk videreføres med 1 mill. kr i 2017.
36. Inntekter fra reguleringsgebyrer forventes å øke med 1,4 mill. kr i forhold til fremskrevet budsjett. Det budsjetteres med totalt 2 mill. kr i reguleringsgebyrer i 2017. Dette forutsetter ny stilling innen regulering.
37. Det er behov for å styrke plankompetansen innenfor overordnet planlegging og samfunnsutvikling med en ny stilling. Det settes av 450 000 kr i ½ års effekt fra 2017.
38. Med åpning av nytt demenssenter og stort belegg på Moer sykehjem er det behov for å styrke arbeidet med vederlagsforvaltning med 0,2 årsverk. Dette omfatter beregning av oppholdsutgifter på sykehjem i henhold til forskrifter. Det settes av 85 000 kr i ½ års effekt fra 2017.
39. Det foreslås satt av 1 mill. kr til et prosjekt for prosesskartlegging i kommunen.. Gjennom en systematisk og kontinuerlig forbedringsprosess skal flaskehalser reduseres, prosesser forbedres og

organisasjonen effektiviseres. Alle enheter vil bli gjennomgått for å kartlegge mulighet for å redusere rammer.

40. Rådmannen forutsetter at driften av Bjørnebekk asylmottak avsluttes når kontrakten med UDI utløper 1.7.2017. Dette fordi UDI nå legger ned asylmottak og at det derfor ikke kan forventes at det legges ut anbud på nye plasser. Videre er nødvendige investeringer i renovering av bygningene på Bjørnebekk så omfattende at det vil være krevende å legge frem et konkurransedyktig anbud. Rådmannen legger frem en egen sak om fremtiden for Bjørnebekk asylmottak sammen med Handlingsprogram 2017-20.

D. Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
41.	Innsparinger ifb. Prosess og organisasjonsgjennomgang prosjekt		-5 000	-5 000	-10 000	-15 000
	SUM NYE BESPARELSER		**-5 000**	**-5 000**	**-10 000**	**-15 000**

41. Innsparing i forbindelse med prosess og organisasjonsgjennomgang prosjekt. I 2017 gjennomgås alle enhetenes budsjetter systematisk med sikte på å identifisere mulighet for reduksjoner i rammer. Dette er forutsatt å gi en årlig innsparing på 5 mill. kr fra og med 2017. Samtidig starter kartlegging av arbeidsprosesser som skal gi innsparinger fra og med 2018. Innsparinger vil realiseres gjennom reduksjoner i rammer og reduksjon i nye tiltak i planperioden.

E. Tiltak som ikke er innarbeidet:

E.	Tiltak som ikke er innarbeidet	Ansvar	2017	2018	2019	2020
42	1 årsverk innkjøpskontakt	1600	300	600	600	600
	Tiltak som ikke er innarbeidet		300	600	600	600

42. I strategien for innkjøpssamarbeid i Follo er det en målsetting om at hver deltaker kommune skal ha et årsverk som innkjøpskontakt. Innkjøpskontakten skal være et bindeledd mellom Felles innkjøpskontor og kommunens enheter. Videre er innkjøpskontakten en rådgiver for enhetene ved anskaffelser. I dag har innkjøpskontakten 20 % stilling. Denne foreslås økt med 80 % til 100 % med halvårseffekt på 0,3 mill. kr i 2017. Tiltaket vil bidra til at kommunen gjør bedre innkjøp i fremtiden.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020	**86 731**	**93 505**	**88 891**	**84 891**

Vedlegg 5: Hovedoversikt, drift

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	R2015	B2016	B2017	P2018	P2019	P2020
DRIFTSINNTEKTER						
Brukerbetalinger	-66 135	-65 399	-73 250	-71 800	-71 800	-71 800
Andre salgs- og leieinntekter	-111 267	-110 148	-122 570	-117 127	-113 197	-114 137
Overføringer med krav til motytelse	-175 074	-120 771	-139 652	-138 630	-139 573	-139 373
Rammetilskudd	-390 231	-414 720	-425 787	-436 432	-447 343	-458 527
Andre statlige overføringer	-40 327	-38 338	-38 449	-36 449	-36 449	-36 449
Andre overføringer	-416	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	-473 176	-494 600	-542 500	-555 000	-568 900	-583 100
Eiendomsskatt	-21 180	-21 000	-22 000	-22 500	-23 000	-23 500
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	**-1 277 806**	**-1 264 976**	**-1 364 208**	**-1 377 938**	**-1 400 262**	**-1 426 886**
DRIFTSUTGIFTER						
Lønnsutgifter	624 365	608 333	664 623	698 926	698 426	698 426
Sosiale utgifter	153 798	186 257	191 514	186 808	186 808	186 808
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	140 456	134 549	139 713	137 205	138 793	138 793
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjensteproduksjon	192 633	186 043	196 892	192 492	192 492	192 492
Overføringer	62 777	71 010	84 268	85 475	90 680	93 749
Avskrivninger	53 187	56 348	63 191	65 315	76 009	76 009
Fordelte utgifter	-3 342	-2 215	-2 224	-2 224	-2 224	-2 224
Sum driftsutgifter	**1 223 874**	**1 240 325**	**1 337 977**	**1 363 997**	**1 380 984**	**1 384 053**
Brutto driftsresultat	**-53 931**	**-24 651**	**-26 231**	**-13 941**	**-19 278**	**-42 833**
EKSTERNE FINANSINNTEKTER						
Renteinntekter og utbytte	-19 289	-17 709	-16 510	-17 102	-17 693	-18 876
Mottatte avdrag på lån	-243	-80	-80	-80	-80	-80
Sum eksterne finansinntekter	**-19 532**	**-17 789**	**-16 590**	**-17 182**	**-17 773**	**-18 956**
EKSTERNE FINANSUTGIFTER						
Renteutgifter og låneomkostninger	31 121	35 926	39 805	46 017	49 926	51 193
Avdrag på lån	48 433	49 909	64 871	69 908	78 780	89 812
Utlån	259	100	100	100	100	100
Sum eksterne finansutgifter	**79 814**	**85 935**	**104 776**	**116 025**	**128 806**	**141 105**
Resultat eksterne finanstransaksjoner	**60 281**	**68 146**	**88 186**	**98 843**	**111 033**	**122 149**
Motpost avskrivninger	-53 187	-56 348	-63 191	-65 315	-76 009	-76 009
Netto driftsresultat	**-46 837**	**-12 853**	**-1 236**	**19 587**	**15 746**	**3 307**

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	R2015	**B2016**	**B2017**	**P2018**	**P2019**	**P2020**
BRUK AV AVSETNINGER						
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-5 273	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-476	0	-7 717	-15 896	-11 249	0
Bruk av bundne fond	-3 853	-5 546	-3 589	-6 376	-7 098	-6 873
Bruk av likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	**-9 601**	**-5 546**	**-11 306**	**-22 272**	**-18 347**	**-6 873**
AVSETNINGER						
Overført til investeringsregnskapet	864	0	0	0	0	0
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	18 009	17 201	980	980	980	2 006
Avsatt til bundne fond	21 153	1 198	11 562	1 705	1 621	1 560
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum avsetninger	**40 026**	**18 399**	**12 542**	**2 685**	**2 601**	**3 566**
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	**-16 412**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vedlegg 6: Budsjettskjema 1A og 1B – drift

Budsjettskjema 1A – Driftsbudsjettet (tall i hele 1000)

	R2015	B2016	B2017	P2018	P2019	P2020
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue	-473 176	-494 600	-542 500	-555 000	-568 900	-583 100
Ordinært rammetilskudd	-390 231	-414 720	-425 787	-436 432	-447 343	-458 527
Skatt på eiendom	-21 180	-21 000	-22 000	-22 500	-23 000	-23 500
Andre generelle statstilskudd	-40 327	-38 338	-38 449	-36 449	-36 449	-36 449
Sum disponible inntekter	-924 913	-968 658	-1 028 736	-1 050 381	-1 075 692	-1 101 576
Finansinntekter/utgifter						
Renteinntekter og utbytte	-19 289	-17 709	-16 510	-17 102	-17 693	-18 876
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	31 121	35 926	39 805	46 017	49 926	51 193
Avdrag på lån	48 433	49 909	64 871	69 908	78 780	89 812
Netto finansinntekter/utgifter	60 266	68 126	88 166	98 823	111 013	122 129
Avsetninger og bruk av fond						
Til ubundne avsetninger	18 009	17 201	980	980	980	2 006
Til bundne avsetninger	21 153	1 198	11 562	1 705	1 621	1 560
Bruk av tidl. års regnskapsmessige mindreforbruk	-5 273	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-476	-	-7 717	-15 896	-11 249	-
Bruk av bundne avsetninger	-3 853	-5 546	-3 589	-6 376	-7 098	-6 873
Netto avsetninger	29 562	12 853	1 236	-19 587	-15 746	-3 307
Fordeling						
Overført til investeringsregnskapet	864	-	-	-	-	-
Til fordeling drift	-834 222	-887 679	-939 334	-971 145	-980 425	-982 754
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	817 811	887 679	939 334	971 145	980 425	982 754
Sum fordeling til drift (fra skjema 1 B)	-16 412	-	-	-	-	-

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet (tall i hele 1000)

	R2015	B2016	B2017	P2018	P2019	P2020
Sentraladministrasjonen						
Driftsutgifter	63 240	169 229	163 670	172 568	178 648	174 648
Driftsinntekter	-13 077	-66 474	-72 369	-74 493	-85 187	-85 187
Sentraladministrasjonen	**50 164**	**102 755**	**91 301**	**98 075**	**93 461**	**9 461**
Oppvekst- og kultur						
Driftsutgifter	458 639	443 748	465 334	472 906	473 203	475 272
Driftsinntekter	-96 280	-73 576	-81 481	-81 206	-81 149	-81 149
Oppvekst- og kultur	**362 359**	**370 172**	**383 853**	**391 700**	**392 054**	**394 123**
Helse- og sosial						
Driftsutgifter	435 170	404 554	474 217	485 022	491 887	495 887
Driftsinntekter	-96 257	-65 899	-83 543	-84 512	-85 712	-85 712
Helse- og sosial	**338 913**	**338 655**	**390 674**	**400 510**	**406 175**	**410 175**
Andre						
Driftsutgifter	26 022	24 461	24 617	24 617	24 617	24 617
Driftsinntekter	-26 022	-24 763	-24 919	-24 919	-24 919	-24 919
Andre	**-**	**-302**	**-302**	**-302**	**-302**	**-302**
Teknikk og miljø						
Driftsutgifter	267 646	200 648	212 463	211 208	214 953	215 953
Driftsinntekter	-181 354	-105 824	-122 209	-114 900	-118 970	-119 910
Teknikk og miljø	**86 293**	**94 824**	**90 254**	**96 308**	**95 983**	**96 043**
Sentrale inntekter og utgifter						
Driftsutgifter	96 768	-	-	-	-	-
Driftsinntekter	-950 907	-18 425	-16 446	-15 146	-6 946	-6 746
Sentrale inntekter og utgifter	**-854 140**	**-18 425**	**-16 446**	**-15 146**	**-6 946**	**-6 746**
Som fordelt til drift (Skjema 1 A)	**-16 412**	**887 679**	**939 334**	**971 145**	**980 425**	**982 754**

Vedlegg 7: Budsjett fellesinntekter – utgifter

(Tall i tusen)

Ansvar	Konto nr og tekst	Funksjon	Sum B 2016	Sum B 2017
8 - Sentrale inntekter og utgifter				
8000	6 Salgsinntekter			
	163060 - Vederlag grunneier	285	-11 500	-9 000
	7 Refusjoner eks sykepenger/momskompinntekter			
	170010 - Øremerkede tilskudd fra staten	275	-	-621
	170090 - Andre refusjoner fra staten	840	-6 800	-6 700
	72 Moms.komp.inntekter			
	172900 - Momskompensasjon	840	25	25
	8 Overføringer fra andre			
	180000 - Rammetilskudd	840	-414 720	-425 787
	181010 - Vertskommunetilskudd	840	-12 500	-12 500
		850	-2 072	-2 000
	181020 - Integreringstilskudd	850	-19 196	-19 379
	187000 - Skatt på inntekt og formue	800	-494 600	-542 500
	187400 - Eiendomsskatt verker og bruk	800	-21 000	-22 000
Totalt 8000 - Skatter, rammetilskudd			**-982 363**	**-1 040 462**
9000	5 Finansutgifter			
	151000 - Avdragsutgifter	870	49 909	64 871
	150000 - Renteutgifter lån	870	30 326	34 205
	9 Finansinntekter			
	190000 - Renteinntekter	870	-4 133	-5 803
Totalt 9000 - Renter og avdrag			**76 102**	**93 273**
9100	5 Finansutgifter			
	150010 - Renteutgifter lån til videre utlån	283	100	100
	9 Finansinntekter			
	190010 - Renter på lån til videre utlån	283	-100	-100
Totalt 9100 - Formidlingslån			**-**	**-**
9120	5 Finansutgifter			
	150010 - Renteutgifter lån til videre utlån	283	5 500	5 500
	154000 - Avsetning til generelt disposisjonsfond	283	150	150
	6 Salgsinntekter			
	162010 - Gebyrinntekter	283	-150	-150
	9 Finansinntekter			
	190010 - Renter på lån til videre utlån	283	-5 500	-5 500
Totalt 9120 - Startlån			**-**	**-**
9210	9 Finansinntekter			
	190500 - Aksjeutbytte	870	-7 976	-5 107
Totalt 9210 - Aktiv kapitalforvaltning			**-7 976**	**-5 107**
9400	5 Finansutgifter			
	154000 - Avsetning til generelt disposisjonsfond	880	16 221	-
	154010 - Avsetning til tap på utlån til videre utlån	880	530	530
	155000 - Avsetninger til bundne driftsfond	880	300	300
	9 Finansinntekter			
	194000 - Bruk av disposisjonsfond generelt	880	-	-7 717
Totalt 9400 - Fond			**17 051**	**-6 887**
	Totalsum		**-897 186**	**-959 183**

Vedlegg 8: Totaloversikt funksjoner

(Tall i tusen)

Funksjon		Sentral. adm	Oppvekst og kultur	Helse og sosial	Teknikk og miljø	B2017	B2016	Endring %
100	Politisk styring	28 570	-	-	-	28 570	29 499	-3 %
110	Kontroll og revisjon	1 768	-	-	-	1 768	1 741	2 %
120	Administrasjon	38 164	2 072	3 438	2 907	46 581	51 084	-9 %
121	Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-	-	-	3 920	3 920	4 344	-10 %
130	Administrasjonslokaler	63 191	-	-	21 865	85 056	78 532	8 %
170	Årets premieavvik	-14 310	-	-	-	-14 310	-	*
171	Amortisering av tidligere års premieavvik	17 166	-	-	-	17 166	-	*
173	Premiefond	-15 000	-	-	-	-15 000	-	*
180	Diverse fellesutgifter	6 151	-	-	-	6 151	6 633	-7 %
201	Førskole	711	141 876	-	-	142 587	141 401	1 %
202	Grunnskole	2 124	203 441	-	-	205 565	194 615	6 %
211	Styrket tilbud til førskolebarn	-	8 878	-	-	8 878	8 316	7 %
213	Voksenopplæring	-	4 739	-	-	4 739	3 725	27 %
215	Skolefritidstilbud	-	-1 525	-45	-	-1 570	-741	112 %
221	Førskolelokaler og skyss	-	29	-	6 014	6 043	7 654	-21 %
222	Skolelokaler	-	-	-	25 905	25 905	25 445	2 %
223	Skoleskyss	-	2 728	-	-	2 728	2 728	0 %
231	Aktivitetstilbud barn og unge	-	3 655	-	221	3 876	3 758	3 %
232	Forebygging,helsestasjons-og skolehelsetjeneste	-	-	13 906	1 755	15 661	13 375	17 %
233	Forebyggende arbeid,helse og sosial	-	-	1 783	-	1 783	1 598	12 %
234	Aktivisering og servicetj. ovenfor eldre og funksjonsh.	-	-	14 310	815	15 125	14 482	4 %
241	Diagnose, behandling, re-/habilitering	-	-	33 687	-	33 687	29 227	15 %
242	Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	-	-	11 912	1 242	13 154	12 400	6 %
243	Tilbud til personer med rusproblemer	-	-	8 600	-	8 600	3 543	143 %
244	Barneverntjeneste	-	-	10 407	2 034	12 441	9 321	33 %
251	Barneverntiltak i familien	-	-	5 833	-	5 833	4 047	44 %
252	Barneverntiltak utenfor familien	-	-	11 183	-	11 183	10 719	4 %
253	Pleie, omsorg, hjelp og re-/habilitering i institusjon	1 187	-	150 529	-	151 716	131 890	15 %
254	Kjernetjenester knyttet til pleie,omsorg,hjelp til hjemmeboende	307	-	95 332	-	95 639	95 938	0 %
255	Medfinansiering somatiske tjenester	-	-	-	-	-	-	*
256	Akutthjelp helse- og omsorgstjenesten	-	-	350	-	350	100	250 %
261	Institusjonslokaler	-	-	-	12 754	12 754	4 786	166 %
265	Kommunalt disponerte boliger	-	-	-	-12 844	-12 844	-11 175	15 %
273	Kommunale sysselsettingstiltak	-	-	1 318	-	1 318	1 368	-4 %
275	Introduksjonsordningen	500	62	10 668	-	11 230	7 175	57 %
276	Kvalifiseringsordningen	-	-	4 263	-	4 263	4 787	-11 %
281	Økonomisk sosialhjelp	-	-	13 200	-	13 200	8 200	61 %
283	Bistand til etablering og opprett-holdelse av egen bolig mv.	305	-	-	-	305	305	0 %
285	Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	5 000	-	-	2 206	7 206	1 651	336 %
290	Interkommunale samarbeid (§27-samarbeid)	-	-	-	-	-	-	*

Funksjon		Sentral. adm	Oppvekst og kultur	Helse og sosial	Teknikk og miljø	B2017	B2016	Endring %
301	Plansaksbehandling	3 067	-	-	-	3 067	9	33978 %
302	Byggsaksbehandling og eierseksjonering	305	-	-	-622	-317	-82	287 %
303	Kart og oppmåling	-	-	-	1 974	1 974	2 346	-16 %
315	Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak	-	-	-	84	84	84	0 %
325	Tilrettelegging og bistand til næringslivet	-261	-	-	-	-261	-239	9 %
329	Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	1 139	-	-	-	1 139	1 139	0 %
332	Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak og parkering	-	-	-	13 713	13 713	13 366	3 %
335	Rekreasjon i tettsted	-	-	-	3 284	3 284	2 975	10 %
338	Forebygging av branner og andre ulykker	-	-	-	-161	-161	-161	0 %
339	Beredskap mot branner og andre ulykker	-	-	-	12 747	12 747	12 079	6 %
340	Produksjon av vann	-	-	-	6 483	6 483	5 638	15 %
345	Distribusjon av vann	-	-	-	-11 349	-11 349	-13 651	-17 %
350	Avløpsrensing	-	-	-	14 586	14 586	14 844	-2 %
353	Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	-	-	-	-21 212	-21 212	-22 158	-4 %
354	Tømming av slamavskillere,septiktanker o.l	-	-	-	-11	-11	-	*
355	Innsamling av husholdningsavfall	-	-	-	-494	-494	-452	9 %
360	Naturforvaltning og friluftsliv	401	-	-	1 133	1 534	1 714	-11 %
370	Bibliotek	-	7 301	-	546	7 847	7 722	2 %
375	Museer	-	70	-	-	70	70	0 %
377	Kunstformidling	-	135	-	-	135	135	0 %
380	Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	-	-	-	-165	-165	-165	0 %
381	Kommunale idrettsbygg og anlegg	-	-	-	6 213	6 213	5 031	23 %
383	Musikk og kulturskoler	-	6 933	-	-	6 933	6 646	4 %
385	Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	-	3 442	-	-	3 442	1 230	180 %
386	Kommunale kulturbygg	-	-483	-	2 882	2 399	4 127	-42 %
390	Den norske kirke	7 960	-	-	-	7 960	7 739	3 %
392	Andre religiøse formål	1 477	-	-	-	1 477	1 077	37 %
860	Motpost avskrivinger	-63 191	-	-	-	-63 191	-56 348	12 %
SUM		**86 731**	**383 353**	**390 674**	**98 425**	**959 183**	**897 186**	**7 %**

Vedlegg 9: Budsjettskjema 2A og 2B – investeringer

(Tall i tusen)

Budsjettskjema 2A – investeringsbudsjettet

Tall i 1000 kr	*Oppr. budsjett 2017*	*Oppr. budsjett 2016*	*Regnskap 2015*
INVESTERINGSBEHOV			
Investeringer i anleggsmidler	435 712	229 593	132 244
Utlån og forskutteringer	30 000	20 000	19 873
Avdrag på lån	0	0	5 032
Avsetninger	0	0	0
Årets finansieringsbehov	**465 712**	**249 593**	**157 149**
FINANSIERT SLIK:			
Bruk av lånemidler	-374 842	-189 593	-107 856
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-60 870	-40 000	-4 571
Tilskudd til investeringer	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-30 000	-20 000	-43 859
Andre inntekter	0	0	0
Sum ekstern finansiering	**-465 712**	**-249 593**	**-156 285**
Overføring fra driftsbudsjettet	0	0	-864
Bruk av avsetninger	0	0	0
Sum finansiering	**-465 712**	**-249 593**	**-157 149**
Udekket / Udisponert	**0**	**0**	**0**

Budsjettskjema 2B – detaljert oversikt (Tall i tusen)

Investeringsbudsjettet for 2017 fordelt på prosjekter

	Fra budsjettskjema 2A, investering i anleggsmidler	-465 712	-249 593	-157 149
NR	**Prosjektbeskrivelse**	**Oppr. Budsjett 2017**	**Oppr. budsjett 2016**	**Regnskap 2015**
0673	Solberg skole, nybygg	140 000	47 600	11 731
0600	Rustad skole, nybygg	90 000	17 510	4 770
0690	Modulskole Ås stadion	40 000	-	-
0994	Startlån/formidlingslån	30 000	20 000	24 905
0780	EPC	17 000	5 000	43
0624	Solfallsveien, nye omsorgsboliger	12 360	2 000	100
0233	Investering Follo Barne- og ungdomsskole	12 000	5 200	-
0805	Hovedplan Vannforsyning	11 000	10 000	-
0806	Hovedplan Kloakksanering	10 000	10 000	-
0691	Ny barnehage Nordby	8 000	-	-
0700	Standardheving/Påkostning	7 000	10 000	150
0248	Oppgradering kinosal	7 000	-	-
0510	Tiltaksplan Liillebrand og Storebrand	6 000	-	-
0675	Demenssenteret, nybygg	5 334	62 418	38 088
0105	Pott for fullfinansiering av prosjekter etter anbudskonkurranse	5 000	5 000	-
0816	Nytt høydebasseng	5 000	4 000	167
0612	Omsorgsboliger Granheim, nybygg	5 000	-	-
0825	Oppgradering vann	5 000	-	-
0826	Oppgradering avløp	5 000	-	-
0618	Ljungbyveien, nye omsorgsboliger	3 700	4 100	590
0506	Rehabilitering kunstgressbane Ås	3 500	-	-
0511	Tiltaksplan friluftsliv	3 200	-	-
0114	E.kap tilskudd KLP	3 000	2 400	2 072
0100	Info teknologi	2 600	2 600	4 150
0662	Biler/Maskiner. Vei, idrett og natur	2 580	1 475	-
0817	Biler/Maskiner, VAR	2 500	500	598
0201	It-utstyr skoler	2 400	2 400	2 539
0502	Tiltaksplan trafikksikkerhet	2 070	-	1 391
0621	Utvidelse Moer sykehjem, trinn 1	2 000	2 060	-
0508	Oppgradering veilysanlegg	2 000	2 000	670
0660	Asfaltering grusveier	2 000	500	-
0117	Verferdsteknologiprosjekt	2 000	-	-
0301	Inventar og ikt-utstyr, demenssenteret	1 648	10 300	-
0809	Mindre investeringsprosjekter VA	1 500	2 000	-
0249	Trådløst nett og kabling på skolene	1 250	-	-
0252	Oppgradering utearealer skoler og barnehager	1 000	-	-
0323	Fastlegekontor på Moer, inventar og utstyr	1 000	-	-
0824	Utskiftning vannmålere	1 000	-	-
0118	IKT ny terminalserver plattform	850	-	-
0103	Mindre invest.prosjekt	750	750	937
0119	Digitaliseringsprosjektet	500	-	-
0823	Nytt driftsstyringsanlegg	500	-	-
0505	Hurtigladepunkt for El-bil	400	450	-
0251	Ventilering og klimakontroll, kjeller kulturhus	400	-	-
0316	IT utstyr HS	320	320	45
0324	Utskiftning av senger på Moer	250	-	-
0102	Kirkelig Fellesråd	100	100	18
0240	Åsgård skole, nybygg	-	8 000	926
0778	Utvendig renovering - Ås og Nordby kirke	-	6 500	293
0205	Planlegging ny barnehage	-	5 000	-
0781	Utvidelse Nordby kirkegård	-	4 300	-
0509	Standardheving p.plasser og etablering av parkeringsautomater	-	2 800	-
0750	Universell utforming	-	800	244

NR	Prosjektbeskrivelse	Oppr. Budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
0304	Kjøp av transportmiddel ved utvidelse av dementsenteret	-	700	-
0773	Videreutvikling av SD-anlegg	-	660	1 130
0701	Bjørnebekk	-	500	807
0309	Carport Granheim	-	500	-
0689	Ny svømmehall	-	350	-
0241	Biblioteket Vinterbro Automatisering inn/-utsjekk	-	300	-
0319	Nye IP-DECT telefoner / sykehusanlegg - Moer	-	100	-
0099	Besparelser konsulentbruk	-	-800	-
0658	Tomtekjøp	-	-4 300	2 465
0239	Sjøskogen skole, utvidelse	-	-6 500	636
0811	Sentralholtet	-	-	15 777
0669	Borggården Kulturhuset	-	-	6 055
0777	Åshallen - nytt tak og gulv	-	-	5 235
0726	Fjellveien 8, brukerboliger	-	-	4 835
0813	Åsulvs vei	-	-	2 742
0776	Opparbeidelse av tomt - Riving av Åsgård pav 2	-	-	2 548
0774	Kroer skole ventilasjon, Låven	-	-	2 337
0504	Oppgradering av offentlige arealer	-	-	2 039
0762	Ås Klubbhus	-	-	1 704
0744	Brønnerud skole fasader	-	-	1 503
0819	Dysterlia VAR	-	-	1 299
0765	Oppgradering uteområder skoler	-	-	1 128
0787	Granheimtunet, balkonger	-	-	869
0767	HMS inneklima	-	-	868
0616	Solbergtunet barnehage, utvidelse	-	-	852
0500	Tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv	-	-	821
0789	Skoleveien 3 - Klimaskal	-	-	671
0769	Anleggsprosjekt	-	-	552
0788	Skolehusveien 1-3, rehab	-	-	543
0760	Åshallen	-	-	517
0659	Asfaltering Fåleslorånsen	-	-	512
0821	Møller Nordby	-	-	498
0242	Scenerigg Kulturhuset	-	-	482
0799	Påkostning Leieboliger	-	-	425
0203	Inventar Solbergtunet barnehage	-	-	277
0307	Moer sykehjem 1 byggetrinn 2016-2021	-	-	266
0623	FDV system	-	-	248
0820	Nordbyveien VAR	-	-	248
0244	Inventar Åsgård moduler	-	-	244
0311	Sikringstiltak av NAV	-	-	240
0749	Radontiltak	-	-	229
0993	Kjøp og salg av boliger	-	-	137
0702	ENØK-tiltak	-	-	129
0108	Fjernarkivet	-	-	127
0751	Fjernvarmeanlegg	-	-	125
0775	Utskiftning renholdsmaskiner	-	-	121
0766	Utredning administrasjonslokaler	-	-	114
0402	Bjørnebekk rehabilitering 2016-2018	-	-	109
0113	Innløsning festetomter	-	-	69
0223	Planlegging rehabilitering skoler	-	-	62
0800	Togrenda VAR	-	-	50
0401	Minnelund	-	-	38
0741	Avsluttes – Rehab. aktivitetsbygget på Rustad skole - K-sak 20/09	-	-	27
0237	RFID, biblioteket	-	-	9
0771	Barnehagetiltak - Brønnerud, Solbergtunet, Nordby og Skolehusvn	-	-	4
0216	Avsluttet - Kjøkkenutstyr til kulturhuset	-	-	3
	Feilføring uten prosjektnr			-4
	SUM FORDELT	**465 712**	**249 593**	**157 149**

Vedlegg 10: Utviklingen i totale årsverk for 2017

OVERSIKT OVER TOTALE ÅRSVERK
Oversikten inkluderer helårseffekt av nye stillinger og omgjøringer.

Område	Antall stillinger			
	Drift 2016	Drift 2017	Investering 2016	Investering 2017
Sentraladministrasjonen	63,7	66,0	1,0	2,0
Oppvekst og kultur	506,2	513,1*	0	
Helse og sosial	397,7	455,7	0	
Teknikk og miljø	103,9	112,8	6,9	7,9
Totalt	**1071,5**	**1147,6**	7,9	9,9

*I årsverkslisten ligger antall lærere planlagt fra 1.1.2017. Det er lagt inn 2,267 mill. kr i potten for elevtallsvekst, som skal dekke økning i antall lærere for høsten 2017.

Nye stillinger

Ansvar	Stillinger	Stillings-størrelse	Finansiering
1410	1 årsverk Reguleringsrådgiver	100 %	413 000 kr tilføres rammen
1410	1 prosjektmedarbeider 3 år, regulering	100 %	450 000 kr tilføres rammen i 2017
1600	0,2 årsverk vederlag demens	20 %	85 000 kr tilføres rammen i 2017
2060	2 årsverk spesialpedagogiske tiltak	200 %	1485 000 kr tilføres rammen i 2017
2108	1 årsverk VO flyktning jf. K-sak 23/15	100 %	700 000 kr tilføres rammen i 2017
2431	0,10 årsverk lokalhistorisk arkiv K-sak 43/16	10 %	68 000 kr tilføres rammen i 2017
3010	2 årsverk fastlegekontor	200 %	850 000 kr tilføres rammen i 2017
3110	0,5 årsverk psykologi stilling jf. K-sak 51/16	50 %	Innarbeidet i 1.tertial 2016
3221	1 årsverk intro ordning flykning jf. K.23/15	100 %	600 000 kr tilføres rammen i 2017
3231	1 årsverk enslige mindreårige	100 %	Innarbeidet i HP 2016-2019
3404	7,64 årsverk til Moer 1E jf. K-sak 64/16	764 %	1 332 000 kr tilføres rammen i 2017
3430	35,22 årsverk til Moer Skjermet enhet jf. K-sak 64/16	3522 %	Innarbeidet i HP 2016-2019
3510	0,5 årsverk psykologi stilling jf. K-sak 51/16	50 %	Innarbeidet i 1.tertial 2016
3513	7,5 årsverk psykiatribolig Nordby	750 %	4 735 000 kr tilføres rammen i 2017
3560	1,87 årsverk barneboligen	187 %	969 000 kr tilføres rammen i 2017
6950/70	1 årsverk på VAR	100 %	850 000 kr tilføres rammen i 2017
6830	1 årsverk sandfang	100 %	363 000 kr tilføres rammen i 2017
7*	1 årsverk drift demenssenter	100 %	600 000 kr tilføres rammen i 2017
7100	1 årsverk nye brannforskrifter	100 %	500 000 kr tilføres rammen i 2017
7300	2 årsverk renhold modul Rustad skole	200 %	430 000 kr tilføres rammen i 2017
7300	1,8 årsverk renhold demenssenter	180 %	Innarbeidet i HP 2016-2019
7400	1 årsverk boligkontor flyktninger jf. K-sak 23/15	100 %	640 000 kr tilføres rammen i 2017

Omgjøring av stillinger

Fra ansvar	Til ansvar	Stillinger
1300	6000	0,4 årsverk jurist investering
1300	6000/6080	0,6 årsverk jurist drift TM
2290		4 årsverk Tunveien stengt avdeling ligger i oversikten men planlegges åpen høsteffekt.

Vedlegg 11: Kommunale avgifter, gebyrer og gebyrregulativ

Tabellen gir en samlet oversikt over avgiftene og inntektene på de respektive tjenester sammenlignet med foregående år:

Vedlegg 11 A: Kommunale avgifter og gebyrer

OPPVEKST- OG KULTUR	**Sats 2016**	**Sats 2017**	**% Endring** - der endring forekommer
Barnehagene			
Foreldrebetaling maksimalpris	2655	2730	2,8%
Inntekt under 50 000 kr Inntekt under 100 000 kr Inntekt under 150 000 kr Inntekt under 200 000 kr Inntekt under 250 000 kr Inntekt under 300 000 kr Inntekt under 350 000 kr Inntekt under 400 000 kr Inntekt under 450 000 kr Inntekt under 505 000 kr Inntekt over 505 000 kr Fra 1. august 2017 blir det gitt fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer per uke til alle tre-, fire- og femåringer i husholdninger med skattepliktig kapital- og personinntekt på under 428 000 kr per år, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 § 3.	 0 272 545 818 1 090 1 363 1 636 1 909 2 181 2 455 2 655	 0 272 545 818 1090 1 363 1 636 1909 2 181 2 455 2 730	 2,8%
Kostpenger	400	400	0 %
Tilskuddssats drift - til private barnehager pr heltidsbarn under tre år	178 076	192 029	7,8 %
Tilskuddssats drift - til private barnehager pr heltidsbarn over tre år	84 402	91 681	8,6 %
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår tom 2007	9 500	8800	
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår 2008-2010		14100	
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår 2011-2013		17400	
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår 2014 -2017		18300	
Tilskuddssats til familiebarnehager - nasjonal sats inkl. kapital barn under tre år	164 900	162 400	
Tilskuddssats til familiebarnehager - nasjonal sats inkl. kapital barn over tre år	128 700	126 600	
Skolefritidsordningen			
Deltidsplass (til og med 10 timer per uke) inkl kost	1960	2009	2,5 %
Helplass (mer enn 10 timer) inkl kost	2900	2970	2,5 %
Enkeltdag når skolen er stengt	460	470	2,5 %
Enkeltdag når skolen er åpen	255	260	2,5 %
Inntekt under 260 000 (hel/deltidsplass) Inntekt under 261 000 - 450 000 (hel/deltidsplass)		1525 / 850 2288 / 1275	
Kulturskolen			
Elevkontingent gruppetilbud pr år Individuell opplæring - instrumentalopplæring pr år Musikal (sang + dans) Kurs	3560 4290 740	3650 4400 5475 760	2,5 % 2,5 % 2,5 %
Kulturhuset inkl. Ås eldresenter og Åsgård (festsal)			
Store sal	2360	2419	2,5 %
Store salong	900	923	2,5 %
Lille salong	575	590	2,5 %
Lille sal	900	925	2,5 %
Seniorsenteret	1060	1085	2,5 %
Festsalen Åsgård	5150	5280	2,5 %
Rigging/pynting av lokalet (pr dag ekstra)	500	515	2,5%

HELSE- OG SOSIAL	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Pleie- og omsorg og miljøarbeidertjenesten			
Egenbetaling hjemme-, miljøarbeider- og vaktmestertjenesten			
Inntekt inntil 2G:			
Fra 2G til 3G	50 – 186	53-195	5,0 %
Fra 3G til 4G	242 – 1.100	254-1155	5,0 %
Fra 4G til 5G	300 – 1.445	315-1517	5,0 %
Fra 5G til 6G	422 – 3.010	443-3161	5,0 %
Over 6 G	537 – 3.645	564-3827	5,0 %
Hjelp til handling	50	50	0%
Korttidsopphold pr. døgn	Faste satser følger statsbud.	Faste satser følger statsbud.	
Dagopphold pr. dag, uten transport, Aktivitetssenteret Moer	120	126	4,3 %
Dagopphold pr. dag, med transport, Aktivitetssenteret Moer	155t	163	3,3 %
Egenbetaling døgnopphold	50 – 186	53-195	0
	242 – 1.100	254-1155	5,0 %
	300 – 1.445	315-1517	5,0 %
	422 – 3.010	443-3161	5,0 %
	537 – 3.645	564-3827	5,0 %
Døgnpris for sykehjemsplass			
Middag - 2 retters liten porsjon – servert kald	55	58	5 %
Middag - 2 retters liten porsjon – servert varm	67	70	5 %
Middag - 2 retters stor porsjon – servert kald	66	69	5 %
Middag - 2 retters stor porsjon – servert varm	78	82	5 %
Egenbetaling trygghetsalarm kommunal	3 760	3948	5 %
GSM (ny fra 01.01.2014)	4 104	4309	5 %
privat	3 173	3332	5 %
Egenbetaling for bruk av bil	3 000 (kr. 250 pr. mnd)	3 150 (kr. 260 pr. mnd)	5 %
Frisklivssentralen			
Kurs- og aktivitetstilbud	250	250	0,0 %
Fritidstiltak for funksjonshemmede			
Semesteravgift - varmtvannsbading	1 000	1 000	0,0 %
TEKNISK	**Sats 2016**	**Sats 2017**	**% Endring** - der endring forekommer
Åshallen og Nordbyhallen			
Timesats, trening voksne (fl.tall over 20 år)	200	205	2,5 %
Kamper/arr. utenbygds	715	730	2,1 %
Kamper/arrangementer innenbygds	260	270	3,8 %
Nordbytun svømmehall	Fra 1.1.2016		
Enkeltbillett voksne	60	65	8,3 %
10 klippekort voksne	470	490	4,3 %
Barn under 16 år (barn/trygd pr.time)	35	40	14,3 %
Halvårskort (personlige)voksne	835	850	1,8 %
Halvårskort (personlige) barn	460	490	4,3 %
Halvårskort fam. (2 voksne og 2 barn)	1700	1750	2,9 %
10 klippekort, barn	215	230	7,0 %
Utleie			
Timesats, trening barn og ungdom innenbygds tom 19 år	0	0	0,0 %
Timesats, trening voksne innenbygds (fl.tall over 20 år)	70	205	192,9 %
Timesats trening utenbygds	260	0	
Stevner/arrangementer innenbygds	260	270	3,8 %
Stevner/arrangementer utenbygds	715	730	2,1 %
Ås svømmehall			
Enkeltbillett voksne	60	65	8,3 %
10 klippekort voksne	470	490	4,3 %
Barn under 18 år (barn/trygd pr.time)	35	40	14,3 %
Halvårskort (personlige)voksne	835	850	1,8 %
Halvårskort (personlige) barn	460	490	4,3 %
Halvårskort fam. (2 voksne og 2 barn)	1700	1750	2,9 %
10 klippekort, barn	215	230	7,0 %
Utleie			
Timesats, trening barn og ungdom innenbygds tom 19 år	0	0	0,0 %
Timesats, trening voksne innenbygds (fl.tall over 20 år)	70	205	192,9 %
Timesats trening utenbygds	260	0	
Stevner/arrangementer innenbygds	260	270	3,8 %
Stevner/arrangementer utenbygds	715	730	2,1 %

TEKNISK	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Kommunale leiegårder			
Husleieinntekter og husleie omsorgsboliger	Årlig indeksregulering ca. 2, 5 % gjennomføres i 2016. Ses konkret hen til den enkelte leieavtale.	Årlig indeksregulering ca. 2, 0 % gjennomføres i 2017. Ses konkret hen til den enkelte leieavtale.	2,0 %
Bygnings- og Oppmålingsvesenet			
Oppmålingsgebyr	Gebyrene endres i henhold til foreslått prisendring i prosent	Økes med 5 %	5,0 %
Gebyr byggesak	Gebyrene endres i henhold til foreslått prisendring i prosent	Reduseres med 5 %	-5,0 %
Reguleringsgebyr	Gebyrene endres i henhold til foreslått prisendring i prosent	Reduseres med 5 %	-5,0 %
Vann, avløp og renovasjon (eks mva)			
Vann ***Basert på 120 nye abonnenter***			
Årsavgift, vann, pr m³, variabel del Bolig på 150m² bruksareal (inkl. fastabonnementspris); forbruk 150m³/år Fast abonnementspris	10,29 2 043 500	10,97 2145 500	6,6 % 5,0 % 0,0 %
Tilkoblingsgebyrer vann, pr m2, lav sats snitt 180 m2 lav sats Tilkoblingsgebyrer vann, pr m2, høy sats snitt 180 m2 høy sats	100 18 000 200 36 000	100 18000 200 3600	0,0 % 0,0 % 0,0 % 0,0 %
Avløp ***Basert på 120 nye abonnenter***			
Årlig kloakkavgift pr. m³, variabel del Bolig på 150m² bruksareal (inkl. fastabonnementspris); forbruk 150m³/år Abonnementspris	18,47 3 520 750	18,47 3520 750	0,0 % 0,0 % 0,0 %
Tilknytningsavgifter kloakk, lav sats snitt 180 m2 bruksareal Tilknytningsavgifter kloakk, høy sats snitt 180 m2 bruksareal	110 19 800 220 39 600	110 19800 220 39600	0,0 % 0,0 % 0,0 % 0,0 %
Kontrollgebyr avlesning vannmålere	1000	1000	0,0 %
Eiendommer med slamavskiller og tilknyttet WC; tømming 1ggr/2.år	1 274 kr/år	1727 kr/år	35,6 %
Eiendommer med slamavskiller uten tilknyttet WC ; tømming 1ggr/4.år	685 kr/år	925 kr/år	35,0 %
Eiendommer med minirenseanlegg; tømming 1ggr/år	2 548 kr/år	3454 kr/år	35,6 %
Eiendommer med tette tanker, 4m3; tømming 1ggr/år	2 548 kr/år	3454 kr/år	35,5 %
Eiendommer med slamavskiller/tett tank med våtvolum over 4m3	250 kr/ påbegynt m³	300 kr påbegynt m³	20 %
Eiendommer med fellesanlegg			
Saksbehandlingsgebyr utslippstillatelser	2 500		0,0 %
Tilsynsgebyr spredt avløpsanlegg	2 000		0,0 %
Renovasjon			
Renovasjonsavgift	2 016	2016	0,0 %
Hytterenovasjon	1 008	1008	0,0 %
Feiervesen			
Feie- og tilsynsgebyr	420(210+210)	420 (210+210)	0 %
Samferdsel			
Saksbehandlingsgebyr gravesøknad vei Forringelsesgebyr pr kvm asfaltert trafikkareal Forringelsesgebyr pr kvm ikke-asfaltert trafikkareal	2 600 100 kr/kvm 50 kr/kvm	2 600 100 kr/kvm 50 kr/kvm	0 %

SENTRALADMINISTRASJONEN (eks mva)	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Meglerpakke	1285	1318	2,6 %
Eiendomsinformasjon	149	153	2,6 %
Bygningsdata	131	134	2,6 %
Grunnkart	197	202	2,6 %
Ledningskart	131	134	2,6 %
Målebrev	247	253	2,6 %
Godkjente bygningstegninger	297	305	2,6 %
Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest	272	279	2,6 %
Seksjoneringstillatelse	175	180	2,6 %
Naboliste	123	126	2,6 %
Gjeldende regulering m/ bestemmelser	247	253	2,6 %
Gjeldende kommuneplan	131	134	2,6 %
Ortofoto	123	126	2,6 %
Skråfoto/flyfoto	446	458	2,6 %
Tilknytning til offentlig vann og avløp	48	49	2,6 %
Adkomst til eiendommen	79	81	2,6 %
Kommunale avgifter og gebyrer	127	130	2,6 %
Legalpant	48	49	2,6 %
Fakturagebyr	50	51	2,6 %

Vedlegg 11 B: Gebyrregulativ etter matrikkelloven for Ås kommune for året 2017

Vedtatt av Ås kommunestyre --.--.16.
Gjelder fra 01.01.17
Gebyrer for arbeider etter lov om eiendomsregistrering av 17.06.05 (matrikkelloven) - Lovens § 32, forskriftens § 16 fastsettes som følger:

A - Generelle bestemmelser

A.1 Betalingsplikt

Den som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Gebyrkravet rettes mot rekvirent hvis ikke annet er skriftlig avtalt.

Saksgebyrer etter matrikkeloven skal betales selv om saken ikke blir fullført, men etter en redusert gebyrsats. Se pkt B.5

Dersom rekvirent av forskjellige årsaker har betalt for mye i gebyr, skal kommunen så snart forholdet er klarlagt, tilbakebetale for mye betalt gebyr. Det kan ikke kreves rentetillegg for mye betalt gebyr.

A.2 Hvilket regulativ som skal brukes

Gebyrene for arbeider etter matrikkelloven skal beregnes etter det regulativet som gjelder den dato kommunen mottar en fullstendig rekvisisjon.

A.3 Betalingstidspunkt

Matrikkelforskriften § 16 Gebyr for arbeid etter matrikkelloven, 5. ledd sier:
Kommunen kan kreve gebyr innbetalt forskuddsvis. Dersom kommunen oversitter fristen for oppmålingsforretning eller matrikkelføring, skal gebyret avkortes etter reglene i §§ 18 og 19. Avkortningen gjelder ikke gebyr for utstedt matrikkelbrev, jf. fjerde ledd. Dersom kommunen krever forskuddsbetaling, skal avkortet gebyr tilbakebetales så snart fristene er oversittet

A.4 Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan administrasjonssjefen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.
Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.
Det gjøres i denne sammenheng oppmerksom på at det i betalingsprinsippet er ment at noen saker i en viss grad skal subsidiere andre saker.

A.5 Fritak for gebyr

Når særlige grunner tilsier det, kan administrasjonen etter rimelighetshensyn helt eller delvis gi fritak for betaling av gebyret i en konkret sak.
“Særlige grunner” kan være f.eks være at rekvirenten er en humanitær eller spesielt samfunnsnyttig organisasjon.

A.6 Klage

Enkeltvedtak etter dette regulativet kan påklages. Fylkesmannen er klageinstans.

Klage på gebyrfastsettelse eller søknad om helt eller delvis fritak for å betale gebyr, medfører ikke utsettelse av betalingsfrist.

Det er ikke adgang til å klage på kommunestyrets vedtak om gebyrregulativ.

Ved klage skal forvaltningslovens regelverk følges. Klagefristen er 3 uker.

Jf. Matrikkellovens § 46.

A.7 Avbrutt arbeid
Når en rekvirent forårsaker at kommunens arbeid må avbrytes eller avsluttes før det er fullført, skal det betales en andel av tilhørende gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har eller må utføre. Se pkt B.5

A.8 Endring av regulativet eller gebyrsatsene
Konkrete endringer av gebyrregulativet vedtas av kommunestyret, som vurderer disse i forhold til selvkostprinsippet, normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av økonomiplan og budsjett for kommende år.

Årlige oppjusteringer av regulativsatsene skal følge Statens Kartverks indekstall for kart og oppmålingsarbeider og justeres pr.1. januar hvert år. Slik justering trenger ikke politisk behandling. (Indekstall for 1.januar år 2010 er 411,5)

A.9 Gebyr til statlige etater
Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater som f.eks tinglysingsgebyr og dokumentavgift for saker etter dette regulativet, skal utskriving og innkreving av statlige og kommunale gebyrer skje samordnet.

Kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvirenten.

A.10 Timepris
Timekostnadene skal dekke både de direkte og de indirekte kostnadene. Satsene skal således dekke: brutto lønnskostnader, forbruksmateriell, reisekostnader + forholdsvis del av utstyrs- og inventarkostnader, kontorutgifter, renhold, lys, varme og husleie, opplærings-, utviklings-, fraværs- og administrasjonskostnader + andel av sentraladministrasjonens kostnader som vedkommer aktuell(e) arbeidstaker(e) og aktuelt arbeid.
Timeprisen settes til kr 1 100,-.

A.11 Merkemateriell og transport
Slike kostnader er innbakt i de øvrige satsene og skal ikke faktureres spesielt.

A.12 Unntak fra tidsfrister (Vintertid)
Gjennomføring av oppmålingsforretning har en tidsfrist på 16 uker etter matrikkelforskriften §18. første ledd. Denne tidsfristen løper ikke i perioden 1. desember til 1. april.
Hensikten med denne regelen er å utsette fristen for gjennomføring av oppmålingsforretning i en periode på vinteren da snø og tele gjør det vanskelig eller umulig å utføre oppmålingsarbeid.

B - Gebyrer

B.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn

areal fra 0 – 1000 m²	kr	26 964,-
areal fra 1001 – 2000 m²	kr	33 187,-
areal fra 2001 m² – økning pr. påbegynt da.	kr	2 076,-
oppretting av punktfeste, med markarbeid	kr	26 964,-
oppretting av punktfeste, uten markarbeid	kr	17 527,-

For samtidig fradeling av tilgrensende eiendommer reduseres gebyret
med 20% fra og med tomt 3 til og med tomt 9. Deretter reduseres gebyret med 35 % pr tomt.

B.2 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

Per ny registrering i matrikkelen	kr	6 222,-

B.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon

Gebyr for oppmåling av uteareal til eierseksjon følger satsene i pkt B.1 pr seksjonsenhet.
Også prisreduksjon som nevnt i pkt B.1

B.4 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom (B.1)

B.5 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. Minstepris kr 3 951,-

B.6 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Gebyr pr. matrikkelenhet	kr	6 222,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning som pkt B.1

B.7 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes slik i forhold til ordinært gebyr:

Ferdig innkalt forretning:	50 %
Ferdig avholdt forretning:	75 %
Ferdig matrikkelbrev:	100 %

B.8 Når deler av arbeidet overlates til andre

Der det etter avtale ikke er kommunen som utfører alt arbeidet, settes gebyrsatsene slik i forhold til ordinært gebyr:

Fremskaffe datagrunnlaget:	30 %.
Varsling og oppmålingsforretning:	15 %
Tekniske arbeider og dokumentasjon:	30 %
Registreringsarbeidene:	25 %

B.9 Når oppmålingsforretningen utføres uten markarbeid

Der det etter avtale eller kommunens skjønn ikke er nødvendig med noen form for markarbeid, settes gebyret til 65 % av ordinært gebyr.

B.10 Grensejustering av grunneiendom, festegrunn, jordsameie og anleggseiendom

areal fra 0-100m^2	kr	9 168,-
areal fra 101-500m^2	kr	14 022,-
areal fra 501-1000m^2 *)	kr	23 189,-

Gebyr for slik forretning er pr. berørt naboeiendom.
Også prisreduksjon som nevnt i pkt.B1.
*) Gjelder kun anleggseiendom jf. Matrikkelforskriften § 34.

B.11 Arealoverføring
av grunneiendom, festegrunn, jordsameie og anleggseiendom
Gebyr for slik forretning er som arealsatsene i pkt. B.1 per berørt naboeiendom.
Arealoverføring utløser dokumentavgift.
Også prisreduksjon som nevnt i pkt. B.1

B.12 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er
tilfredsstillende koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For ett punkt	kr	3 850,-
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	kr	2 173,-

B.13 Klarlegging av rettigheter og / eller eksisterende grense der grensen
Ikke tidligere er tilfredsstillende koordinatbestemt.

For inntil 2 punkter	kr	12 447,-
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	kr	4 149,-

Dersom hele eiendommen skal måles, gjelder regulativets pkt B.1.
Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid.

B.14 Privat grenseavtale
Gebyr for denne sakstype beregnes etter medgått tid.
Minstepris er kr 4 008,-

B.15 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken
Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret. Dette ses også i sammenheng med pkt B.5

B.16 Utstedelse av matrikkelbrev (statens satser)

Matrikkelbrev inntil 10 sider	kr	175,-
Matrikkelbrev over 10 sider	kr	350,-

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen.

B.17 Timepris
Der det etter regulativet skal betales timepris, settes denne til kr 1 100,-.

B.18 Disposisjonsrett til kartdata
For salg av disposisjonsrett for kart og geodata betales gebyr i samsvar med satser anbefalt av geovekstforum, ref. Geovekst veiledning kap. 15 (prisene fremgår av Geovekst priskalkulator).
Der priskalkulatoren ikke benyttes, legges følgende priser til grunn pr. dekar:

FKB, situasjon og høyde	kr 11
Ortofoto	kr 2
Reguleringsdata	kr 3
VA data	kr 3
I tillegg kommer ekspedisjonsgebyr	kr 1 100

Ortofoto leveres i hele bilder (480 dekar).
Leveranse av fastmerker gjøres ved uttak av fastmerkerapport som inkl. koordinater for fastmerkene, kvalitet på fastmerkene og oversiktskart. Det betales gebyr kr. 363,- pr fastmerkerapport.
Ved større salg av digitale reguleringsdata, fastmerker og eventuelt andre kartdata fremforhandler kommunens administrasjon en separat avtale (for eksempel en abonnementsordning) med de berørte parter.

C – Betalingsregulativ for kart, planer og tegninger på papir eller i digitalformat

C.1 Papirkopier av analoge kart eller tegninger

Med analoge kart menes kart som finnes i kommunens arkiver på papir eller folie. Eksempler på hva som kan finnes av analoge kart er tekniske kart (1:1000), økonomiske kart (1:5000) og adressekart. Med tegninger menes byggetegninger, skisser o.a. De analoge kartene ajourføres normalt ikke.
Enkeltstående kopier i arkformatene A4 og A3 er ikke gebyrbelagt. For større kopibestillinger eller kopier i arkformater gjelder følgende gebyrsatser:

Kart-/tegningskopier	Pris pr. stk.
A4	kr 10
A3	kr 15
A2	kr 62
A1	kr 77
A0	kr 88

C.2 Utskrift på papir fra digitale kartdatabaser

Utskrift på papir fra kommunens digitale kartdatabaser (kartplott) leveres i farger. Eksempler på hva som kan finnes av digitale kartdatabaser er tekniske kart, markslagskart og kommuneplankart. Kartplott er basert på kommunens foreliggende kartdatabaser og tegneregler, uten behov for bearbeiding eller tilrettelegging. Dersom kartbaser eller tegneregler må bearbeides eller tilrettelegges, gjelder regulativets pkt. B.17.
For kartplottbestillinger eller kartplott i gjelder følgende gebyrsatser:

	Arkformat, pris pr stk papir	Arkformat, pris pr stk PDF	Kundetilpasset kartplott. Arkformat, pris pr stk
A4	kr 108	kr 52	Kr. 52 + time
A3	kr 160	kr 62	Kr. 62 + time
A2	kr 319	kr 129	Kr. 129 + time
A1	kr 449	kr 190	Kr. 196 + time
A0	kr 536	kr 237	Kr. 237 + time

C.3 Flybilder på papirutskrift eller PDF

Med flybilder menes ortofoto og skråfoto. Ortofoto er målestokkholdige flybilder som kan presenteres sammen med andre kartdata. Skråfoto er flybilder som er tatt med en vinkel i forhold til vertikal aksen, er ikke måleriktige og kan ikke presenteres sammen med andre kartdata som et ortofoto. Fotograferingsdato og bildemålestokk som er brukt ved

fotografering angis på utskriften. papirutskrift av ortofoto er gebyrbelagt etter følgende satser:

	Flybilder Arkformat, pris pr stk papir	Arkformat, pris pr stk PDF-fil	Papirutskrift av skråfoto er gebyrbelagt etter følgende satser. Arkformat, pris pr stk
A4	kr 118	kr 82	kr 309
A3	kr 150	kr 108	kr 309
A2	kr 319	kr 216	kr 474
A1	kr 427	kr 319	
A0	kr 536	kr 427	

C.4 Forsendelse, porto og ekspedisjonsgebyr
Utskrifter eller kopier som er bestilt emballeres og forsendes. For nødvendig emballasje og porto gjelder følgende satser:

Enhet Pris pr. enhet/forsendelse
Kartrull/kartong/cd eller lignende kr. 26,-.
Porto – postens gjeldende satser.
Dersom betaling for kartprodukter på papir og kopier på papir skjer ved bruk av faktura, påløper fakturagebyr for utsending av fakturaen:

Enhet Pris pr. faktura
Fakturagebyr påløper etter kommunale satser.

Vedlegg 11 C: Gebyrregulativ for behandling av bygge-, dele- og plansaker etter plan- og bygningslovens § 33-1 for år 2017

Ås kommune

Vedtatt av Ås kommunestyre --.--.16.
Gjelder fra 01.01.17

GENERELT

Dette regulativet er vedtatt med hjemmel i § 33-1 i plan og bygningsloven av 2008. Regulativet gjelder for saker innkommet fra og med 1. januar 2017

Av byggesaksgebyrene utgjør ca.10 % av satsene utgifter til tilsyn.

Areal som nyttes i regulativet er bruksareal (BRA) og beregnes i henhold til Norsk Standard 3940.

Betalingsbetingelser:

1. Betaling kreves når vedtaket er fattet og forfaller til betaling umiddelbart.
   Eksempelvis: Når rammetillatelse er gitt, når tillatelse til tiltak er gitt, når tillatelse til opprettelse av ny grunneiendom er gitt, når avslag på søknad foreligger, når reguleringsplan legges ut til offentlig ettersyn.
2. Ved avslag kreves 70 % av fullt gebyr.
   Dersom det innsendes revidert søknad innen 3 måneder etter vedtaket om avslag, vil innbetalt gebyr trekkes fra på den nye søknaden.
3. Når en sak trekkes etter at første gangs vedtak er fattet, skal 70 % av fullt gebyr betales.
4. Gebyr for behandling av private reguleringsforslag fastsettes ut fra de satser som gjelder ved forhåndsvarsling av igangsetting av reguleringsarbeid.
5. Gebyret kan fravikes når det er åpenbart urimelig. Øvre beløpsgrense for gebyr er kr. 1.500.000 per tiltak /plan.

BYGGESAKER

1	**Tiltak som behandles etter søknad i h.h.t. plan- og bygningslovens § § 20-1, 20-3.**

1.1 Bolig – / fritidseiendom	
1.1.1 Enebolig	25 477
1.1.2 Enebolig med sekundærleilighet.	31 847
1.1.3 Tomannsboliger	38 216
1.1.4 Andre boligbygg, per boenhet utover 1.1.3.	8 740
1.1.5 Tilbygg, påbygg, underbygging, ombygging:	
Inntil 15 m^2	4 539
16 – 30 m^2	5 269
31 – 50 m^2	7 681
51 – 70 m^2	10 534
71 – 100 m^2	12 838
Over 100 m^2	17 556
1.1.6Andre tiltak på bolig- og fritidseiendom (som ikke går under 1.8)	8 175

1.2 Bygninger til andre formål enn bolig, - gjelder nybygg, til-, på-, under- og ombygging.	
1.2.1 0 – 300 m^2	57 000
1.2.2 301 – 600 m^2	81 000
1.2.3 501 – 1000 m^2	95 000
1.2.4 Til-, på-, under- og ombygging:	
Inntil 50 m^2	19 000
51 – 100 m^2	28 500
100 – 300 m^2	47 500
301 – 1000 m^2	57 000
Tillegg per m^2 for areal over 1000 m^2:	
1001 – 10 000 m^2	28
10 001 – 20 000 m^2	19
Over 20 001 m^2	9

1.3 Tekniske installasjoner	
1.3.1 VVS-tiltak, heis, antenner, master, o.l.	6 113
1.3.2 Skorsteiner, brannmurer, andre mindre tiltak	2 247

1.4 Veianlegg og røranlegg i grunnen	
1.4.1 Ny /endret avkjørsel (ikke knyttet til byggesak)	3 335
1.4.2 Mindre anlegg	5 225
1.4.3 Større anlegg	9 025

1.5 Riving	
1.5.1 Riving < 100 m^2	3 800
1.5.2 Riving > 100 m^2	7 600
Når riving søkes og gjennomføres samtidig med oppføring av nytt bygg på samme eiendom betales halvt gebyr for riving.	

1.6 Bruksendring som behandles etter i h.h.t. plan- og bygningslovens §§ 20-1, 20-3.	6 688
Ved bygningsmessige tiltak kommer tillegg i h.h.t. regulativets 1.1 og 1.2.	

1.7 Skilt- og reklameinnretninger	
1.7.1 Enkeltskilt, per skilt	3 344
1.7.2 Skiltplan (flere enn to skilt)	7 210

1.8 Andre tiltak, diverse	
1.8.1 Fasadeendring, støttemur, gjerde, levegg, støyskjerm, svømmebasseng, brønn, dam, o.l.	4 441
1.8.2 Terrenginngrep, brygger, moloer, naust, o.l.	6 688
1.8.3 Massedeponi Inntil 10 000 m^3	11 077
For hver overskytende 1 000 m^3 over 10 000 m^3;	570
1.8.4 Midlertidig brukstillatelse	1 425

1.9 Endringer	
1.9.1. Reviderte tegninger, - fast pris. Gjelder ikke småhus og fritidsboliger.	2 375
1.9.2 Endring av tidligere innvilget tillatelse; 25 % av opprinnelig gebyr, minimum kr. 2 375.	

1.10 Igangsettingstillatelse	
1.10.1 Gebyr for hver igangsettingstillatelse (rammesøknad)	2 850

1.11 Gebyr ved mangelfull søknad
Dersom søker ikke har komplettert søknad etter første brev fra bygningsmyndigheten med angitte mangler, påløper det et tilleggsgebyr på kr. 1 900 for hvert påfølgende mangelbrev som må skrives. Gebyret faktureres søker.

2	Tiltak som behandles etter søknad i h.h.t. plan- og bygningslovens § 20-1, jf. § 20-4, tiltak som kan forestås av tiltakshaver, jf. SAK §§ 3-1, 3-2.
2.1 Mindre tiltak på bebygd eiendom, midlertidige bygninger,konstruksjoner og anlegg samt alminnelig driftsbygninger i landbruket. Nybygg, tilbygg, endring, bruksendring, riving og annet.	
Inntil 15 m^2	4 539
16 – 30 m^2	5 269
31 – 50 m^2	7 681
51 – 70 m^2	10 534
71 – 100 m^2	12 838
Over 100 m^2	17 556
Tillegg per m^2 for areal over 100 m^2:	19

3	Godkjenning av selvbygger etter saksbehandlingsforskriftens § 6-8.
3.1 Godkjenning av person for ansvarsrett som selvbygger av egen bolig eller fritidsbolig.	4 750

4	Deling etter plan- og bygningslovens § 20-1, bokstav m
4.1 Ved søknad om fradeling av inntil to nye parseller	10 022
4.2 Ved søknad om fradeling av flere enn to nye parseller	15 723

5	Ulovlig byggearbeid
5.1 Saksbehandling som påløper i forbindelse med ulovlig arbeid og bruksendring og /eller arbeid som er utført i strid med tillatelser /bestemmelser/ satt i gang uten tillatelse faktureres etter medgått tid; timepris kr. 1000,-	
5.2 Overtredelsesgebyr: Det vises til plan- og bygningslovens 32-8 og til kapittel 16 i Forskrift om byggesak m/ veiledning, om utmåling av overtredelsesgebyr.	

6	Dispensasjonssøknad i h.h.t. plan- og bygningslovens §§ 19-1, 29-4, første ledd.
6.1 Søknad som avklares uten regionale myndigheters uttalelse.	5 225
6.2 Søknad som krever regionale myndigheters uttalelse.	8 075
I tilfeller hvor det er nødvendig med flere dispensasjoner for samme tiltak betales 50 % av satsen for dispensasjoner utover den første.	

7	Sakkyndig bistand
Der kommunen leier inn sakkyndig bistand for kontroll, uttalelser, vurderinger i henhold til lov- og forskriftskrav og lignende, settes gebyr lik kostnader for slik bistand. I tillegg påløper et gebyr på kr. 3 300.	

PLANSAKER

Betalingsbetingelser
- Gebyr for oppstartsmøte kreves når oppstartsmøte er gjennomført og forfaller til betaling umiddelbart
- Gebyr for planprogram kreves når saken legges fram til politisk behandling og forfaller til betaling umiddelbart
- Gebyret for høringsforslag kreves når saken legges fram for politisk behandling og forfaller til betaling umiddelbart.

Gebyret er uavhengig av resultatet av behandlingen.

§ 1 Gebyrbelagte planoppgaver

Det betales gebyr for saksbehandling av følgende tiltak:

Tiltak	Plan- og bygningsloven
Oppstart av reguleringsarbeidet - Oppstartsmøte	§ 12-8
Planprogram	§ 4-1
Forslag til detaljregulering - høringsforslag	§ 12-3
Forslag om mindre endring i reguleringsplan	§ 12-14

Det kan mottas tilsvarende gebyr for detaljreguleringsplan utarbeidet av kommunen i henhold til pbl. § 12-3 dersom arbeidet omfatter privat grunn og skjer etter avtale med privat tiltakshaver eller andre private interesser. Dette vil gjelde tilfeller hvor private interesser ser det som en fordel at kommunen utarbeider planen, og hvor kommunen ser fordel ved selv å utføre planarbeidet. I slike tilfeller gjøres avtalen før arbeidet starter.

§ 2 Oppstart av reguleringsarbeidet – Oppstartsmøte

Gebyr for avholdelse av oppstartsmøte	10 000 kr

§ 3 Planprogram

Gebyr for fastsettelse av planprogram	25 000 kr

§ 4 Forslag til detaljregulering – høringsforslag

Grunnbeløp	60 000 kr

Tillegg per m2 for planområder over 5 000 m2

5 001 – 15 000 m2	kr 8
15 001 – 30 000 m2	kr 4
30 001 – 50 000 m2	kr 2
over 50 000 m2	kr 1

Det betales gebyr for all ny bebyggelse innenfor planområdet, både over og under terreng.
Tillegg for bebyggelsen, per m^2

0 – 1 000 m2 BRA	kr 15
1 001 – 5 000 m2 BRA	kr 10
5 001 – 10 000 m2 BRA	kr 5
over 10 000 m2 BRA	kr 3

§ 5 Tilleggsgebyr

Tillegg for endring av planforslag etter at forslaget er fremmet til politisk behandling, eventuelt med ny begrenset høring og ny fremleggelse for planutvalget.	25 000 kr
Tillegg for detaljregulering som ikke samsvarer med arealbruken fastsatt i overordnet plan 25 000	25 000 kr

Digitalt materiale skal være i henhold til gjeldende SOSI-standard (jf. Kart- og planforskriften og Nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister). Dersom materialet trenger bearbeidelse fordi det ikke er i henhold til disse standardene, kan kommunen påta seg dette, dersom en har kapasitet. Slikt arbeid vil bli fakturert for medgått tid.
Timeprisen er kr 1 100 eks mva.

§ 6 Forslag om mindre endring i reguleringsplan

Små endringer som godkjennes administrativt, jf.pbl. § 12-14	10 500
Endringer som godkjennes ved politisk behandling etter pbl. §12-14	18 000
Ved avslag betales 70%	

§ 7 Reduksjon eller fritak fra gebyr
Jord- og skogbruksområder, Friluftsområder og naturvernområder hvor det ikke skal gjennomføres tiltak, jf. pbl. § 12-5 nr.5, inngår ikke i beregningsgrunnlaget for plangebyr

Gebyret kan fravikes når det er åpenbart urimelig.

§ 8 Øvre tak på reguleringsgebyr

Øvre grense for samlet gebyr er kr 1 500 000,-

Vedlegg 12: Interkommunalt samarbeid i Follo, oversikt over diverse organer

ORGANISASJONSFORM/ ORGANER	DELTAKENDE KOMMUNER	VERTS-KOMMUNE
Regionråd:		
Follorådet	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Roterer hvert år. 2017: Ski
Aksjeselskaper:		
Follo Futura AS	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Alarmsentral Brann Øst As	Moss, Rygge, råde, Våler, Vestby, Sarpsborg, Fredrikstad, Halden, Skiptvet, Spydeberg, Askim, Trøgstad, Eidsberg, Rakkestad, Marker, Aremark, Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski og Ås	Moss
Interkommunale selskaper:		
Follo Barnevernvakt IKS	Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ski
Follo distriktsrevisjon IKS	Enebakk, Ski, Ås, Nesodden	Ski
Follo Legevakt IKS	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Ås	Ski
Follo lokalmedisinske senter IKS	Nesodden, Enebakk, Ski, Oppegård, Frogn, Ås	Ski
Follo Ren	Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Ås	Ås
Follo Kvalifiseringssenter IKS	Frogn, Ski, Vestby	Ski
Krise- og incestsenteret i Follo IKS	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Follo Brannvesen IKS	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Ås	Ski
Nordre Follo Renseanlegg IKS	Oppegård, Ski, Ås	Ås
Søndre Follo Renseanlegg IKS	Vestby, Ås	Vestby
Kommunelovens § 27-organer:		
Follo Omsorgsboliger	Enebakk, Ski, Vestby	Ski
Follo økonomiske rådgivningstjeneste	Oppegård, Ski, Vestby	Ski
Follo Interkommunale kontrollutvalgssekretariat (FIKS)	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby, Ås, Nesodden	Ås
Kemneren i Follo	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Oppegård
Samarbeidsavtale:		
Follo landbrukskontor	Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Felles innkjøpskontor (FIK)	Frogn, Nesodden, Vestby, Ås	Vestby
Tolketjenesten i Follo (TiF)	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby og Ås	Ski
Follo barne- og ungdomsskole	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ski
Felles opplæringstilbud innen ulike områder (Kompetansehjulet i Follo)	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Fagrådet for vann- og avløpsteknisk samarbeid i indre Oslofjord	Hurum, Røyken, Asker, Bærum, Oslo, Oppegård, Ski, Ås, Nesodden, Frogn og Vestby	Oslo ivaretar det daglige arbeid
IKT-Follo	Ski, Ås, Vestby, Frogn, Nesodden og Oppegård	Ski
Stiftelse:		
Follo Museum	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Frogn

Vedlegg 13: Budsjett for kontroll og tilsyn

Særutskrift

Budsjett for kontroll og tilsyn 2017

Saksbehandler:	Jan T. Løkken	Saksnr.:	16/00260-1

Saksgang		**Møtedato**
1 Ås kontrollutvalg	30/16	27.09.2016

Ås kontrollutvalgs behandling 27.09.2016:

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Ås kontrollutvalgs vedtak 27.09.2016:

1. Ås kommunes utgifter til kontroll og tilsyn for 2017 budsjetteres til 1 710 000 kr.
2. Budsjettforslaget oversendes Ås kommunestyre og skal inngå i kommunens budsjett for 2017

Særutskriften bekreftes, 28. september 2016
Jan T. Løkken

Saksfremlegg Kontrollutvalg

Sekretariatets innstilling:

1. Ås kommunes utgifter til kontroll og tilsyn for 2017 budsjetteres til 1 710 000 kr.
2. Budsjettforslaget oversendes Ås kommunestyre og skal inngå i kommunens budsjett for 2017.

Avgjørelsesmyndighet:
Kommunestyret

Saksfremlegg:
Kontrollutvalget skal innstille om budsjett for kontroll og tilsyn i kommunen, jf. forskrift om kontrollutvalg §18: *" Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge formannskapets/kommunerådets eller fylkesutvalgets/fylkesrådets innstilling til kommunestyret eller fylkestinget.*
Der kommunen eller fylkeskommunen har en egen revisjon avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen"

Forslaget skal inneholde budsjetterte utgifter til revisjonen, sekretærfunksjonen og direkte utgifter til kontrollutvalget.

Kostnader til Follo distriktsrevisjon - FDR
FDR er kommunens regnskapsrevisor og står for den årlige forvaltningsrevisjonen. Budsjettet for FDR bygger på 6,5 årsverk, hvorav 2,75 årsverk er avsatt til forvaltningsrevisjon. Ås kommune har rett til. 2,25 forvaltningsrevisjoner pr. år. Sekretariatet har avtalt med revisjonen at utvalget etter dette kan bestille 3 revisjoner en gang i hver 4-årsperiode og to i hvert av de andre årene. FDR planlegger å fusjonere med Østfold kommunerevisjon fra 1.1. 2017, jf. egen sak til kontrollutvalget. Dette skal ikke påvirke omfanget av omfanget av tjenestene eller kostnadene for deltakerkommunene.

Budsjetterte driftsutgifter for FDR beløper seg til ca 6,6 mill. kr. Av inntektene er ca 5,5 mill. kr refusjoner fra eierkommunene. Kr 900 000 er honorarinntekter fra andre klienter. Finansinntekter og bruk av disposisjonsfond balanserer budsjettet. Eierkommunenes bidrag fordeles i forhold til innbyggertall. Ås kommunes andel av utgiftene blir etter dette kr 1 309 000,-. Dette gir en økning på 2,6 % fra 2016.

Kostnader til sekretariatet - FIKS
FIKS forbereder og følger opp kontrollutvalgets møter, har sekretæransvaret og utreder saker. Sekretariatet tar også hånd om selskapskontrollen for kommunene. Alle syv Follo-kommuner deltar i FIKS og sekretariatet har 1,6 årsverk. Sekretariatets driftsutgifter fordeles med et likt basistilskudd på hver kommune for 50 % av driftskostnadene og de resterende 50 % av driftskostnadene fordeles etter folketall. Styret for FIKS har fastsatt budsjettet for FIKS for 2017 med 1 823 000 kr i driftsutgifter. Ås kommunes andel av kostnadene til sekretariatet for 2017 blir **256 000 kr.** Budsjettet har nesten ikke økt fra 2016 og dette skyldes hovedsakelig at styret omgjorde sin oppfølging av Follorådets forslag om å harmonisere styrehonorarene i de interkommunale selskapene i Follo.

Kontrollutvalgets egne kostnader
Budsjettforslaget baserer seg på at utvalget skal ha 8 møter, inkludert ett møte i faglig forum for kontrollutvalga i Follo.
Kommunens reglement setter rammene for godtgjørelsen til utvalget. Lederen skal ha en godtgjørelse tilsvarende 3 % av ordførerens godtgjørelse. I tillegg skal lederen ha møtegodtgjørelse. Møtegodtgjørelsene for medlemmene utgjør 0,1 % av ordførerens godtgjørelse. Ordførerens lønn skal tilsvare 119 % av stortingsrepresentanters, jf. pkt. 13.2.1. Stortingsrepresentantlønnen ble pr 1.5.16 regulert til kr 906 928,- pr. år og vår beregning av godtgjøring for utvalget tar utgangspunkt i dette beløpet.

Kontrollutvalget er medlem av Forum for kontroll og tilsyn (FKT) og utvalget har vært representert på deres fagkonferanse og årsmøte. Dessuten har utvalget pleid å delta i NKRFs landskonferanse for kontrollutvalg. Forslaget til budsjett gjør at alle medlemmene kan delta på ett av disse tilbudene.

Budsjett for kontrollutvalgets egne utgifter:

	2016	**2017**
Leder	32 000	32 377
Utvalgsmedlemmer	42 000	43 169
Arbeidsgiveravgift	10 000	11 000
Konferanser FKT eller NKRF	35 000	36 000
Oppstartkurs	17 000	
Abonnement Kommunal rapport	10 000	11 000
Medlemskap i FKT	4 200	4 300
Andre driftsutgifter (bl.a. servering)	6 000	7000
Sum	**156 200**	**144 846**

145 000 kr budsjetteres for utvalgets egne kostnader.

Oppsummering
Budsjett for 2016 og for tre foregående år (kr).

	2013	2014	2015	**2016**	**2017**
FDR	1 101 000	1 133 000	1 130 000	**1 285 000**	**1 309 000**

FIKS	217 000	225 000	235 000	**253 000**	**256 000**
Utvalgets egne utgifter	133 000	123 000	151 000	**156 000**	**145 000**
SUM	1 451 000	1 481 000	1 516 000	**1 694 000**	**1 710 000**

Ås, 14.09.2016

Jan T. Løkken/s./
Sekretær

Vedlegg:

1. FDRs til budsjett for 2017
2. FIKS budsjett for 2017 og utdrag økonomiplanen for 2017– 2020.

RAMMEBUDSJETT 2017 - Styremøte 30.08.2016
FOLLO DISTRIKTSREVISJON IKS

	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Budsjett 2014
Beregnede lønnsutgifter	5 482 000	6 557 000	8 151 000	7 500 000
Lønn-/trygderefusjoner mv	-130 000	-590 000	-847 000	-120 000
Vikarhjelp	-	-	200 000	200 000
Beregnede øvrige driftsutgifter	1 211 000	1 238 000	1 354 000	1 340 000
Beregnet budsjett 2015	**6 563 000**	**7 205 000**	**8 858 000**	**8 920 000**

Beregning av deltakerkommunenes andel:

Totalt budsjett 2017 - 2016 - 2015 - 2014	6 563 000	7 205 000	8 858 000	8 920 000
Bruk av disposisjonsfond	-50 000	-43 000	-251 000	-300 000
Finansinntekter	-77 000	-80 000	-80 000	-90 000
Honorarinntekter fra andre selskaper mv	-900 000	-900 000	-990 000	-990 000
Til fordeling	**5 536 000**	**6 182 000**	**7 537 000**	**7 540 000**

Fordeling:	*Innbyggertall*			*Til fordeling kommunene*		
	01.01.2016	**01.01.2015**	**01.01.2014**	**Budsjett 2017**	**Budsjett 2016**	**Budsjett 2015**
Ski kommune	30 261	29 775	29 542	2 128 000	2 068 000	1 886 000
Oppegård kommune		-	26 255		505 000	1 675 000
Enebakk kommune	10 870	10 760	10 626	764 000	747 000	678 000
Frogn kommune		-	15 671		301 000	1 000 000
Ås kommune	18 992	18 503	17 696	1 335 000	1 285 000	1 130 000
Nesodden kommune	18 623	18 372	18 297	1 309 000	1 276 000	1 168 000
Sum	**78 746**	**77 410**	**118 087**	**5 536 000**	**6 182 000**	**7 537 000**

Ski, 31. august 2016

Steinar Neby
revisjonssjef

Saksutskrift FIKS

Sak 15/16 BUDSJETT 2017

Styret i FIKS – behandling 16.06.2016:

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Styret i FIKS – vedtak 16.06.2016:

1. Styret vedtar følgende driftsbudsjett for FIKS for 2017:

Lønnsutgifter	kr	1 366 000
Godtgjørelse til styret	kr	40 000
Øvrige driftsutgifter	kr	417 000
Sum	kr	1 823 000
Refusjon fra kommunene	kr	1 823 000
Resultat	kr	0

2. Driftsutgiftene refunderes av deltakerkommunene med følgende fordeling (budsjettet for 2016 i parentes):
3.

	(2016)	2017
Enebakk	(kr 201 000)	kr 202 000
Frogn	(kr 234 000)	kr 234 000
Nesodden	(kr 252 000)	kr 253 000
Oppegård	(kr 307 000)	kr 307 000
Ski	(kr 328 000)	kr 330 000
Vestby	(kr 238 000)	kr 241 000
Ås	(kr 253 000)	kr 256 000

4. Styret slutter seg til forslaget til økonomisplan 2017 – 2020.

Saksutskriften bekreftes
Ås, 23. august 2016

Jan T. Løkken/s./
Kontrollsjef

Sekretariatets innstilling:

1. Styret vedtar følgende driftsbudsjett for FIKS for 2017:

Lønnsutgifter	kr	1 366 000
Godtgjørelse til styret	kr	40 000
Øvrige driftsutgifter	kr	417 000
Sum	kr	1 823 000
Refusjon fra kommunene	kr	1 823 000
Resultat	kr	0

2. Driftsutgiftene refunderes av deltakerkommunene med følgende fordeling (budsjettet for 2016 i parentes:

	(2016)	2017
Enebakk	(kr 201 000)	kr 202 000
Frogn	(kr 234 000)	kr 234 000
Nesodden	(kr 252 000)	kr 253 000
Oppegård	(kr 307 000)	kr 307 000
Ski	(kr 328 000)	kr 330 000
Vestby	(kr 238 000)	kr 241 000
Ås	(kr 253 000)	kr 256 000

3. Styret slutter seg til forslaget til økonomiplan 2017 – 2020.

SAKSUTREDNING:

Budsjettet er en videreføring av aktivitetene på 2016-nivå. Budsjettet for lønn økes i tråd med Follorådets anbefaling med utgangspunkt i lønnen pr 1.7.16 med 2,7 % for å dekke lønnsoppgjøret 2017. Vi har justert lønnen pr 1.7.16 i tråd med forventet lønnsoppgjør med 1,5 % på årsbasis. Feriepenger og pensjon er økt tilsvarende.
Mens budsjettet for 2016 bygde på Follorådets anbefaling, baserer forsalg for 2017 seg på dagens vedtekter, jf. annen sak til styret. Forslaget bygger på en møtesats på kr 1100,- pr. møte.

Kjøp av varer og tjenester er justert ut fra erfaringer, men basert på 2016-priser. Vi er i ferd med å gå over til utsending av innkallinger til alle kontrollutvalg via e-post og dette vil redusere portoutgiftene radikalt. Fra april -16 opphørte leien av egen kopimaskin og skriver og vi deler maskin med personal- og økonomiavdelingen i kommunen. Også her forventer vi reduserte utgifter.
Kompetanseutviklingstiltak gjelder primært faglig forum og utgiftene vil variere noe avhengig av programmet. Denne posten er derfor vanskelig å budsjettere. Posten kurs og opplæring for de ansatte holdes uforandret. FIKS er en kunnskapsbasert bedrift og vi har erfaring for at denne posten er noe snau. Basisen for husleieberegningen ble, pga flytting til mindre kontorer, avtalt justert til kr 100 000 for 2016. Dette blir basisåret for framtidige endringer.

Serviceavtalen med Ås kommune (lønn og regnskapsføring, arkiv, IKT og noe rådgivning) justeres i tråd med prisstigningen.

Under posten Diverse utgifter foreslår vi at kr 15 000 avsettes ekstern hjelp til å ordne og sette på fjernarkiv dokumenter for 2012 og 2013. Dette er først og fremst innkallinger til kontrollutvalgsmøtene og styret i FIKS, samt brevkopier for noen år. Da vil vi ha fullført arkiveringen av alle årene fram til vi gikk over til elektronisk arkivering.

Utgiftene til driftsbudsjettet refunderes av medlemskommunene. 50 % av driftsbudsjettet fordeles likt mellom kommunene og 50 % i forhold til folketallet. I fordelingen for 2017 har vi lagt folketallet i kommunene pr 1.1. 16 til grunn.

Refusjonene fra kommunene holdes nesten uforandret fra 2016.

Eventuelle ekstraordinære tiltak, som for eksempel utlysning av stilling ved sekretariatet, bør tas fra disposisjonsfondet.

Ås, 08.06.2016

Jan T. Løkken/s./
sekretær

Utdrag av økonomiplan 2017 – 2020, vedtatt av FIKS-styret 16.6.16
Refusjon fra kommunene:

	R 2015	**B 2016**	**B 2017**	**B 2018**	**B 2019**	**B 2020**
Oppegård	288	307	307	312	320	328
Ski	308	328	330	335	344	352
Enebakk	189	201	202	205	210	215
Ås	235	253	256	259	265	272
Vestby	222	238	241	244	250	257
Frogn	221	234	234	237	243	248
Nesodden	237	252	253	256	262	269
Samlet tilskudd	**1700**	**1813**	**1823**	**1848**	**1894**	**1941**

Ås, 08.06.2016

Jan T. Løkken/s./
sekretær

Vedlegg 14: Årsbudsjett 2017 og handlingsprogram for kirken 2017-2020

ÅS KIRKELIGE FELLESRÅD	Sak nr.:	14/2016
Arkiv: 112	Saksbehandler:	ahk
Handlingsprogram 2017-2020	Møtedato:	20.9.16

1. Innledning

Framdriftsplanen for arbeidet med handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 er beskrevet i sak til formannskapet 15.6.2016. Ås kommunes handlingsplan og årsbudsjett behandles i én og samme prosess i høst, og kommunestyrebehandling finner sted onsdag 14. desember 2016.

De foreløpige økonomiske rammene for etatene 2017-2020 er en videreføring av rammene for 2016-2019, justert for lønnsvekst. Det gis ikke kompensasjon for prisvekst i 2017. Dette innebærer et reelt kutt for enhetene og kuttet må dekkes gjennom omprioriteringer i budsjettet.

Kirkelig fellesråd ble i 2016 tildelt et rammetilskudd på 7 389 000 kr. Utenom rammetilskuddet kommer i tillegg kalkulatoriske utgifter til kommunal tjenesteyting med 300 000 kr.

For 2017 beregnes det en pott på 3 % til lønnsoppgjøret pr 1.5.17. Av et samlet lønnsbudsjett for kirken på 7 375 000 kr vil dette utgjøre 222 000 kr for hele året, og ca 150 000 kr for 8 måneder. Etter avtale med økonomisjef blir imidlertid denne økningen ikke tillagt driftstilskuddet i forkant, men tildelt i etterkant etter at lønnsoppgjøret pr. 1.5.17 er gjennomført.

Med utgangspunkt i rammetilskudd 2016, justert for helårsvirkning for lønnsjustering, beregnes rammetilskudd 2017 til å bli 7 460 000 kr. Dette er utregnet slik:

2016 rammetilskudd	7 389 000 kr
Lønnsøkning 2016, 8/12 – trekkes ut	-142 000 kr
Lønnsøkning 2016, helårsvirkning – legges inn	213 000 kr
Beregnet rammetilskudd 2017	7 460 000 kr

2. Spesielle utfordringer

Ås kirkelige fellesråd vil spesielt peke på følgende utfordringer den neste fireårsperioden:

- Kroer kirke – tilstandsregistrering, reparasjoner og maling
- Økning av kirkemusikerstillinger
- Montering av ringemaskiner og lukeåpnere i kirkene
- Vedlikehold av alle trærne og felling av noen trær rundt Ås kirkegård
- Etablere permanent rullestolrampe ved Kroer kirke
- Organisering av fellesrådsansatte, inkludert lokalisering av kontorer og ansatte

Disse punktene blir nærmere beskrevet under de ulike kapitlene.

3. Rammevilkår

Ås kommune har høy befolkningsvekst. Dette merkes også for arbeidet i Ås kirkelige fellesråd. Mange av kirkens tjenester er hendelsesstyrt, og det er viktig at vi er godt organisert med tilstrekkelig bemanning slik at vi kan ivareta de nødvendige oppgavene i årene som kommer.

Ås kirkelige fellesråd har hovedtyngden av sitt økonomiske tilskudd fra kommunen. De siste årene er det bare gitt kompensasjon for lønnsvekst, og det innebærer at prisvekst har ført til nedprioritering av tiltak i rammen. Det er imidlertid grenser for hvor lenge en så liten organisasjon som Ås kirkelige fellesråd kan redusere på driften samtidig som lovpålagte oppgaver skal ivaretas.

4. Kirken – Område 7951

Ansvarsområdet for Ås kirkelige fellesråd omfatter disse hovedformålene:

1. Kirkens administrasjon
2. Kirker og menigheter
3. Kirkegårder og gravstell
4. Andre kirkelige formål.

Overordnet visjon:

Ås kirkelige fellesråd skal i sitt arbeid legge til rette for at Den norske kirke i Kroer, Nordby og Ås sokn ivaretar sin oppgave som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Konkrete målsettinger:

- Kirkene er viktige kulturbygg i bygda. De skal være velholdte og fungere som et godt og tjenlig sted for feiring av gudstjenester, kirkelige handlinger og øvrige kulturarrangementer.
- Kirkegårdene skal være velstelte og vakre og gi en verdig ramme rundt gravferden.
- Ås kirkelige fellesråds tilsatte skal gis gode rammebetingelser for arbeidet og samsvare med det som er fastsatt i lov og avtaleverk og vanlig i arbeidslivet for øvrig.
- Økonomiforvaltningen skal være ryddig og korrekt og gi en god og ansvarlig utnyttelse av tildelte ressurser.
- Menighetenes planer og behov overfor kommunen og andre offentlige myndigheter skal samordnes på en adekvat og konstruktiv måte.
- Samarbeidspartnere og brukere av kirkens tjenester skal få best mulig service.

Ås kirkelige fellesråd fokuserer i alt sitt arbeid på trivsel, samarbeid og sikkerhet for lønnede og frivillige medarbeidere, medlemmer i råd og utvalg og kommunens innbyggere, politikere og administrasjon.

4.1. Hovedformål 1: Kirkens administrasjon

Omfatter underkapittel 100 – Kirkens administrasjon

Bemanning:

- Kirkeverge i 100 % stilling.
- Saksbehandler for kirkevergekontoret, 100 % stilling.
- Saksbehandler for kirkekontoret i Ås og Søndre Follo prosti, 100 % stilling. Ca 30 % av lønnsmidlene for stillingen kommer fra Borg bispedømme.
- Saksbehandler for kirkekontoret i Nordby, 36 % stilling.
- Saksbehandler for Ås og Kroer menighetsråd, 100 % stilling. 20 % av stillingen lønnes av Ås menighetsråd, 20 % av stiftelsen Ås arbeidskirke.
- Saksbehandler for Nordby menighetsråd, 15 % stilling.

Beskrivelse av tjenester og aktiviteter:

1. **Kirkevergekontoret i Ås**
   Her administreres all drift og vedlikehold av kirkene og kirkegårdene med tilhørende bygningsmasse. Gravfortegnelse, innkreving av festeavgifter og gravstellavtaler. Arbeidsgiveransvar for alle tilsatte med unntak av prestene.
2. **Kirkekontorene for Kroer, Nordby og Ås**
   Førstelinjetjeneste for alle henvendelser vedrørende menighetene i Ås og for Søndre Follo prosti. Administrasjon av gudstjenester, kirkelige handlinger og kirkebokføring. Saksbehandling for menighetsrådene i Kroer, Nordby og Ås. Saksbehandlerstillingene er påkrevet for at prestene og de øvrige kirkelige ansatte skal få utført sine arbeidsoppgaver. De er også helt nødvendige for å kunne yte alle våre brukere en tilfredsstillende service.

Handlingsmål og ressursbehov:

1. **Ås kirkekontor**
   Kontoret samlokaliserer arbeidet for kirkevergen, menighetene i Ås og for Søndre Follo prosti. Vi har siden høsten 1990 hatt tilhold i Sagaveien 3. Her disponerer vi for tiden 12 kontorer, samt to møterom. Nåværende leiekontrakt løper fram til 1. august 2017. Kommunen har formidlet en intensjon om videre leie, i alle fall for en 5-års periode. Kontoret har tilknytning til kommunens IKT-system, sentralbord og servicetorg. Dette fungerer svært godt og gir god utnyttelse av de samlede ressursene i kirke og kommune.
2. **Nordby kirkekontor**
   Dette har tilhold i Nordby menighetssenter med totalt 5 kontorer til disposisjon. Kontoret har åpent for henvendelser tirsdager og torsdager. Fellesrådet betaler husleie til menighetssenteret, men halvparten av utgiften dekkes gjennom statlige midler til trosopplæring.
3. **Stillinger**
   Vi har i dag 3,51 årsverk som saksbehandlere. Stillingene er viktige, internt for frivillige og lønnede medarbeidere, og eksternt for å yte alle våre brukere en god og tilfredsstillingede service. Med økt folketall og økende aktivitet/antall tjenester kan det være nødvendig å øke årsverkstallet noe. Men vi kan også, ved naturlig avgang i stillingene, se på hvordan oppgaver og ansvarsområder fordeles mellom de ansatte.

4.2. Hovedformål 2: Kirker og menigheter

Omfatter underkapittel 210 – Ås kirke, 220 – Nordby kirke, 230 – Kroer kirke

Bemanning:

- Prosten i Søndre Follo prosti, kontorplass i Ås, lønnet av Borg bispedømmeråd.
- To 100 % soknepreststillinger, lønnet av Borg bispedømmeråd.
- Prostiprest 50 % samt 50 % prest i Ås, lønnet av Borg bispedømmeråd.
- Ungdomsprest i Nordby, 100 % stilling. Lønnet av Nordby menighetsråd ved innsamlede midler + årlig tilskudd på kr 200 000 fra Ås kommune.
- Kateket i Nordby, 100 % stilling. Lønnet av statlige midler, trosopplæring.
- Menighetspedagog Kroer/Ås, 45 % stilling.
- Kateket i Kroer/Ås, 100 % stilling.
- Tre kantorer/organister; 100 %, 80 %, 35 %. (10 % av sistnevnte lønnes av Ås MR)
- Tre kirketjenerstillinger; 50 %, 30 %, 5 %
- Tre klokkerstillinger; 10 %, 6 %, 5 %
- Renholder i Ås kirke, 20 % stilling.
- Ungdomsarbeidere, Klubb og Ten-Sing, sum 32 %. Lønnes av Ås menighetsråd.
- Dirigent for Ten-Sing, 16 %. Lønnes av Ås menighetsråd.

Beskrivelse av tjenester og aktiviteter:

1. **Gudstjenester og kirkelige handlinger**
   Dette er lovpålagte tjenester, og alle de lovhjemlede stillingene er direkte forbundet med administrasjon og gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger.

Nøkkeltall for årene 2013, 2014 og 2015 viser stort sett stabilitet i tallene:

	Ås	**Nordby**	**Kroer**	**Sum**
Gudstjenester	88 / 78 / 84	82 / 77 / 72	26 / 22 / 33	196 / 177 /189
Vielser	10 / 4 / 8	13 / 3 / 6	1 / 4 / 1	24 / 11 / 15
Døpte	47 / 34 / 39	37 / 40 / 32	3 / 12 / 6	87 / 86 / 77
Konfirmanter	62 / 32 / 55	40 / 53 / 48	7 / 5 / 6	109 / 90 / 109
Begravelser/bisettelser / nedsetting av kiste	67 / 56 / 52	32 / 25 / 28	5 / 7 / 8	95 / 88 / 95

2. **Trosopplæringsreformen**

   I henhold til Stortingsmelding nr 7 (2002-2003) ”Trusopplæring i ei ny tid - Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja” skal det utvikles et åpent, systematisk og gjennomgående tilbud om trosopplæring i Den norske kirke. Nordby menighet fikk statlige midler allerede fra 1.8.2007 til å starte dette arbeidet, og fra 1.4.2014 får alle tre menighetene økonomisk tilskudd. Beløpet er midlertid ikke økt etter at alle tre menighetene ble en del av reformen. Men menighetspedagogstillingen på 45 % har fom sommeren 2016 et særskilt ansvar for Kroer og Ås menigheter.

3. **Barne- og ungdomsarbeidet**

   Kirkelovens § 9 pålegger menighetsrådet å samle ungdommen om gode formål. Kirken i Ås har alltid innsett betydningen av å drive et holdningsskapende barne- og ungdomsarbeid, og det har vært god oppslutning om de ulike aktivitetene. For å få optimal utnyttelse av de frivillige medarbeidere, vedtok Ås kommune tidlig å opprette tre halve menighetssekretærstillinger. To av disse er slått sammen til hel stilling som kateket for Ås og Kroer. Den tredje stillingen er menighetspedagogstillingen.

4. **Konfirmantarbeidet**

   Kirkelovens § 9 pålegger også menighetene å drive konfirmantundervisning. Utgifter til lokaler, utstyr og materiell skal dekkes av kommunen (Kirkeloven § 15, bokstav e). Kateket og menighetspedagog står sentralt i dette arbeidet. Sammen med prestene og menighetsrådene forestår de planlegging og gjennomføring av undervisningen, og de rekrutterer og veileder frivillige gruppeledere.

5. **Diakoniarbeidet**

   Diakoni er kirkens omsorgstjeneste, og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. (Plan for diakoni i Den norske kirke, 2007.) Kirkelovens § 9 pålegger menighetsrådene å innarbeide og utvikle diakoiarbeidet i soknene. Dette arbeidet er det siste året styrket gjennom opprettelse av stillingen som prostidiakon i Søndre Follo prosti.

6. **Kirkemusikalsk arbeid**

   Kirkeloven gir menighetsrådet ansvar for at det utvikles et kirkemusikalsk arbeid i soknet (§ 9, 2. ledd), og fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til dette formålet (§ 15, 2. ledd).
   Dette har ikke vært omtalt i tidligere lovverk, noe som er et sterkt signal om at kantorene/organistene gis muligheter til å drive et mer omfattende kirkemusikalsk arbeid enn før:
   - Korarbeid og forsangergrupper med barn og voksne.
   - Konserter, i samarbeid med kulturskolen, lokale krefter eller med Rikskonsertene.
   - Samarbeid med solister, sang og instrumentalt.
   - Opplæring av elever/vikarer i orgelspill.
   - Øvelser med konfirmanter og skoleklasser.

   Kantor i Ås tilbyr også nå timer i orgelundervisning for barn og unge.

7. **Frivillige medarbeidere og dugnadsarbeid**

   Kirkens tjenester og aktiviteter skapes gjennom et godt samspill mellom fellesråd og menighetsrådene. Fellesrådet stiller faste lønnede medarbeidere til menighetenes disposisjon. Imidlertid er en vesentlig del av kirkens arbeid på lokalplan helt avhengig av frivillige medarbeideres innsats. De lønnede medarbeiderne er helt nødvendige for at forholdene skal kunne legges godt til rette for god utnyttelse av og gode arbeidsforhold for de frivillige. Dette gjelder spesielt i barne- og ungdomssektoren - deriblant innen deler av konfirmantarbeidet.

   De frivillige medarbeideres arbeid skaper også økonomiske behov, men disse dekkes nesten utelukkende av frivillige gaver og forskjellige former for dugnadsinnsats. I de tre menighetene er det i størrelsesorden ca.180 frivillige medarbeidere.

Handlingsmål og ressursbehov:

1. Generelt for alle kirkene

a. Tilstandsanalyse av kirkebyggene
De siste årene har vi hatt tilstandsregistrering av Nordby kirke og Ås kirke. For begge kirkebyggene ble det avdekket store vedlikeholdsbehov. Det særskilte reparasjonsarbeidet på disse to kirkene blir sluttført i 2016. Det er nå behov for å ha en grundig gjennomgang og tilstandsregistrering av Kroer kirke.

b. Strømprisen:
Gjennom mange år har vi ved hjelp av energiøkonomisering og temperaturstyring redusert forbruket i samme tempo som prisen har økt. Det siste året er det i tillegg installert fjernstyring av varmeanlegget i Kroer kirke via mobil. All energi kjøpes gjennom Ås kommune til gunstige priser.

c. Takrenner og nedløp:
Det er inngått avtale med firma om årlig rensing/ettersyn av alle takrenner og nedløp.

2. Ås kirke

Et stort arbeid med utvendig vedlikehold av tak og vegger med opprinnelig kostnadsramme på kr 5 320 000 ble igangsatt i 2015. Arbeidet blir sluttført i 2016.

Elektroniske ringemaskiner + lukeåpnere må innarbeides i planperioden, kostnad ca kr 500 000. Dette er nødvendig å få på plass av HMS-hensyn for ansatte.

3. Nordby kirke

Det har i 2016 vært utført nødvendig utvendig vedlikeholdsarbeid på kirken. Kostnad for disse utbedringene er estimer til kr 398 000 eks mva. Arbeidet avsluttes i 2016.

Elektriske ringemaskiner, ca kr 250 000. Dette er nødvendig å få på plass av HMS-hensyn for ansatte.

Teppet i midtgangen i Nordby kirke begynner å bli slitt og bør skiftes ut.

4. Kroer kirke

Her er det prosjektert en permanent rampe for rullestoler på kirkens sydside. Riksantikvaren har godkjent å lage en ny inngangsdør i våpenhusets sydvegg, der vinduet er plassert i dag. Det er også anlagt en ny vei med fast dekke tvers over kirkegården fra parkeringsplassen mot kirkens baktrapp. Som en midlertidig løsning er det montert en enkel rampe på nordsiden av kirkens hovedtrapp.

Det er montert ringemaskiner i tårnet, men det må også skaffes automatiske lukeåpnere. Kostnad for dette er anslått til ca kr 150 000. Dette er nødvendig å få på plass av HMS-hensyn for ansatte.

Det er dessuten behov for å få gjennomført en tilstandsanalyse på Kroer kirke.

5. Ny arbeidskirke ved Sjøskogen / Vinterbrosenteret

Beboere i området drøfter underhånden muligheter for oppstart av kristent barne- og ungdomsarbeid i denne delen av bygda. Til dette er det ønskelig med lokaler – enten i et utvidet Vinterbrosenter – eller i en ny arbeidskirke. Nordby menighetsråd har arbeidet med et forprosjekt til en framtidig kirke i Sjøskogen-området.

Menighetsrådet utfordres dessuten til å inngå samarbeid med skole og/eller handelsstand for å se på muligheten av å arrangere noen gudstjenester pr år i Sjøskogen-området.

6. Stillinger

Det er behov for å øke organiststillingen i Nordby og kantorstillingen i Kroer, begge med 20 prosentpoeng. Dette fordi aktiviteten på det kirkemusikalske felt har stor økning. Det er et variert og godt kirkemusikalsk arbeid i alle tre menigheter, og samarbeidet med kulturskolen gir også økt aktivitet.

Vi ser dessuten at ønskene/kravene til særskilt musikk ved de kirkelige handlinger øker. Dette medfører økt arbeidspress på de ansatte og gir i perioder mye ekstraarbeid.

For å gi rom for å øke stillingsressursen til kirkemusikk anbefaler kirkevergen derfor å innføre brukerbetaling for enkelte tjenester i kirka, noe som allerede gjøres i fire Follokommuner. Det gjelder musikk som er utenfor det som ligger i liturgiens ledd i alterboka; preludering v/gravferder samt orgelsolo eller akkompagnement:

	Vestby	Frogn	Ski	Oppegård
Preludering (inngangsmusikk)	675	600	550	400
Orgelsolo eller akkompagnement	0	600	800	600

Kirkevergen foreslår å innføre tilsvarende brukerbetaling for kirkene i Ås:

Preludering ved gravferd	750
Orgelsolo eller akkompagnement v/gravferd eller vielse	750
Spesielle ønsker mht inngang/utgangsmusikk ved vielse (dersom det er utenom standard-repertoaret som presenteres fra oss)	750

Dersom det er preludering eller orgelsolo/akkompagnement ved halvparten av seremoniene, kan det innkreves et årlig beløp på kr 80 000. Med det kan vi øke stillingsressursen til kirkemusikk med 10 %.
Kirkevergen anbefaler at stillingen i Kroer økes med 10 %.

4.3. Hovedformål 3: Kirkegårdene

Omfatter underkapittel 300 – Kirkegårder og 310 – Gravstell.

Bemanning:

- Kirkegårdsforvalter, 100 % stilling.
- Kirkegårdsarbeider, 50 % stilling.
- I tillegg engasjeres noen ungdommer hvert år som sommerhjelp.

Nøkkeltall:	**Ås**	**Nordby**	**Kroer**	**Sum**
Innbyggere pr 1.1.2016	**10 665**	**7 130**	**1 197**	**18 992**
Kirkegårdsarealer i dekar	25,7	10,5	4,1	40,3
Arealbehov ny kirkegård	0	7,0	0	7,0
Antall begravelser i 2015	58	29	8	95
- derav kister	34	13	5	52
- derav urner	24	16	3	43
Kremasjonsprosent	41 %	55 %	37,5 %	45 %
Antall gravplasser	4 000	1 000	425	5 425
Antall ledige graver pr.1.1.2016	ca 840	ca 60	ca 70	ca 970

Gravferdsloven krever at det til enhver tid er ledige graver for minst 3 % av kommunens befolkning. På våre tre kirkegårder er det nå ca 970 ledige graver, noe som tilsvarer ca 5,1 % av befolkningen.
I Nordby er det regulert 7,0 dekar til utvidelse. Området ble ervervet i 2016, og utvidelsen skal opparbeides i 2017.

Handlingsmål og ressursbehov

1. **Generelt for alle kirkegårdene**
   a. Gravfelt "tilrettelagt for muslimer" er opparbeidet på Ås kirkegård. Man anser at dette foreløpig fyller behovet for denne type gravfelt for fellesrådsområdet.
   b. "Navnet minnelund" blir nå anlagt på flere kirkegårder i Norge. Det er i løpet av 2015 utarbeidet tegninger for navnet minnelund for alle tre kirkegårder i Ås. Navnet minnelund blir etablert høsten 2016 på Ås kirkegård, deretter følger Nordby og Kroer.
   c. Verneverdig gravminne og gravutstyr blir tatt vare på. Kirkevergen ønsker å få utarbeidet en bevaringsplan for alle tre kirkegårder.
   d. Sikkerhet på kirkegårdene ivaretas, ved å påse at alle gravstøtter er tilstrekkelig sikret mot å velte.
   e. Maskinparken er gjennomgående god. Men det er et stort behov for å skifte ut den lille lastebilen de nærmeste 2-3 årene.

2. **Ås kirkegård og bårehus**
   Den gamle delen av kirkegården er omkranset av store, gamle asketrær. Alle trærne får jevnlig ettersyn, men det bør snarest mulig avsettes et betydelig beløp til beskjæring og felling av enkelte skadede trær. Dette kommer fram i en rapport som ble laget i 2015. Når det gjelder kirkegården er det ikke behov for utvidelse her de første årene. Bårehuset på Ås kirkegård trenger innvendig rehabilitering.

3. **Nordby kirkegård og bårehus**
   Arbeidet med utvidelse av Nordby kirkegård er igangsatt etter at kommunen har bevilget midler til dette. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2017.
   Bårehuset på Nordby kirkegård trenger innvendig oppgradering.

4. **Kroer kirkegård og bårehus**
   Rundt Kroer kirkegård ble det i 1987 satt opp et vakkert hvitmalt stakittgjerde. Dette krever mye vedlikehold – oppretting, vasking og maling. På litt sikt bør det byttes ut med tregjerde med samme utforming som vi har på Ås og Nordby. Dette står godt og krever minimalt vedlikehold.3

4.4. Hovedformål 4: Andre kirkelige formål

Omfatter underkapittel 400–Andre kirkelige formål, 410–Trosopplæring, 430–Prostidiakon

Bemanning:

- Ungdomsprest, 100 % stilling. Lønnsmidlene dekkes av Nordby menighetsråd + et årlig tilskudd på kr 200 000 fra Ås kommune.
- Kateket, 100 % stilling. Lønnsmidlene dekkes av statlige trosopplæringsmidler.
- Prostidiakon 100 % stilling. Lønnsmidlene dekkes 50 % av Borg bispedømme og 50 % av de fire fellesrådene i Søndre Follo. Ås kirkelige fellesråd er vertsfellesråd for stillingen, og dekker sin del på 12,5 % av lønnskostnaden.

Beskrivelse av tjenester og aktiviteter:
Underkapittel 400 besto fram til 2012 av et årlig driftstilskudd, først til Nordby menighetssenter, senere fordelt mellom Nordby menighetssenter og Arbeidskirken i Ås.

Fra og med 2001 kom et inn en ny post prioritert stillingen som ungdomsprest i Nordby. Stillingen ble opprettet i 1997, da med 50 %, men ble utvidet til 100 % fra mars 2002.
Den lønnes med innsamlede midler + et årlig kommunalt tilskudd på kr 200 000 fom 2006.
Underkapittel 410 gjelder trosopplæring. Nordby menighetsråd fikk i 2008 tildelt midler for å utvikle sitt prosjekt "På vandring gjennom skaperverket", og det ble da ansatt en kateket for å ivareta det daglige arbeidet i prosjektet. Katekettstillingen går nå inn i ordinært trosopplæring i hele fellesrådsområdet, primært i Nordby menighet.

Underkapittel 430 gjelder prostidiakon i Søndre Follo prosti. Stillingen ble opprettet i 2015. Ås kirkelige fellesråd har arbeidsgiveransvar for stillingen, og den økonomiske forpliktelsen for lønn er delt mellom bispedømmerådet (inntil 50 %) og de fire fellesrådene i Søndre Follo prosti deler på det resterende. Det innebærer at Ås kirkelige fellesråd finansierer 12,5 %.

Handlingsmål og ressursbehov:

1. Fra og med 2014 er alle tre menighetene i Ås tildelt trosopplæringsmidler. Tildelingsbeløpet beregnes ut fra antall døpte 0-18 år, og det er et faktum at Ås kirkelige fellesrådsområde ikke får noen stor økning i årlig overføring sammenlignet med hva Nordby fikk som egen prosjektmenighet. Prester og råd har derfor det siste året hatt en gjennomgang av stillingsressursene spesielt i trosopplæringsarbeidet. Dette har medført noe endring av hovedansvarsområdet for enkelte stillinger, samt et større samarbeid for alle de ansatte. Vi mener vi med dette utnytter ressursene bedre, og vi får samlet fagmiljøet på en god måte.

2. Det er ønskelig å få inn en ny tilskuddspost: Arbeidskirken i Ås. Arbeidskirken eies og drives av Stiftelsen Ås arbeidskirke. Bygningen stod ferdig i 1985, og den ble oppført ved hjelp av innsamlede midler og stor dugnadsinnsats.

   Ås menighetsråd har valgt å legge ca 20 av de forordnede gudstjenestene til arbeidskirken hvert år. Beliggenheten på Rustadfeltet er god, kirken ligger nært der mange folk bor. Selve kirkebygget møter dessuten en annen del av befolkningen enn Ås kirke, spesielt barnefamilier og ungdom. Kirken bidrar dessuten til at kommunen nærmer seg den prosentandel sitteplasser i hht innbyggertall som vi skal ha - jfr Kirkelovens § 21.

   Inntektene for Stiftelsen består i dag av utleie og ofringer. I tillegg arrangeres det hvert år loppemarked noe som gir inntekt på rundt kr 200 000. Inntekten deles mellom arbeidskirken og Ås menighet.
   Årlige utgifter til strøm, renhold, forsikringer og avgifter er på ca kr 250 000.
   Det meste av vedlikeholdet er i alle år utført på dugnad. En ser nå likevel det er behov for et årlig drifts- og vedlikeholdstilskudd på kr 100 000.

4.5. Vedlikehold/rehabilitering

Etter vedtak i kommunestyret den 8.12.99 (sak nr. 99/02740) ble det opprettet konto 0.1480 – Rehabilitering, kirkelige formål, som blir tildelt kr 100 000 hvert år.
Disse midlene har vært år blitt brukt til planlagte og helt nødvendige utbedringer i de tre kirkene. Elektriske anlegg er utbedret, nye brannalarmsentraler er på plass og kirkene er malt. Dessuten har disse midlene blitt avsatt til delvis finansiering av innvendig oppussing i Ås kirke.
For 2017 prioriterer fellesrådet å avsette disse midlene på fond til utvendig maling Kroer kirke.

Handlingsmål og ressursbehov:
Kirkene er viktige kulturbygg for mange i Ås kommune. Det er gamle bygninger, og det er mange hensyn som må ivaretas når de skal vedlikeholdes. Kirkene er også listeført hos Riksantikvaren. Det bes derfor om at den årlige bevilgning til rehabilitering økes fra kr 100 000 til kr 200 000. Dette fordi vi de siste årene har erfart at kirken har et etterslep av relativt kostnadskrevende rehabiliteringsprosjekter det er viktig å få utført.

4.6. Investeringer – utenom rammen

1. **Kroer kirke**
   Det er behov for å få en tilstandsregistrering av Kroer kirke, og dette kan gjennomføres med midler fra prosjekt 0102. Tilstandsregistreringen vil gi grunnlag for å sette ressursene inn på nødvendig vedlikehold av kirkebygget. Vi vet allerede at det er lekkasje i tårnet, og det er behov for å skifte alle vinduene samt male yttervegger. Noe av malingen dekkes innenfor eget budsjett.

2. **Ringemaskin og lukeåpnere til alle tre kirkene**
   Dette er viktig å få på plass med tanke på HMS-tiltak for ansatte.

3. **Vedlikehold av gamle trær rundt Ås kirkegård**
   En ekstern rapport anbefaler oss å felle noen trær og beskjære de øvrige. Dette må gjøres av sikkerhetsmessige hensyn for besøkende og ansatte på kirkegården.

4. **Kroer kirkegård, nytt gjerde og rullestolrampe**
   En permanent rullestolrampe er viktig for å gjøre kirken tilgjengelig for alle. Og gjerdet rundt kirkegården trenger en grundig oppgradering.

Ny investeringsplan utenom rammene (stipulerte beløp i 1 000 kr og eks mva):

	2017	**2018**	**2019**	**2020**
Kroer kirke, reparasjoner ,vinduer og maling	400			
Kroer kirke, lukeåpnere		150		
Nordby kirke, ringemaskiner		250		
Ås kirkegård, stell/felling av gamle trær			150	
Ås kirke, ringemaskiner + lukeåpnere			500	
Kroer kirkegård, nytt gjerde				100
Kroer kirke, permanent rullestolrampe				350
Nordby kirke, nytt teppe i midtgang				100
Bårehus Nordby kirkegård, oppgradering				200
Bårehus Ås kirkegård, rehabilitering				500

4.7. Kutt og omprioriteringer

Rådmannen foreslår ikke nye rammekutt for etatene for 2016. Vi blir imidlertid oppfordret til å komme med forslag til nye måter å løse oppgaver på som setter kommunen i stand til å møte befolkningsveksten uten økte ressurser.

Ås kirkelige fellesråd melder dette tilbake:

- Antall gudstjenester og kirkelige handlinger er styrt gjennom hhv biskopens forordning og eksterne henvendelser. Vi må se på nye måter å løse deler av oppgavene her, f.eks. elektronisk påmelding til dåp, standard gudstjenesteprogram m.m.
- Administrative oppgaver kan løses mer effektivt med nye dataløsninger. Dette er noe vi jobber med kontinuerlig.

Fellesrådets vedtak 20.9.16:

1. Fellesrådet oversender forslaget til driftsbudsjett for 2017 og ber Ås kommune om en rammeoverføring eks. kommunal tjenesteyting på kr 7 460 000, som er en videreføring av 2016-nivå. Tillegg for lønnsøkning pr 1.5.17 blir tildelt i etterkant etter at lønnsoppgjøret er gjennomført.

2. Rehabilitering – prioriterte tiltak innenfor tildelt ramme på kr 100 000 årlig:
   a. For 2017 avsettes de kr 100 000 på fond til tilstandsregistrering samt planlagt maling av Kroer kirke.
   b. Det bes om at den årlige bevilgning til rehabilitering økes fra kr 100 000 til kr 200 000. Dette fordi kirken har et etterslep av relativt kostnadskrevende rehabiliteringsprosjekter det er viktig å få utført. Kirkene er forøvrig viktige kulturbygg for mange i bygda.

3. Investeringsbehov i perioden 2017-2020 (utenom tildelt ramme):

	2017	**2018**	**2019**	**2020**
Kroer kirke, reparasjoner ,vinduer og maling	400			
Kroer kirke, lukeåpnere		150		
Nordby kirke, ringemaskiner		250		
Ås kirkegård, stell/felling av gamle trær			150	
Ås kirke, ringemaskiner + lukeåpnere			500	
Kroer kirkegård, nytt gjerde				100
Kroer kirke, permanent rullestolrampe				350
Nordby kirke, nytt teppe i midtgang				100
Bårehus Nordby kirkegård, oppgradering				200
Bårehus Ås kirkegård, rehabilitering				500

4. Brukerbetaling kirkemusikk: Det foreslås å innføre brukerbetaling på følgende tjenester for kirkene i Ås fom 1.1.2017:

Preludering ved gravferd	750
Orgelsolo eller akkompagnement v/gravferd eller vielse	750
Spesielle ønsker mht inngang/utgangsmusikk ved vielse (dersom det er utenom standard-repertoaret som presenteres fra oss)	750

Ås, 21.9.2016

_____
Astrid Holmsen Krogh
kirkeverge